

.....

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un tās papildinājuma ietvaros īstenoto pasākumu 1.5.1. „Labāka regulējuma politika” un 1.5.2. „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” ieviešanas ietekmes izvērtējums 2007.-2013. gada plānošanas periodā

Iepirkuma identifikācijas Nr. MK VK 2014/15 ESF

2. STARPZIŅOJUMS

aktivitāte 1.5.1.2.
apakšaktivitāte 1.5.2.2.1.

Precizēts 2015. gada 16. martā

Sagatavoja SAFEGE Baltija

Satura rādītājs

Saīsinājumi.....	4
Ievads	5
1.5.2.2.1. apakšaktivitāte „Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana”	6
Intervences loģika	6
Pārmaiņu teorija	7
Kopīgie izvērtējuma jautājumi.....	10
1.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.1.)	10
2.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.2.)	14
3.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.3.)	16
4. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.4.)	18
5.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.5.)	19
6. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.6.)	21
Aktivitātei specifiskie izvērtējuma jautājumi	23
16. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.1.)	23
17. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.2.)	30
18.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.3.)	40
Secinājumi un priekšlikumi	45
1.5.1.2. aktivitāte „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana”	51
Intervences loģika	51
Pārmaiņu teorija	54
Kopīgie izvērtējuma jautājumi.....	57
1.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.1.)	57
2. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.2.)	67
3. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.3.)	76
4. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.4.)	78
5.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.5.)	81
6.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.6.)	82
Aktivitātei specifiskie izvērtējuma jautājumi	84
10.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.3.1.)	84
11.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.3.2.)	94
Secinājumi un priekšlikumi.....	97
PIELIKUMI.....	103
1. pielikums. Izmantotie avoti	103
2. pielikums. Aktivitātes 1.5.1.2. projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” plānotās un īstenotās aktivitātes un sasniegtie rezultāti.....	109

3. pielikums. Pārskats par nozīmīgākajām līdzšinējām aktivitātēm saistībā ar publisko pakalpojumu pilnveidošanu un e-pakalpojumu izstrādi	113
4. pielikums. Iemeslu, kādēļ priekšroku dod valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, apkopojums un salīdzinājums 2012.-2014. gadā.....	115

Saīsinājumi

ANO –	Apvienoto Nāciju organizācija
CSP –	Centrālā statistikas pārvalde
DP –	darbības programma
DPP –	darbības programmas papildinājums
EEZ –	Eiropas ekonomiskā zona
ESF –	Eiropas Sociālais fonds
ES –	Eiropas Savienība
ES fondi –	Eiropas Savienības struktūrfondi un Kohēzijas fonds
EK –	Eiropas Komisija
EM –	Ekonomikas ministrija
EUR –	eiro
IZM –	Izglītības un zinātnes ministrija
ĪUMEPLS –	Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts
KAC –	Klientu apkalpošanas centrs
LBAS –	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK –	Latvijas Darba devēju konfederācija
LM –	Labklājības ministrija
MK –	Ministru kabinets
NAP –	Nacionālais attīstības plāns
NVA –	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO –	nevalstiskās organizācijas
SAM –	specifiskais atbalsta mērķis
SIF –	Sabiedrības integrācijas fonds
VARAM –	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VIAA –	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VID –	Valsts ieņēmumu dienests
VRAA –	Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Ievads

Izvērtējuma izstrāde tika sākta 2014. gada 11. novembrī pēc līguma noslēgšanas starp Valsts kanceleju un Sabiedrības integrācijas fondu (turpmāk – Pasūtītājs) un SIA „SAFEGE Baltija” (turpmāk – Izpildītājs). Līguma izpildes uzraudzībai Pasūtītājs izveidoja projekta Uzraudzības padomi, kuras komentāri ņemti vērā, precizējot izvērtējuma autoru izstrādāto metodoloģiju.

Izvērtējums veikts atbilstoši Pasūtītāja izvirzītajām prasībām, proti, tehniskajās specifikācijās noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem: veikt darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un tās papildinājuma pasākumu 1.5.1. „Labāka regulējuma politika” un 1.5.2. „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” apakšaktivitāšu ieviešanas izvērtējumu, vērtējot sākotnēji izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu sasniegšanas pakāpi, to ietekmi un efektivitāti uz atbalstāmajām jomām, mērķa sasniegšanā ieguldīto līdzekļu pamatotību un lietderību, kā arī ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi, publisko pārvaldi un sabiedrības līdzdalības veicināšanu dažādu politiku īstenošanā, sagatavojot secinājumus un sniedzot priekšlikumus atbilstoši izvērtējumā uzdotajiem darba uzdevumiem. Šajā starpziņojumā sniegts izvērtējums par **1.5.1.2. aktivitāti „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana”**, kuras ietvaros ierobežotas projektu iesniegumu atlases veidā ir apstiprināti divi projekti, kuru īstenošanas gaitā sasniegtie rezultāti sīkāk analizēti šajā ziņojumā:

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”,
- Valsts kancelejas projekts Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001/01 „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”,

un **1.5.2.2.1. apakšaktivitāti „Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana”** atbilstoši Pasūtītāja formulētajiem specifiskajiem un vispārējiem izvērtēšanas jautājumiem un Izpildītāja piedāvātajai metodoloģijai. Ziņojumā iekļauti secinājumi un priekšlikumi par minētajām aktivitātēm/apakšaktivitātēm.

1.5.2.2.1. apakšaktivitātes izvērtējumā kā galvenās analīzes metodes izmantotas pārmaiņu teorija un ieguldījuma analīze, papildinot tās ar dokumentu analīzi un kvantitatīvo analīzi. Kā datu ieguves metodes izmantotas intervijas (kopumā notikušas 12 intervijas). Izvērtējumā izmantotie galvenie datu avoti ir DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, aktivitātes ieviešanu reglamentējošie MK noteikumi, projektu iesniegumi un progresa pārskati par projektu ieviešanas progresu, finansējuma saņēmēju informācija, statistikas avoti.

1.5.1.2. aktivitātes izvērtējums veidots, izmantojot vairākas informācijas ieguves un analīzes metodes. Metodoloģiskā ietvara pamatu veido pārmaiņu teoriju, ieguldījuma analīze un izvērtējuma rubrika, kas tiek papildinātas ar *Difference in differences* metodi, *Net-Promoter Score* un dokumentu konvencionālo analīzi. Izvērtējuma sagatavošanā izmantoti ar aktivitāti tieši un netieši saistītie oficiālie dokumenti, statistiskie dati, publikācijas un sabiedriskās domas aptauju dati. Izvērtējumam nepieciešamo datu precizēšanai un dažādu iesaistīto pušu vērtējuma noskaidrošanai veiktas daļēji strukturētās intervijas.

Izvērtējuma ziņojumā paustā nostāja atspoguļo tikai un vienīgi pētījuma autoru viedokļus un nav uzskatāma par Valsts kancelejas oficiālo viedokli.

1.5.2.2.1. apakšaktivitāte „Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana”

Intervences loģika

Intervences loģika izstrādāta, balstoties uz 1.5.2.2.1. apakšaktivitātes ieviešanu reglamentējošajos dokumentos iekļauto informāciju. Intervences loģika attēlo vēlamo situāciju – ieguldījumus, atbalstāmās darbības, mērķus, vēlamos iznākumus, riskus un pieņēmumus, kas formulēti pirms aktivitātes īstenošanas sākšanas. Tā kā darbības programmas īstenošanas gaitā ir veikti grozījumi, kas attiecināmi uz izvērtējumā iekļautajām aktivitātēm, intervences teorija veidota, balstoties uz aktuālākajām aktivitātes ieviešanu reglamentējošo dokumentu versijām.

Apakšaktivitātes mērķis

Atbilstoši DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumam un saskaņā ar MK 2008. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 396 „Noteikumi par darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apakšaktivitāti “Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana”” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 396) apakšaktivitātes mērķis ir noteikts: *Veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.*

Rādītāji

Atbilstoši DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumam un MK noteikumiem Nr. 396 noteikti šādi apakšaktivitātes rādītāji un to vērtības.

Iznākuma rādītājs: izveidotas Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības reģionālās struktūras – 10 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0, rādītājs 2009. gadā – 0).

Rezultāta rādītājs: darbinieku īpatsvars, kurus aptver darba koplīgums, – 21 procents no kopējā darbinieku skaita (bāzes vērtība 2004. gadā – 18 procentu, mērķis 2009. gadā – 19 procentu).

Iesaistītās puses

Finansējuma saņēmēji: Latvijas Darba devēju konfederācija (turpmāk – LDDK) un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (turpmāk – LBAS).

Mērķa grupa: LBAS, LDDK, darba devēji, darba ņēmēji un to organizācijas.

Atbalstāmās darbības

1. Projekta administrēšana.
2. To institūciju reģionālo struktūru izveide, kuras nodrošina darba devēju un darba ņēmēju organizāciju interešu pārstāvniecību politikas lēmumu pieņemšanā valsts un Eiropas Savienības līmenī.
3. Apmācības.
4. Pieredzes apmaiņas pasākumi un ekspertīzes.
5. Semināru un konferenču organizēšana.
6. Informācijas un publicitātes pasākumu organizēšana.

Ieguldījumi

Aktivitātes kopējais finansējums: 3 372 557 EUR, t.sk.:

- ESF finansējums – 2 894 995 EUR;
- Valsts budžeta finansējums – 477 562 EUR.

Finansējuma saņēmēja projekta aktivitāšu ietvaros piesaistīts projekta vadītājs (LDDK gadījumā arī grāmatvedis), finansējuma saņēmēju cilvēkresursi.

Pārmaiņu teorija

Balstoties uz apakšaktivitātes intervences loģiku, kā arī LDDK un LBAS izstrādātajiem projektu iesniegumiem, esam izstrādājuši apakšaktivitātes pārmaiņu teoriju: hipotētisku apakšaktivitātes intervences attēlojumu, kas norāda cēloņsakarības, kuras varētu novest pie plānoto rezultātu – iecerēto izmaiņu – īstenošanas.

Pārmaiņu teoriju veido esošās situācijas raksturojums pirms apakšaktivitātes sākšanas, atbalstāmās darbības, plānotie iznākumi un rezultāti, tos raksturojošie rādītāji un izvērtētāju izstrādātā hipotētiskā cēloņsakarību ķēde, kas aktivitātes īstenošanas rezultātā ļautu sasniegt aktivitātes mērķi (skat. 1. attēlu).

Pārmaiņu teorija balstīta uz vairākiem pieņēmumiem.

- Atbilstoši DP un MK noteikumiem tiek pieņemts, ka reģionālo struktūru izveide (darbība Nr. 2 atbilstoši Intervences loģikas sadaļas projekta atbalstāmo darbību uzskaitījumam) tieši veicinās apakšaktivitātes mērķa par reģionālā sociālā dialoga attīstību un tam sekojošās ietekmes sasniegšanu. Pārējās darbības ir uzskatāmas par šo darbību papildinošām un atbalstošām.
- Tiek pieņemts, ka ekspertīzes, apmācības, pieredzes apmaiņas pasākumi (darbības Nr. 3 un Nr. 4 atbilstoši Intervences loģikas sadaļas projekta atbalstāmo darbību uzskaitījumam) tieši veicinās apakšaktivitātes mērķi par sociālo partneru līdzdalības iespēju paaugstināšanu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Pārējās darbības apakšaktivitātes mērķa par sociālo partneru līdzdalības iespēju paaugstināšanu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā sasniegšanai ir uzskatāmas par šīs darbības papildinošām un atbalstošām.
- Finansējuma saņēmēju administratīvā kapacitāte un darbinieku rotācija var būtiski iespaidot šādu apjomīgu projektu īstenošanu.
- Visu mērķa grupu (darba devēji, darba ņēmēji, to organizācijas) iesaiste projekta īstenojamās aktivitātēs ir būtiska apakšaktivitātes un projektu mērķu sasniegšanai.
- Savstarpējā koordinācija un sadarbība starp LDDK un LBAS projektu aktivitātēm un organizāciju darbības virzieniem, īpaši, kas vērsti uz sociālā dialoga attīstību reģionālā līmenī, ir kritiska apakšaktivitātes mērķa iespējami veiksmīgākā sasniegšanā.
- Plānotā iznākuma rādītāja sasniegšana tieši izriet no darbības Nr. 2: to institūciju reģionālo struktūru izveide, kuras nodrošina darba devēju un darba ņēmēju organizāciju interešu pārstāvniecību politikas lēmumu pieņemšanā valsts un ES līmenī. Pārējās paredzētās darbības ir papildinošas.
- Iespējama projekta aktivitāšu īstenošanas nobīde projekta īstenošanas operacionālo risku (atbilstošas projekta vadības kapacitātes, laicīgas finansējuma pieejamības u.c.) dēļ.
- Sociālekonomiskās vides nelabvēlīgas izmaiņas var ietekmēt projekta īstenošanu un īpaši apakšaktivitātes mērķa sasniegšanu.
- Vēlamās izmaiņas sociālā dialoga veicināšanā vidējā termiņā ir ļoti atkarīgas no īstermiņā sasniegtā rezultāta, ilgtermiņa ietekme ir augsti atkarīga no vidējā termiņā sasniegtā rezultāta.
- Iespējams mērķa grupu inertums reģionālā sociālā dialoga veidošanā.

- Pieļaujams, ka projekta iesniegumos piedāvātā ilgtspējas nodrošināšana skatīta sašaurināti, neaptverot aktivitātes mērķa ilgtspēju.

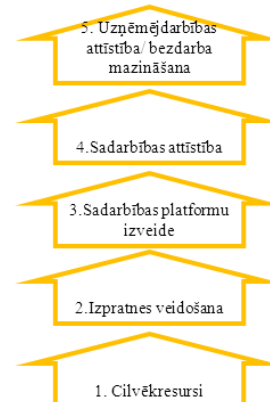
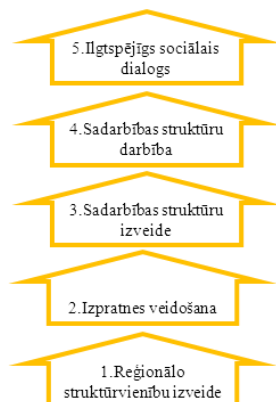
Mērķis (2015)

Veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un

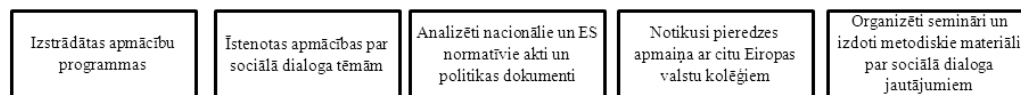
paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā

Līdzsvarota un mērķtiecīga darba
tīrģus un uzņēmējdarbības attīstība
reģionu mērogā

Darbinieku īpatsvars, kuru
aptver darba kopīgums (21%)

Rezultāti/
iznākumi

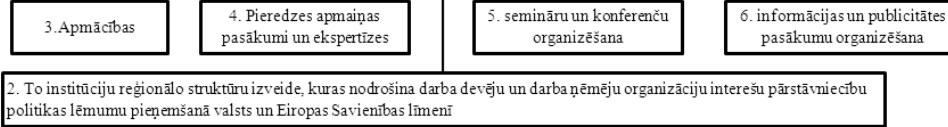

Izveidotas Latvijas Darba
devēju konfederācijas un
Latvijas Brīvo arodbiedrību
savienības reģionālās
struktūras (10)

Katrā no piecām LBAS reģionālajām
struktūrām piesaistīts viens reģionālais
koordinators no darba ņēmēju puses

Izveidotas 5 LDDK reģionālās
struktūrvienības, kuru darbību organizēs
5 reģionālie sociālā dialoga koordinatori

Atbalstāmās
darbības

Esošā situācija
(2009)

- Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai nav nevienas reģionālās struktūras
- Darba kopīgums aptver 18% no kopējā darbinieku skaita
- Sekmīga reģionālā līmeņa sociālā dialoga īstenošanai LDDK un LBAS pietrūkst kapacitātes – gan cilvēkresursu, gan materiālo resursu.
- Darba ņēmēju pārstāvji nepietiekami piedalās sociālajā dialogā jo īpaši reģionālajā līmenī.
- Sociālais dialogs reģionu līmenī nav sasaistīts ar nacionālā līmeņa sociālo dialogu un nacionālajā līmenī definētajām valsts attīstības prioritātēm

1.attēls. Apakšaktivitātes
1.5.2.2.1. pārmaiņu
teorija

— Intervences loģika saskaņā ar
MK noteikumiem un projektu
iesniegumiem
- - - Ietekmes un iznākuma rādītāji,
atbilstoši MK noteikumiem
— Izvērtētāju formulētā
apakšaktivitātes pārmaiņu
teorija

Kopīgie izvērtējuma jautājumi

1. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.1.)

Kāda ir sākotnēji Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumā (turpmāk – DPP), aktivitātes/apakšaktivitātes īstenošanas noteikumos un projekta līmenī izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu un rādītāju sasniegšanas pakāpe un faktori, kas to ir ietekmējuši?

Atbilstoši DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumam un MK noteikumiem Nr. 396 apakšaktivitātes mērķis ir noteikts: *Veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.*

Apakšaktivitātes līmenī noteikts viens iznākuma rādītājs: *izveidotas Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības reģionālās struktūras – 10 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0, rādītājs 2009. gadā – 0), kā vērtība atbilstoši DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumam jāsasniedz 2015. gadā.*

Apakšaktivitātes līmenī noteikts viens rezultāta rādītājs: *darbinieku īpatsvars, kurus aptver darba koplīgums – 21 procents no kopējā darbinieku skaita (bāzes vērtība 2004. gadā – 18 procentu, mērķis 2009. gadā – 19 procentu), kā vērtība atbilstoši DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumam jāsasniedz 2015. gadā.*

Apakšaktivitātes līmeņa iznākuma rādītāju sasniegšana

Analizējot projektu progresa pārskatus, LDDK un LBAS reģionālās struktūras ir izveidotas 2009. gada 1. pusgadā, ar izveidi saprotot reģionālo koordinatoru piesaisti, kā arī – LDDK gadījumā – telpu nomas un biroja aprīkojuma iepirkuma līgumu noslēgšanu. LDDK reģionālās struktūras atrodas Rīgā, Liepājā, Jēkabpilī, Rēzeknē un Cēsīs. Savukārt LBAS reģionālās struktūras izveidotas Rīgā, Liepājā, Jelgavā, Daugavpilī un Valmierā.

Iznākuma rādītāja sasniegšana ir saistīta ar vienas projekta līmeņa aktivitātes īstenošanu. Atzīstams, ka iznākuma rādītājs nepilnīgi raksturo apakšaktivitātes noteikto mērķi – *veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.* Rādītājs neraksturo sociālo partneru līdzdalības iespēju izmaiņu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Autori ieteiktu līdzīgām apakšaktivitātēm noteikt akumulējošāka rakstura iznākuma rādītājus, piemēram, projekta aktivitātēs iesaistīto unikālo personu skaits. Šajā gadījumā tas varētu būt papildinošs jau noteiktajam iznākuma rādītājam.

Apakšaktivitātes līmeņa rezultāta rādītāju sasniegšana

Analizējot projektu progresa pārskatus, tajos ietvertā informācija liecina par šādām sasniegtā rezultāta rādītāja izmaiņām.

1.tabula. Rezultāta rādītāja „Darbinieku īpatsvars, kurus aptver darba koplīgums” izmaiņas pa gadiem

Rādītāja bāzes vērtība 2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Rādītāja mērķa vērtība
18%	16,22%	16,29%	15,62%	17,13%	18,04%	18,74%	21%

Rezultāta rādītāja sasniegšana no projekta aktivitāšu viedokļa galvenokārt saistāma ar LBAS reģionālā koordinatora darba aktivitātēm – skaidrojošo un atbalstošo darbu koplīgumu noslēgšanas sekmēšanai. Pakārtoti rezultāta rādītāju iespējams saistīt ar kopējās izpratnes par labu sociālo dialogu darba ņēmēju un darba devēju starpā pieaugumu. Atzīstams, ka rezultāta rādītājs nepilnīgi raksturo apakšaktivitātes noteikto mērķi *veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā*, jo neraksturo reģionālā sociālā dialoga kvalitāti, bet gan darba ņēmēju un darba devēju sociālā dialoga rezultativitāti. Autoruprāt, veiksmīgāks un apakšaktivitātes mērķi labāk raksturojošs rezultāta rādītājs būtu, piemēram, reģionālo trīspusējo sadarbības padomju regulāra darbība nacionāla līmeņa attīstības centros. Šāds rezultāta rādītājs raksturotu, ka reģionālā līmeņa sociālā dialoga process ir pilnveidots līdz tādai brieduma pakāpei, ka ekonomiski aktīvākajos centros ir izveidota un darbojas trīspusējā sociālā dialoga īstenošanas struktūra. To būtu iespējams uzskatīt par pazīmi, kas ar kvantitatīvi mērāma rādītāja palīdzību vismaz daļēji raksturotu arī sociālā dialoga kvalitāti, proti, sadarbības padomju regulāra darbība (ar to saprotot tās sanākšanu nolikumā paredzētajā biežumā, kas parasti ir reizi mēnesī līdz reizi ceturksnī) kā apliecinājums iesaistīto pušu interesei, motivācijai un aktivitātei, atzīstot foruma lietderību.

Skatot rezultāta rādītāja izmaiņas pa gadiem, autoruprāt, ir pamatotas bažas par rezultāta rādītāja noteiktās mērķa vērtības sasniegšanu 2015. gadā. Jāatzīmē rezultāta rādītāja vērtības kritums, salīdzinot bāzes vērtību 2004. gadā (18%) un 2009. gadā (16,22%), sākot projekta īstenošanu, kas saistāms ar sociālekonomiskās krīzes faktoru ietekmi. Lai arī rādītāja vērtība pēdējo četru gadu laikā ir pieaugoša, demonstrētais pieauguma temps nepārlicina par 21% mērķa sasniegšanu. Lai arī darbavietu (tostarp aizņemto darbavietu) kopskaits Latvijā 2013. gadā nav sasniedzis 2008. gada līmeni, laika posmā no 2010. gada vērojams pakāpenisks pieaugums par ~3% gadā. Savukārt koplīgumu skaita pieaugums, kas atsācies 2013. gadā, ir ~2% robežās. Līdz ar to, pieaugot absolūtajam darbinieku skaitam, pret kuru tiek mērīts koplīgumu skaits, rādītāja izpildei caurmērā nepieciešams straujāks jaunu koplīgumu skaita pieaugums nekā ir darbavietu skaita pieaugums, t.i., 5-6% robežās, lai varētu tikt izpildīts rādītāja mērķis. Autoruprāt, koplīgumu skaita pieaugumam pozitīvi sociālekonomiskās vides faktori 2015. gada laikā nenodrošinās tik lielu rādītāja pieaugumu. Arī darbavietu skaita sarukuma iespēja kā vides faktors nedarbosies par labu aritmētiskai rādītāja sasniegšanai. Tāpat projekta tiešo aktivitāšu, kas saistās ar reģionālo koordinatoru darbu, ietekme var nebūt pietiekama mērķa sasniegšanai.

Projekta līmeņa rādītāju sasniegšana

Projekta līmeņa rādītāju sasniegšana balstīta uz projektā noteikto rezultātu sasniegtajām vērtībām 2014. gada 3. ceturkšņa beigās.

2.tabula. Projekta līmeņa rādītāju sasniegšana (2014. gada 3. ceturkšņa beigās)

Projekta aktivitāte	LDDK projektā plānotais rezultāts	LDDK projektā sasniegtais rezultāts	LBAS projektā plānotais rezultāts	LBAS projektā sasniegtais rezultāts
Projekta administrēšana	Veikta projekta vadība	Veikta projekta vadība	Veikta projekta vadība	Veikta projekta vadība
Reģionālo struktūru izveide un darbība 5 plānošanas reģionos	- Izveidotas LDDK reģionālās struktūras (5 struktūras) - Darba devējiem sniegta	Izveidotas LDDK reģionālās struktūras (5 struktūras)	Izveidotas LBAS reģionālās struktūras (5 struktūras)	Izveidotas LBAS reģionālās struktūras (5 struktūras)

	konsultācijas (6062 ekspertdienas)			
Mācību programmu izstrāde un ieviešana	- Mācību programmu izstrāde darba devēju organizāciju vadītājiem un speciālistiem (3 programmas) - Apmācīti darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvji (1800 personas)	- Mācību programmu izstrāde darba devēju organizāciju vadītājiem un speciālistiem (3 programmas) - Apmācīti darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvji (1659 personas)	- Izstrādātas 3 apmācību programmas - Notikuši 123 apmācību kursi	- Izstrādātas 3 apmācību programmas - Notikuši 108 apmācību kursi
Pieredzes apmaiņas braucieni un ekspertīzes	- Notikuši braucieni (21 reizi) - Pieredzes apmaiņas braucienā piedalījušās 52 personas - Veikta ekspertīze (8 jomas)	- Notikuši braucieni (55 reizes) - Pieredzes apmaiņas braucienā piedalījušās 102 personas - Veikta ekspertīze (10 jomas)	17 pieredzes apmaiņas braucieni - Veiktas 100 ekspertīzes - Sagatavoti un izdoti 2 metodiskie materiāli - Sagatavotas un izdotas 2 rokasgrāmatas	15 pieredzes apmaiņas braucieni - Veiktas 73 ekspertīzes - Sagatavoti un izdoti 2 metodiskie materiāli - Sagatavotas un izdotas 2 rokasgrāmatas
Semināru organizēšana	- Semināri (84 reizes) - Darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvji (2100 personas) - Drukātie materiāli (3 dokumenti)	- Semināri (83 reizes) - Darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvji (2085 personas) - Drukātie materiāli (3 dokumenti)	- Organizēti 93 semināri - Organizēta 1 starptautiska konference	Organizēti 80 semināri
Informācijas un publicitātes pasākumi	- Sabiedrības informēšanas kampaņa (1 kampaņa) - Informatīvi pasākumi reģionos - Video kampaņa - Informatīva materiāla izdošana - Konferences organizēšana	- Sabiedrības informēšanas kampaņa (1 kampaņa) - Informatīvi pasākumi reģionos	- Sagatavoti un izdoti 26 biļeteni (130 000 eks.) - Organizēti 7 sociālās partnerības pasākumi - Organizētas 28 informatīvās dienas - Piedalīšanās 4 izstādēs - Izplatīts 1 materiāls un 1 anketa tiešā pasta kampaņā (30 000 eksemplāri) - Izveidotas 2 reklāmas kampaņas - Izveidota 1 videofilma - Pilnveidota 1	- Sagatavoti un izdoti 23 biļeteni - Organizēti 6 sociālās partnerības pasākumi - Organizētas 20 informatīvās dienas - Piedalīšanās 4 izstādēs - Izplatīts 1 materiāls un 1 anketa tiešā pasta kampaņā (30 000 eksemplāri) - Izveidotas 2 reklāmas kampaņas - Izveidota 1 videofilma - Pilnveidota 1 mājas lapa

			mājas lapa	
Starptautiskā sadarbība Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē 2015. gadā ietvaros	Starptautiska foruma un konferences organizēšana	Plānots 2015. gadā	Starptautiska foruma un konferences organizēšana	Plānots 2015. gadā

Avots: LBAS un LDDK sniegtie dati

Vērtējot projektu līmeņa rezultātu sasniegšanu, jāsecina, ka lielākoties tie tiek sasniegti. Autori kā minimālu vērtē risku nesasniegt projektu līmeņa rezultātus. Lielākā atkāpe no rezultāta mērķa, vērtējot to izpildi 30.09.2014., konstatējama rādītājiem par plānotajiem apmācību kursiem, tajos apmācītajām personām, plānoto ekspertīžu skaitu (LBAS projektā), plānotajiem semināriem (LBAS projektā) un plānotajām informatīvajām dienām (LBAS projektā). Autoru rīcībā neesot precīzai informācijai par plānotajiem pasākumiem līdz projekta beigām, viennozīmīgu apgalvojumu par rādītāju sasniegšanu vai nesasniegšanu nav iespējams izdarīt.

Aptaujātie LBAS reģionālie koordinatori kā vērtīgu atbalstu sociālā dialoga veicināšanai darba devēju un darba ņēmēju starpā minēja projekta ietvaros radītos informatīvos materiālus, kas palīdzējuši darbā ar mērķauditoriju. No arodbiedrību pārstāvja puses tika atzinīgi novērtēta īstenoto semināru un pieredzes apmaiņas pasākumu lietderība, rodot jaunas idejas un apmainoties ar labo praksi sociālā dialoga norisē uzņēmumos. Tāpat atzinīgi tika vērtētas īstenotās informācijas kampaņas, kas ļāvušas veiksmīgi sasniegt mērķa grupu. LDDK reģionālie koordinatori izcēla arī semināru nozīmi starp mērķa grupu izglītojošajiem pasākumiem.

Apakšaktivitātes mērķa sasniegšana

Kā sociālekonomiskās vides faktors, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, tiek minēta ekonomiskās krīzes ietekme. LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone argumentē, ka tā kavējusi uzņēmēju ātrāku organizēšanos interešu apvienībās, lai tālākā fāzē veidotos kvalitatīvāks sociālais dialogs, uzņēmējiem krīzes laikā fokusējoties uz biznesa pamatvajadzību atrisināšanu. LBAS priekšsēdētāja vietniece L. Marcinkēviča arī uzsvēra, ka krīzes iespaidā apsīkušī koplīgumu slēgšana darba devēju un arodbiedrību starpā joprojām tikai pakāpeniski tiek atjaunota. Kopumā jāatzīst, ka sociālekonomiskās krīzes faktors ir iespaidojis apakšaktivitātes rezultāta rādītāja sasniegšanu.

Būtiski ir atzīmēt arī nepietiekamu organizāciju mērķtiecīgumu tieši reģionālā sociālā dialoga veidošanā, kas saistīts ar mērķtiecīgām, regulārām, koordinētām, konsekventām darbībām gan pārstāvniecības struktūru veidošanā, gan pārstāvniecības struktūru darbībā. Šī mērķa sasniegšanai palīdzētu projektu darbību koordinācija, kā arī ciešāka sadarbība starp organizācijām kopumā, piemēram, organizācijām vienai otru iesaistot pasākumos, kas saistīti ar dialoga aktivizēšanu ar pašvaldībām, apmainoties ar informāciju par aktualitātēm un aktivitātēm. Projektu īstenošanas rezultātā nav sasniegta tāda reģionālā sociālā dialoga brieduma pakāpe, kas nešaubīgi ļautu apgalvot, ka radītā izpratne darba devēju, darba ņēmēju un pašvaldību pārstāvju un institūciju starpā liecina par iesakņojušos tradīciju. Atsevišķi labās prakses piemēri sastopami lielākajās pašvaldībās, taču tie lielākoties ir attiecināmi uz aktīvu konkrētu iesaistīto personāliju klātesamību, t.i., mainoties kādas puses iesaistītajai personai (pašvaldības deputātam, darba devēju organizācijas pārstāvim, arodbiedrības pārstāvim), sadarbības procesam ir augsts risks apstāties.

Autori nav izdevies konstatēt kādu citu mērķu sasniegšanu, kas nav bijuši plānoti projektu darbību īstenošanas rezultātā.

Apakšaktivitātes iznākuma rādītājs ir sasniegts. Taču apakšaktivitātes mērķa sasniegšanas raksturošanai varētu izvēlēties veiksmīgāku, akumulējošāku iznākuma rādītāju.

Apakšaktivitātes rezultāta rādītājs nav sasniegts, un autori piesardzīgi vērtē tā sasniegšanu 2015. gada laikā. Apakšaktivitātes mērķa sasniegšanas raksturošanai rezultāta rādītājs varēja būt izvēlēts veiksmīgāk, vairāk raksturojot reģionālā sociālā dialoga kvalitāti.

Projektu līmeņa rezultāti pārsvarā ir sasniegti; šobrīd risks nenasniegt plānotos rādītājus vērtējams kā zems, taču šis aspekts vērtējams kopsakarā ar organizāciju plānotajām aktivitātēm līdz projekta beigām.

Projektu īstenošanas rezultātā nav sasniegta apakšaktivitātes mērķim atbilstoša būtiska reģionālā sociālā dialoga brieduma pakāpe, kas nešaubīgi ļautu apgalvot, ka radītā izpratne darba devēju, darba ņēmēju un pašvaldību pārstāvju un institūciju starpā ir nodrošinājusi tradīcijas iesakņošanos. Vērā ņemamāks progress sasniegts apakšaktivitātes mērķa daļā par sociālo partneru līdzdalības iespēju rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā paaugstināšanu.

Būtiskākais ārējais faktors, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, ir ekonomiskās krīzes ietekme. Būtiskākie iekšējie faktori, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, ir:

- **nepietiekams mērķtiecīgums tieši reģionālā sociālā dialoga veidošanā, kas saistīts ar mērķtiecīgām, regulārām, konsekventām darbībām gan pārstāvniecības struktūru veidošanā, gan pārstāvniecības struktūru darbībā;**
- **nepietiekama organizāciju savstarpējā sadarbība un aktivitāšu koordinācija reģionālā sociālā dialoga sekmēšanā;**
- **augsts jutīgums pret reģionālā sociālā dialoga īstenošanā iesaistīto personu maiņām.**

2.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.2.)

Kāda ir aktivitāšu/ apakšaktivitāšu ietekme uz atbalstāmajām jomām un ieguldījuma nozīmīgums šo jomu attīstībā?¹

Apakšaktivitātes atbalsts attiecas uz Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2008.-2013. gadam 3. nodaļas „Problēmu formulējums un rīcības virzieni” 5. punktā „Sabiedrības līdzdalība un sadarbība valsts pārvaldē” izvirzītajiem rīcības virzieniem:

- **sabiedrības iesaistīšana lēmumu pieņemšanā un tiesību aktu izstrādē, to īstenošanā un novērtēšanā;**
- **sabiedrības tiesiskās apziņas un zināšanu pilnveidošana;**
- **sabiedrības interešu prioritāte valsts amatpersonu darbībā.**

¹ Ar atbalstāmajām jomām šajā izvērtējumā tiek saprastas „Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2008.-2013. gadam” 3. nodaļā „Problēmu formulējums un rīcības virzieni” noteiktie rīcības virzieni.

Apakšaktivitātes ietvaros īstenoto projektu ieguldījuma rezultātā ir palielinājusies apakšaktivitātes mērķa grupas iesaistīšanās iespēja un spējas publiskās politikas procesā. Atzīstams, ka ar LDDK īstenotā projekta starpniecību organizētāka ir kļuvusi biznesa vide, tai apvienojoties uzņēmēju biedrībās/klubos. Tas savukārt ir radījis iespēju vienotākai pozīcijas definēšanai un tālākai pārstāvniecībai. Par LDDK kā darba devēju pārstāvniecības organizācijas pieaugošo iesaisti tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu izstrādē liecina projekta īstenošanas laika periodā novērotais pieaugošais sniegtais atzinumu skaits, kā arī to rezultativitātes pieaugums (skat. 3. tabulu).

3.tabula. LDDK sagatavotie atzinumi un atbalstītie priekšlikumi

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sagatavoto atzinumu skaits	Nav datu	Nav datu	120	140	275	298
Atzinumu rezultativitāte	57%	62%	53%	55%	73%	74%

Avots: LDDK gada pārskatu dati

Arī LBAS gadījumā projekts ir veicinājis mērķa grupas iesaisti lēmumu pieņemšanā caur kvalitatīvākām līdzdalības iespējām tiesību aktu priekšlikumu izstrādē. Ņemot vērā atšķirīgo pieeju atzinumu par normatīvajiem aktiem un politikas plānošanas dokumentiem sagatavošanai (analizēts izvērtējuma 16. jautājumā), LBAS gadījumā kopējais organizācijas sagatavotais atzinumu skaits ir salīdzinoši mazāks nekā LDDK, arī rezultativitātei esot zemākai (4. tabula).

4.tabula. LBAS sagatavotie atzinumi un atbalstītie priekšlikumi

	2011	2012	2013	2014
Sagatavoto atzinumu skaits	40	44	42	30
Atzinumu rezultativitāte	50%	32%	29%	23%

Avots: LBAS apkopotā informācija

LBAS īstenotā projekta rezultātā iespējams runāt par sakarību starp darba ņēmēju un darba ņēmēju pārstāvniecības organizāciju izpratnes un zināšanu pieaugumu par darba tiesisko jautājumu aspektiem, īpaši darba koplīgumiem. Tādējādi mērķa grupai ar projekta starpniecību ir tikusi dota iespēja veidot un stiprināt tiesisko apziņu un zināšanas darba tiesību jautājumos. Vērtējot references perioda laiku, ekonomiskās krīzes periodā ir samazinājies to darbinieku īpatsvars, kurus aptver darba koplīgums, taču pēckrīzes periodā šis rādītājs pieaug, uzlabojoties sociālekonomiskajai situācijai valstī. Atzīstams, ka LBAS koordinātoru darbībai ir bijusi veicinoša loma koplīgumu skaita pieaugumā uzņēmumos.

Atsaucoties uz notikušajām intervijām, valsts pārvaldes iestāžu vērtējumā kopumā pēdējo piecu gadu laikā ir nostiprinājusies sociālo partneru, īpaši LDDK, autoritāte, lielākoties pateicoties kļūšanai par spēcīgāku sadarbības partneri. Valsts pārvaldes iestāžu pārstāvji norāda uz LDDK konstruktivitāti un pragmatismu viedokļa argumentācijā un aizstāvībā. LBAS savukārt tiek raksturota kā organizācija, kam jāpārstāv plašāks interešu spektrs, kas norāda uz organizācijas būtībā iebūvēto pretrunu par politikas izvēlēm prioritāšu svarīguma noteikšanā, ko no savas puses sagaidītu valsts pārvalde un kas ļautu valsts pārvaldei ierobežoto resursu apstākļos LBAS pozīcijas saskatīt kā mazāk savstarpēji iekšēji pretrunīgas (piemēram, no fiskālās telpas ierobežojuma viedokļa).

Ņemot vērā, ka apakšaktivitātes ietvaros īstenotie projekti ir vērsti uz sociālo partneru – t.i., institūciju, kas nodrošina darba devēju un darba ņēmēju organizāciju interešu pārstāvniecību politikas lēmumu pieņemšanā valsts un Eiropas Savienības līmenī, – kapacitātes stiprināšanu,

tiek aptverta salīdzinoši nozīmīga sabiedrības interešu daļa, kurai tiek dota iespēja kvalitatīvāk piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos. Taču kopējais ieguldījums Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs minētās attiecīgās jomas attīstībā ir atkarīgs arī no citu sabiedrības mērķa grupu iesaistīšanas, piemēram, NVO sektora.

Ne visas izmaiņas sociālo partneru spējā ietekmēt rīcībpolitiku tieši saistāmas ar projekta intervenci. Spēja ietekmēt politikas rezultātu ir saistāma ar organizācijas kā tādas briedumu, kapacitāti, pozicionēšanos, organizācijas kultūru. Taču ir jāatzīst projekta aktivitāšu papildinošais raksturs, kas ļāvis stiprināt organizāciju pozīcijas un autoritāti.

Kopumā apakšaktivitātes ieguldījumu Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2008.-2013. gadam 3. nodaļas „Problēmu formulējums un rīcības virzieni” 5. punktā „Sabiedrības līdzdalība un sadarbība valsts pārvaldē” izvirzītajos rīcības virzienos vērtējam kā apmierinošu.

5.tabula. Apakšaktivitātes ietekme uz atbalstāmajām jomām un ieguldījuma nozīmīgums šo jomu attīstībā

Nozīmīgums	Kritēriji
Ļoti nozīmīgs	<i>Skaidrs un izcils piemērs ieguldījumu saistībai ar atbalstāmo jomu attīstību. Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama cieša un ilgstoša saistība ar ieguldāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem</i>
Nozīmīgs	<i>Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama cieša saistība ar atbalstāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem ar nelieliem, maznozīmīgiem izņēmumiem.</i>
Apmierinošs*	<i>Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama saistība ar atbalstāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā lielākoties ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem, tomēr dažas izmaiņas ir tikai pastarpināti attiecināmas uz veiktajiem ieguldījumiem. Ir saskatāma saistība starp aktivitātes ietvaros sasniegtajiem tiešajiem iznākumiem un atbalstāmo jomu attīstību arī pēc aktivitāšu noslēguma.</i>
Vājš	<i>Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama netieša un pastarpināta saistība ar atbalstāmo jomu attīstību, šī saistība ir epizodiska un terminēta. Ieguldījumam beidzoties, vairs nav novērojama saistība starp aktivitātes ietvaros sasniegtajiem tiešajiem iznākumiem un atbalstāmo jomu attīstību</i>
Nav konstatējams	<i>Nav konstatējama nekāda ieguldījumu saistība ar atbalstāmo jomu attīstību.</i>

*atbilstošais vērtējums iezīmēts.

3.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.3.)

Vai veiktie ieguldījumi aktivitātēs/apakšaktivitātēs ir adekvāti/atbilst sasniegto rezultātu vērtībai, izvērtējot ieviešanas efektivitāti?

Projektu ietvaros veiktie ieguldījumi pamatā saistās ar kapacitātes stiprināšanas pasākumiem (nemateriāli ieguldījumi) finansējuma saņēmējiem un mērķa grupu pārstāvjiem. Līdz 2014. gada 30. novembrim finansējuma saņēmējiem izmaksātais ES fondu finansējums ir 2 089 746 EUR jeb 85,2%. Vērtējot kopsakarā projektu ietvaros sasniegtos rezultātus ar sākotnēji plānotajiem rezultātiem un to sasniegšanai paredzēto finansējumu, jāatzīst, ka būtiskas novirzes projekta līmenī nav bijušas. Iepirkuma līgumi reģionālo koordinātoru piesaistei slēgti uz visu projekta īstenošanas laiku, kur aptuveni puse sākotnējo līgumu joprojām ir spēkā (t.i., reģionālā koordinātoru pienākumus pilda sākotnēji izvēlētie cilvēki). Pakalpojumu cenas

projektu īstenošanas aktivitātēm ir izlīdzinājušās arī ekonomiskās krīzes un tautsaimniecības atveseļošanās fāzes noteikto cenu svārstību dēļ.

Veikto ieguldījumu vērtības efektivitāte būtu jāvērtē kopsakarā ar apakšaktivitātes mērķa sasniegšanu un tā noturības ilgtspēju. Respektīvi, ieguldījums ir bijis efektīvs, ja tas ir radījis paliekošu ietekmi uz reģionālā sociālā dialoga attīstību, vērtējot to no kvalitatīvām pozīcijām, kā arī ieguldījums ir ilgtermiņā sekmējis sociālo partneru lomas stiprināšanu rīcībpolitikas iniciēšanā un īstenošanā. Šobrīd, lai sasniegtu materiāli noturīgu rezultātu sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstībā, iesāktās aktivitātes būtu nepieciešams turpināt pēc projekta beigām un, kas jo īpaši būtiski, mērķtiecīgāk fokusēt sociālā dialoga nostiprināšanai un paplašināšanai. No šāda viedokļa sasniegtais rezultāts sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstībai nav pilnvērtīgs, bet projekta devums ir sākotnēja iestrādne tālākai procesa attīstībai. Ieguldījumu efektivitāte būtu bijusi augstāka, sistēmiskāk organizējot reģionālo koordinatoru darbu, tas ir, tieši uzsverot mērķtiecīgu reģionālā sociālā dialoga procesa organizēšanu un veicināšanu.

Apakšaktivitātes mērķa sasniegšanā par sociālo partneru lomas stiprināšanu rīcībpolitikas iniciēšanā un īstenošanā ieguldījumu efektivitāte vērtējama salīdzinoši augstāk, projekta īstenošanas laikā organizācijām demonstrējot piedāvāto politikas un likumdošanas iniciatīvu rezultativitātes pieaugumu, saņemot atzinīgu vērtējumu par organizāciju kā sadarbības partneru izaugsmi.

Kopumā apakšaktivitātes efektivitāte vērtējama kā apmierinoša.

6.tabula. Ieguldījumu efektivitātes vērtējums

Efektivitāte	Kritēriji
Ļoti efektīva	<i>Izcils efektivitātes piemērs, kad sasniegto rezultātu vērtība būtiski pārsniedz veiktos ieguldījumus. Izvēlēta ieviešanas stratēģija ir ļoti veiksmīga visās tās izpausmēs.</i>
Efektīva	<i>Aktivitātes ieviešana ir efektīva. Sasniegto rezultātu vērtība pārsniedz veiktos ieguldījumus. Izvēlēta stratēģija kopumā bija veiksmīga ar dažiem izņēmumiem.</i>
Apmierinoša*	<i>Veiktie ieguldījumi atbilst sasniegto rezultātu vērtībai. Sasniegtie rezultāti ir proporcionāli veiktajiem ieguldījumiem, tomēr bija iespējami citi papildinoši risinājumi esošo ieguldījumu ietvaros (piemēram, koordinētības paaugstināšana), kas ļautu sasniegt efektīvāku rezultātu.</i>
Zema	<i>Veiktie ieguldījumi pārsniedz sasniegto rezultātu vērtību. Tomēr sasniegtie rezultāti atsver veiktos ieguldījumus. Efektivitāte ir zema. To ietekmē neveiksmīgi izvēlēta stratēģija, jo bija iespējamās citas, efektīvākas alternatīvas, kas ļautu sasniegt rezultātus ar mazākiem ieguldījumiem.</i>
Nav konstatējama	<i>Veikto ieguldījumu apmērs būtiski pārsniedz sasniegto rezultātu vērtību. Sasniegtie rezultāti neatsver veiktos ieguldījumus. Efektivitāte nav konstatējama.</i>

*atbilstošais vērtējums iezīmēts.

4. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.4.)

Kāda ir aktivitātes/apakšaktivitātes ietvaros īstenoto projektu rezultātu ilgtspēja, ņemot vērā projekta iesnieguma 3.5. sadaļā aprakstīto, līgumos ar projekta īstenotāju noteikto, kā arī Padomes regulā Nr.1083/2006 noteikto?

Uz sasniegto rezultātu uzturēšanu orientēta ilgtspēja

Atbilstoši projekta iesniegumos norādītajam paredzētās darbības projektu ilgtspējas saglabāšanai pamatā saistās ar projekta rezultātu uzturēšanu, piemēram, reģionālo struktūru darbības nodrošināšanu pēc projekta beigām. Pētījuma veikšanas brīdī finansējuma saņēmēja pārstāvji apzinājās nepieciešamību veikt šādas darbības, sākot no 2015. gada vidus, taču praktiskās darbības tā realizācijai pagaidām pilnībā nav veiktas (piemēram, LDDK biedru pārliecināšana par reģionālo struktūru finansēšanu, ņemot vērā, ka tās darbojas arī nebiedru vajadzībām).

Ir iespējams konstatēt nosacījuma par projektu ietvaros tapušo drukāto materiālu ievietošanu organizāciju mājas lapās izpildi. Noteiktos gadījumos ir iespējams konstatēt darbības, kas saistās ar informācijas aktualizēšanas aktivitātēm. Ir iespējams konstatēt kopsakarību, ka, ņemot vērā veiktās ekspertīzes, tālāk ir izstrādāti priekšlikumi normatīvo aktu projektiem (īpaši LBAS gadījumā) vai arī ekspertīze ieguvusi citu operacionālu pielietojumu.

Uz iznākumu jeb rezultātu lietošanu orientēta ilgtspēja

Ņemot vērā ieguldījumu raksturu, rezultātu ilgtspējai kritiska ir organizāciju spēja vidējā termiņā un ilgtermiņā motivēt un noturēt apmācītos darbiniekus. Gan LDDK ģenerāldirektore, gan LBAS priekšsēdētāja vietniece atzina, ka šobrīd organizācijās ir nostabilizējies personālsastāvs, kur vadošajiem speciālistiem ir piecu, septiņu gadu darba pieredze, kas ļauj demonstrēt kvalitatīvas zināšanas un sasniegt rezultātus. Ņemot vērā, ka salīdzinoši liels organizāciju darbinieku skaits bijis iesaistīts projekta aktivitāšu īstenošanā, tādējādi arī rodot papildinošu motivāciju darbam, organizācijām esošā budžeta ietvaros jārīcina jautājums par darbinieku motivēšanu.

Sociālā dialoga reģionālā līmenī tālākajai attīstībai izšķiroši nozīmīgi ir paaugstināt organizāciju reģionālo koordinātoru darba kvalitāti, kas ļautu, balstoties uz jau sasniegto, mērķtiecīgāk organizēt un veicināt pie reģionālo sociālo dialogu.

Uz zināšanu pārnesi orientēta ilgtspēja

Salīdzinoši sarežģītāk ir novērtēt iegūto zināšanu izplatības ilgtspēju mērķa grupu iekšienē, īpaši ņemot vērā, ka mērķa grupas nav monolīti un statistiski veidojumi. Autoruprāt, šī saistība būtu skatāma caur apakšaktivitātes mērķa ilgtspēju, proti, reģionālā sociālā dialoga attīstības mērķtiecīgumu laikā pēc projekta īstenošanas (tā attīstību vai stagnāciju, attīstības plašumu), kā arī konsekvētu spēju sociāliem partneriem uzturēt līdzdalību un rezultativitāti rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Pirmie soļi šī ilgtspējas virziena nostiprināšanā saistāmi ar finansējuma piesaisti tālākai reģionālo koordinātoru darba finansēšanai, LDDK gadījumā arī ar finansējuma piesaisti tautsaimniecības ekspertu finansēšanai, beidzoties projektam. Būtiska ir arī mērķtiecīga reģionālo koordinātoru darba plāna ieviešana un īstenošana.

Uz sistēmu orientēta ilgtspēja

Autoruprāt, projekta rezultātu un īpaši sasniedzamā apakšaktivitātes mērķa ilgtspēja ir tieši saistīta ar finansējuma saņēmēju turpmākajām darbībām – gan no rezultātu uzturēšanas viedokļa, gan no spējas attīstīt turpmāk sociālo dialogu reģionālā līmenī, lai tas kļūtu par ierastu praksi darba devēju, darba ņēmēju un pašvaldības dialogam, kas ir mazāk jutīgs pret ārējās vides nosacījumiem un ir pietiekami autonomas, vērtējot no iesaistīto personu maiņas viedokļa. Augstākie riski ir saskatāmi tieši šai uz sistēmas ilgtspēju orientētai dimensijai.

Pie sistēmas orientētas ilgtspējas iespējams arī atzīmēt aspektu, kas saistīts ar reģionālo koordinātoru kā reģionālā sociālā dialoga līderu vai karognesēju lomas pieaugumu. Šiem cilvēkiem būtībā jātop par atslēgas cilvēkiem sociālā dialoga reģionālā līmenī veicināšanā un pilnveidošanā. Tādēļ svarīgi šos cilvēkus vērtēt un pozicionēt arī kā attiecīgā procesa virzītājus, pārmaiņu nesējus reģionu mērogā.

Kritiskākais ilgtspējas apakšaktivitātes intervences aspekts saistāms ar apakšaktivitātes mērķa sasniegšanas ietekmes noturību. Organizācijām turpināms mērķtiecīgāks darbs sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstībai un nostiprināšanai.

Lai projekta izmaksas nepakļautu finanšu korekcijas riskam, organizācijām nepieciešams rast finansējumu projektu rezultātu uzturēšanai pēc projekta beigām, īpaši reģionālo koordinātoru darba turpināšanai.

5.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.5.)

Kādas ir aktivitātes/apakšaktivitātes īstenošanas iespējas nākotnē, izmantojot citus ārvalstu finanšu avotus (norādīt konkrētas ārvalstu finanšu palīdzības programmas, instrumentus un avotus)?

Lai atbildētu uz izvērtējuma jautājumu, ir izskatītas tās Latvijai kā valstij pieejamās decentralizētās programmas, kurām ir apstiprināta stratēģija aktuālajam ieviešanas periodam un zināmi finansējuma izmantošanas nosacījumi. Autori ir meklējuši atbilstošas finansējuma iespējas centralizēti vadītu ES institūciju finansētu programmu ietvaros, taču šādas programmas nav izdevies identificēt.

Skatot 2007.-2013. gada periodā īstenoto sociālo partneru kapacitātes stiprināšanu kā procesu pamatnosacījumu izveidei sociālo partneru organizācijās un ar to saistītajās ekosistēmās, kam tālāk jāspēj jau patstāvīgi ģenerēt nepieciešamā spēja uzturēt un nodrošināt kapacitāti organizācijas efektīvai darbībai, ES fondu 2014.-2020. gada darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība” piedāvā sociālajiem partneriem kā sadarbības partneriem iesaistīties vairāku specifisko atbalsta mērķu īstenošanā.

7. tabula. Sociālajiem partneriem pieejamās aktivitātes ES fondu 2014.-2020. gada darbības programmu „Izaugsme un nodarbinātība” ietvaros

Aktivitāte / apakšaktivitāte	Atbilstošais finanšu avots	Atbalstāmās darbības	Potenciālie finanšu saņēmēji	Finansējuma apjoms	Citi nosacījumi / informācija
7.3.1.SAM “Uzlabot darba drošību, it īpaši bīstamo nozaru uzņēmumos”.	ESF	Informēšanas, izglītošanas, apmācību un konsultāciju aktivitātes, situācijas	Valsts darba inspekcija. Minētais atbalsts tiks īstenots sadarbībā ar	Atbilstoši SAM ieviešanas nosacījumiem.	Atbilstoši SAM ieviešanas nosacījumiem.

		monitorings un analīze darba apstākļu un risku, darba tiesību un darba aizsardzības jomā, izmēģinājumu projekts par elastīgo darba formu piemērošanu praksē, elektronisko un vizualizēto darba vides palīgriku un izglītojošo materiālu izveide, Valsts darba inspekcijas inspektoru zināšanu un prasmju uzlabošana.	sociālajiem partneriem (darba devēju, darba ņēmēju organizācijām un to apvienībām), citiem kompetentiem ekspertiem, biedrībām un nodibinājumiem, komersantiem, zinātniskajām institūcijām, izglītības iestādēm kā pakalpojuma sniedzējiem.		
7.2.1.SAM “Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros”.	ESF	Darba meklēšanas atbalsta pasākumi, konkurētspējas paaugstināšanas, karjeras konsultācijas, aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošana, tostarp darba tirgū pieprasītas profesionālās un neformālās izglītības programmas, darbavieta pirmās darba pieredzes iegūšanai, subsidētās darbavietas īpaši nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem, atbalsts pašnodarbinātības vai saimnieciskās darbības sākšanai, sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana u.c.	NVA, VIAA Darbības tiks īstenotas sadarbībā ar darba devējiem un profesionālās izglītības iestādēm, pašvaldībām, biedrībām un nodibinājumiem, komersantiem u.c.	Atbilstoši SAM ieviešanas nosacījumiem.	Atbilstoši SAM ieviešanas nosacījumiem.

Avots: Autoru veidots apkopojums

Runājot par Norvēģijas un EEZ finanšu instrumentu atbalstu, 2009.-2014. gada perioda programmas ietvaros izveidots centralizēti vadīts Globālais fonds cienīga darba un trīspusējās sadarbības veicināšanai ar kopējo Latvijā īstenojamo projektu finansējumu 384 000.00 EUR. Programmas ietvaros projektus jau īsteno gan LDDK, gan LBAS.

Iepazīstoties ar Eiropas Savienības strukturālo un investīciju fondu mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” 2014.-2020. gada perioda programmu projektiem (Latvijas un Lietuvas pārrobežu sadarbības programma, Igaunijas un Latvijas pārrobežu sadarbības programma, Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programma, Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programma, INTERREG EUROPE programma visai Eiropas Savienības teritorijai,

Pilsētvides attīstības programma URBACT III, ESPON 2020 programma (Eiropas telpiskās plānošanas un teritoriālās kohēzijas novērojumu tīkls)), to ietvaros nav identificējami investīciju virzieni, kas atbalstītu uz sociālo partneru kapacitātes stiprināšanu vērstas darbības.

Tieša analoga apakšaktivitātes projektu īstenošanai nākotnē nav. Lai arī kapacitātes stiprināšana bieži vien ir iteratīva darbība, organizācijām mērķtiecīgi ir jādoma par sasniegto rezultātu nostiprināšanu un ilgtspēju. Tas arī dotu iespēju organizācijām piedalīties projektu īstenošanā kā partneriem, tādējādi turpinot projektu īstenošanas praksi zināšanu pārnesei.

6. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.6.)

Vai sasniegtos rezultātus var cēloniski attiecināt un tieši saistīt ar aktivitātes/apakšaktivitātes ieguldījumiem?

Vērtējot apakšaktivitātes īstenošanas rezultātā panāktās izmaiņas, attīstot sociālo dialogu reģionālā līmenī un paaugstinot sociālo partneru līdzdalības iespēju rīcībpolitikas izstrādē un ieviešanā (analizētas 16.-18. izvērtējuma jautājumos), konstatējama tiešāka cēloņsakarība organizāciju kapacitātes stiprināšanai ESF līdzfinansēto projektu ietvaros ar organizāciju nozīmīguma pieaugumu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Projektos īstenotās aktivitātes ir sekmējušas organizāciju ekspertīzi, zināšanas, kompetenci. LDDK gadījumā līdzdalība rīcībpolitikas izstrādē galvenokārt balstās uz projekta ietvaros piesaistīto tautsaimniecības ekspertu algošanu. Tādējādi rodama tieša cēloniska saikne projekta aktivitātēm ar sasniegto rezultātu – pozitīvām izmaiņām rīcībpolitikas izstrādē. Projekta finansējums LDDK gadījumā ir ļāvis piesaistīt ekspertus, tomēr, projektam noslēdzoties, aktuāls kļūst šo ekspertu noturēšanas jautājums. LBAS gadījumā organizācijas pieeja vairāk ir bijusi vērsta uz administratīvās spējas stiprināšanu caur dažādiem kapacitātes attīstības pasākumiem, bet arī tādējādi LBAS darbinieku zināšanu pieaugumu var saistīt ar izmaiņām organizācijas ietekmē rīcībpolitikas izstrādē.

LDDK reģionālo koordinatoru darbība ir ļāvusi aktivizēt un organizēt biznesa vidi reģionālā līmenī. Tai kļūstot organizētākai, ir radies viens no priekšnoteikumiem reģionālā sociālā dialoga tālākai attīstībai un pilnveidei. LBAS reģionālo koordinatoru aktivitātes raksturojamas ar salīdzinoši mazāku sistēmiskumu, mazāk iestrādņu paraugiem (sadarbības modeļu paraugiem sociālā dialoga reģionālā līmenī vadīšanai, juridisko risinājumu paraugiem u.tml.), līdz ar to ir salīdzinoši grūtāk konstatēt pamatotāku cēloņsakarību ar darba ņēmēju pārstāvības organizāciju organizēšanos tālākā sociālā dialoga norisei reģionālā līmenī.

Analizējot izveidoto trīspusējo koordinācijas padomju izveidi un darbību, kas ir sociālā dialoga forumi reģionālā līmenī, pat ja reģionālie koordinatori ir līdzdarbojušies to izveidē, koordinācijas padomju darbības intensitāte drīzāk ir atkarīga no to darbībā iesaistīto personu aktivitātes un sociālekonomiskās situācijas attiecīgajā teritorijā.

Apakšaktivitātes īstenotās intervences rezultātā nav panāktas izmaiņas sabiedrībā par visaptveroša, sistemātiska un ilgtspējīga trīspusējā sociālā dialoga reģionālā līmenī īstenošanu, kas cēloņsakarīgi daļēji var tikt attiecināts uz projektu darbību nepietiekamu mērķtiecību un organizāciju nepietiekami stipro savstarpējo sadarbību.

Sadarbības attīstība starp darba devēju pārstāvjiem reģionālā līmenī un pašvaldību, pateicoties projektu īstenošanai, ir aktivizējusies, biznesa videi kļūstot organizētākai, tostarp attiecībās ar pašvaldībām.

Apakšaktivitātes īstenošanas rezultātā kopumā ir pieaugusi sociālo partneru spēja līdzdarboties rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā, pieaugot arī politikas rezultāta ietekmēšanas iespējai.

Aktivitātei specifiskie izvērtējuma jautājumi

16. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.1.)

Vai Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un Latvijas Darba devēju konfederācijas administratīvās kapacitātes stiprināšana ir veicinājusi institūciju kā sociālo partneru lomu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā?

Lai atbildētu uz izvērtējuma jautājumu, piedāvājam hipotētisko cēloņsakarību karti ar četriem posmiem (1. shēma), kur aktivitātes īstenošanas rezultātā kā intervences tālākais rezultāts izvirzīts sociālo partneru vēlamā rīcībpolitikas rezultāta sasniegšana.²

Saskaņā ar MK 2008. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 396 2. punktu viens no apakšaktivitātes mērķiem ir paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Vērtējot no apakšaktivitātes mērķa uzstādījuma – līdzdalības iespējas paaugstināšanas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā –, par pietiekamu būtu uzskatāma izmaiņa, kas raksturo kvalitatīvu un kvantitatīvu pārmaiņu 2. posmā, t.i., rīcībpolitikas iniciēšanā. Taču sociālo partneru līdzdalības paaugstināšanas vērtējumā rīcībpolitikas īstenošanā būtisks ir arī 3. un 4. posms, kas raksturo faktisko sociālo partneru spēju ietekmēt politikas procesu, panākot sev labvēlīgu rīcībpolitikas rezultātu, t.i., rīcībpolitikas īstenošanas iespēju. Autoruprāt, nebūtu pareizi abstrahēties ar vērtējumu, kas apskatītu tikai to, vai ir pieaugusi sociālo partneru līdzdalības *iespēja* kā jaunpiešķirts potenciāls līdzdarboties rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.

Tādējādi izvērtējuma jautājums par sociālo partneru lomas pieaugumu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā būtu analizējams gan ar kvantitatīvi mērāmu piedāvāto likumdošanas un politikas iniciatīvu skaitu un to rezultativitāti, gan ar sociālo partneru relatīvā nozīmīguma vērtējuma izmaiņu publiskās varas jeb lēmumpieņēmēju skatījumā, tostarp autoritātes un reputācijas vērtējumu.

1. shēma. Cēloņsakarību karte 16. izvērtējuma jautājumam

1. posms: cilvēkresursi un kapacitāte

Apmācītu cilvēkresursu esamība ir priekšnosacījums tālākai organizācijas kapacitātes attīstībai. Svarīgi ir noskaidrot iecerēto saikni starp cilvēkresursu piesaisti un tālāko stiprināšanu tiem virzieniem, kas saistās ar rīcībpolitikas izstrādi un īstenošanu.

² Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 396 2. punktu apakšaktivitātes mērķis ir veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=176769>, [skatīts 22.12.2014.].

Ņemot vērā LDDK projekta mērķa paplašināto definējumu, kas nosaka, ka, *projekta rezultātā izveidojot 5 LDDK reģionālās struktūras, kuras nodrošinās darba devēju interešu pārstāvniecību politikas lēmumu pieņemšanā valsts un ES līmenī, veicot darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvju apmācības, piedaloties pieredzes apmaiņas pasākumos, veicot dažādu līmeņu normatīvo aktu ekspertīzes, rīkojot seminārus un organizējot publicitātes un informācijas pasākumus, tiks attīstīts sociālais dialogs reģionālā līmenī un nodrošināta darba devēju līdzdalība rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā*³, pirmšķietami var pieņemt, ka sociālo partneru līdzdalības iespēju paaugstināšana rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā bijusi iecerēta caur *bottom-up* pieeju, izveidojot reģionālās struktūras, kas savukārt aktivizētu sociālo dialogu reģionālā līmenī, secīgi tam savukārt būtu tālāka ietekme uz darba devēju līdzdalības pieaugumu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.

LBAS projekta mērķa skaidrojums savukārt nosaka, ka *sociālo partneru kapacitāte un iesaiste rīcībpolitikas procesos tiks stiprināta, īstenojot arodorganizāciju vadītāju un speciālistu apmācību, analizējot nacionālos un Eiropas Savienības normatīvos aktus un politikas dokumentus, apmainoties pieredzē ar citu Eiropas valstu kolēģiem, organizējot seminārus un izdodot metodiskos materiālus par sociālā dialoga jautājumiem, kā arī īstenojot informatīvus un komunikācijas pasākumus*.⁴

Autoruprāt, tiešākā ietekme uz sociālo partneru kapacitātes pieaugumu, kas tālāk rada cēlonisku saikni ar spēju piedāvāt rīcībpolitikas priekšlikumus, ir projekta darbībām, kas saistās ar apmācībām, pieredzes apmaiņu un ekspertīzēm. Savukārt pārējām projekta darbībām drīzāk ir netieša ietekme rīcībpolitikas priekšlikumu iniciēšanas spējas pieaugumā. Tādējādi no projektu mērķa formulējuma viedokļa veiksmīgāks risinājums bijis iecerēts LBAS projektā, organizācijas kapacitātes pieaugumu rīcībpolitikas iniciēšanā un īstenošanā skatot caur administratīvās kapacitātes stiprināšanu, nevis reģionālo struktūru darbu, kas tālāk radītu noteicošāku ietekmi interešu pārstāvībā politikas lēmumu pieņemšanā valsts un ES līmenī.

Atsaucoties uz interviju ar LDDK ģenerāldirektori L. Meņģelsoni, faktiski normatīvo aktu projektu analīze un viedokļa sagatavošana par tiem LDDK ir balstīta uz tautsaimniecības ekspertu kapacitāti. Tautsaimniecības eksperti tiek algoti projekta ietvaros. Lai arī LDDK reģionālo koordinātoru atskaitēs ir atsauces uz normatīvo aktu projektu analīzi, nav iespējams konstatēt regulāru un sistēmisku priekšlikumu sagatavošanu atzinumiem par tiesību aktu projektiem un plānošanas dokumentiem (konkrēti normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projekti atskaitēs netiek minēti). Līdz ar to, arī vērtējot pret projekta mērķa konstrukciju, būtībā atzīstams, ka praksē reģionālo koordinātoru darbam nav noteicošā nozīme organizācijas spējā piedāvāt politikas un likumdošanas iniciatīvas, vēlreiz apstiprinot autoru norādi par projektu darbībām ar tiešu un netiešu ietekmi uz tālākām kapacitātes izmaiņām rīcībpolitikas iniciēšanā. LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone norāda, ka iekšējais LDDK tautsaimniecības ekspertu loks ir tas, uz ko primāri balstās organizācijas sagatavoto atzinumu kvalitāte, turklāt tautsaimniecības ekspertu skaits nav pietiekams.

Atsaucoties uz LBAS priekšsēdētāja vietnieces L. Marcinkēvičas pausto, pozīcijas par normatīvo aktu projektiem un politikas plānošanas dokumentu projektiem gatavo LBAS speciālisti, sadarbojoties ar arodorganizācijām.

³ LDDK projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” iesniegums, 2.7. sadaļa. Pieejams SIF.

⁴ LBAS projekta „LBAS administratīvās kapacitātes stiprināšana” iesniegums, 2.7. sadaļa. Pieejams SIF.

Tādējādi katra organizācija ir izvēlējusies atšķirīgu pieeju, kā tiek strādāts pie pozīciju definēšanas, lai tālāk piedāvātu politikas risinājumu. Proti, LDDK gadījumā projekta ietvaros algotie eksperti ir tie, kas strādā pie atzinumu sagatavošanas, kamēr LBAS gadījumā projekta ietekme uz atzinumu saturu skatāma caur LBAS un arodorganizāciju apmācīto darbinieku zināšanu un kvalifikācijas pieaugumu, nevis tieši projekta ietvaros algotiem ekspertiem. No vienas puses, LDDK pieeja ļauj sasniegt straujāku progresu: algoti specializējas noteiktā jomā un viņu pamatpienākumi koncentrējas uz noteiktas tautsaimniecības jomas izzināšanu. No otras puses, LBAS pieeja, organizācijai pašai un tajā ietilpstošajām arodorganizācijām noturot, motivējot un tālāk izglītojot apmācītos darbiniekus, vidējā termiņā var izrādīties ilgtspējīgāka, ņemot vērā, ka nav papildu spiediena uz resursu rašanu ekspertu algošanai, beidzoties projekta īstenošanai.

Līdz ar to LDDK un LBAS kā sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā cēloņsakarīgi primāri būs saistītas ar organizācijas ekspertīzes kvalitāti (kas iegūta arī projekta īstenoto apmācību, ekspertīžu u.c. aktivitāšu ietvaros) un pietiekamību, arī vadības spēju pārstāvēt un aizstāvēt viedokli.

Ja vērtē ekspertīzes kā būtiskāko priekšnoteikumu starp projektā īstenotajām darbībām rīcībpolitikas priekšlikumu iniciēšanai, tad LBAS gadījumā tās ir fokusētākas, akcentējot darba tiesību jautājumus (piemēram, ekspertīzes, kas tālāk reducējušās Darba likuma grozījumu priekšlikumos, Arodbiedrību likuma redakcijās). Savukārt LDDK gadījumā ekspertīžu tēmu loks ir plašāks, skatot tautsaimniecības attīstības jautājumus, finanšu jautājumus, reģionālās attīstības tēmas, zinātni un inovācijas, sociālo drošību u.c. Iespējams, tautsaimniecības un finanšu jautājumu aptveršana būtu sekmējusi LBAS kā partnera kompetenci un palielinājusi pārstāvētā viedokļa nozīmi (uz ko norāda sadarbības partneri tālākā izvērtējuma jautājuma izklāstā). Tāpat LDDK dziļāka specializēšanās varētu būt rezultējusies ar labvēlīgāku iznākumu kādā politikas jomā.

2. posms: politikas priekšlikumi

Atbilstoši LDDK gada pārskatiem (laika posmā no 2008. līdz 2013. gadam) ir apkopota informācija par LDDK izskatītajiem tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem, kā arī sniegtajiem atzinumiem un to rezultativitāti. LDDK pārskatos atzīmē, ka atzinumi sniegti par jomām, kas skar uzņēmējdarbības vidi un uzņēmumu konkurētspēju.

8. tabula. LDDK izskatītie normatīvo aktu un politikas dokumentu projekti, sagatavotie atzinumi un atbalstītie priekšlikumi

Gads	Izskatītais tiesību aktu un politikas iniciatīvu skaits	Sniegtie atzinumi	Sniegto atzinumu īpatsvars izskatīto iniciatīvu skaitā	Pilnībā vai daļēji vērtētie atzinumi	Vērtēto atzinumu īpatsvars atzinumu kopskaitā
1	2	3	4=3/2	5	6=5/3
2013	~600	298	50%	220	74%
2012	~700	275	39%	200	73%
2011	~700	140	20%	77	55%
2010	~1000	120	12%	64	53%
2009	Nav datu	Nav datu	Nav datu	Nav datu	62%
2008	Nav datu	Nav datu	Nav datu	Nav datu	57%

Avots: LDDK gada pārskatu dati

Paskaidrojums: Dati LDDK gada pārskatos aptver izskatīto tiesību aktu un politikas dokumentu kopskaitu, sagatavoto atzinumu kopskaitu un vērā ņemto atzinumu kopskaitu, taču nav sadalīti pa nozarēm vai politikas jomām.

Secināms, ka kopš 2012. gada LDDK kapacitāte, lielākoties iesaistot projekta ietvaros algotos ekspertus, atzinumu sagatavošanai atļauj izstrādāt 275-300 atzinumus gadā, kas vidēji ir ~5,7 atzinumi nedēļā jeb caurmērā ~4,2 atzinumi uz katru šajā laikā notikušo Ministru kabineta sēdi (skaitot kārtējās sēdes un ārkārtas sēdes). Būtiskākais pieaugums atzinumu skaita ziņā vērojams starp 2011. un 2012. gadu, kas būtu saistāms ar tautsaimniecības ekspertu kompetences nostiprināšanos.

Sniegto atzinumu rezultativitāte kopš 2012. gada stabili turas 73-74% robežās, kas nozīmē, ka apmēram $\frac{3}{4}$ LDDK sagatavoto iebildumu un priekšlikumu par likumdošanas un politikas plānošanas iniciatīvām pilnībā vai daļēji ir tikušas ņemtas vērā. Var atzīt, ka triju gadu laikā pēc projekta sākšanas LDDK izvēlētais modelis organizācijas atzinumu sagatavošanā ir nostabilizējies un dod rezultātu, vērtējot no atbalstīto politikas un likumdošanas iniciatīvu skaita.

Salīdzinot 2009. un 2010. gada rādītājus, secināms, ka krīzes periodā ir bijusi tendence priekšlikumu rezultativitātei samazināties. Finanšu ministrijas valsts sekretāre B. Bāne atzīmēja, ka krīzes laikā vienošanās bija iespējamāka, *jo sociālie partneri bija samērā konstruktīvi*. Skatot kopsakarībā, redzams, ka krīzes laikā vienošanās vismaz daļēji ir tikusi panākta uz sociālo partneru piekāpšanās rēķina (otrai izmaiņas starpības komponentei esot kapacitātes spējas izmaiņai), kas no valsts pārvaldes pārstāvja puses traktēta kā sociālo partneru konstruktivitāte.

Kopumā atzīstams, ka projekta darbības laikā ir uzlabojusies LDDK spēja analizēt un iniciēt priekšlikumus normatīvo aktu un politikas dokumentu projektiem, pieaugot sniegto atzinumu skaitam un īpatsvaram, kā arī vērā ņemto priekšlikumu skaitam. Sociālekonomisko apstākļu uzlabošanās ir sekmējusi izteikto priekšlikumu rezultativitāti, jo ir lielākas objektīvās iespējas ņemt tos vērā.

LBAS kopējā kapacitāte, vērtējot to pret sagatavoto atzinumu skaitu pa gadiem, ir salīdzinoši zemāka. Tas skaidrojams ar organizācijas izvēlēto modeli atzinumu sagatavošanā par normatīvo aktu projektiem un politikas plānošanas dokumentiem, proti, nealgojot tam specifiskus tautsaimniecības ekspertus projekta ietvaros, bet pamatā ņemot vērā arodorganizāciju un LBAS kompetenci (9. tabula). Daļēji šis faktors saistāms arī ar organizācijas atzinumu salīdzinoši zemāko rezultativitāti.

9. tabula. LBAS sagatavotie atzinumi un atbalstītie priekšlikumi par normatīvo aktu un politikas dokumentu projektiem

Gads	Sniegtie atzinumi	Pilnībā vai daļēji vērā ņemtie atzinumi	Vērā ņemto atzinumu īpatsvars atzinumu kopskaitā
1	2	3	4=3/2
2014	30	7	23%
2013	42	12	29%
2012	44	17	32%
2011	40	20	50%

Avots: LABS apkopotā informācija

Analizējot LDDK un LBAS sagatavotos atzinumus par ES fondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020. gada plānošanas periodam projektu (izskatīts MK 11.02.2014.) un izziņā atspoguļoto viedokli par iebildumu un priekšlikumu vērā ņemšanu, konstatējams, ka vai nu iesniegtie iebildumu un priekšlikumu ir ņemti vērā, vai arī par tiem ir panākta vienošanās saskaņošanas sanāksmes laikā.

2014. gada septembrī Finanšu ministrijas un LDDK starpā tika parakstīta vienošanās par Nodokļu politikas stratēģiju 2015.-2018. gadam, kas regulē pozīcijas par kopējo skatījumu uz nodokļiem triju gadu periodam (to iespējamām izmaiņām, pilnveidošanu u.tml.). Ja iepriekšējo Nodokļu politikas stratēģiju 2011.-2014. gadam vairāk iespaidoja arī starptautisko aizdevēju redzējums, tad aktuālā vienošanās lielākā mērā uzskatāma par LDDK kā sociālā partnera kapacitātes un ietekmes apliecinājumu.

2013. gada augustā Ministru kabinetā atbalstīti un 2014. gada oktobrī Saeimā pieņemti grozījumi Darba likumā, kur iespējams rast saikni ar LBAS projekta ietvaros veiktajām ekspertīzēm darba tiesību jomā. Līdzīga saikne konstatējama arī ar jaunizstrādāto Arodbiedrību likumu, kas atbalstīts Ministru kabinetā 2013. gada jūnijā un Saeimā pieņemts 2014. gada martā. Tādējādi projekta rezultāti tiešā veidā veidojuši cēloņsakarību ar publiskās politikas ietekmēšanu.

3. posms: spēja ietekmēt

Pieņemot, ka spēja ietekmēt politikas rezultātu raksturojama arī ar kvantitatīvām izmaiņām sniegto atzinumu rezultativitātē, aplūkojami to nosakošie faktori.

LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone uzskata, ka kompetence un ekspertu loks ir tas, kas ļāvis LDDK ietekmēt procesus valdībā un valsts pārvaldē un uzturēt autoritāti, atzīstot, ka pēdējo piecu gadu laikā LDDK panākumi ietekmēšanas ziņā ir auguši. Šī saikne primāri ir meklējama tautsaimniecības jomu ekspertu darbā, kas tiek finansēti projekta ietvaros, mazāk reģionālo koordinatoru darbā. LDDK ģenerāldirektore: *Biedriem ir svarīgi, lai in-house ir tautsaimniecības jomu eksperti. Tādu ir 10 (kas ir neproporcionāli maz pret citām valstīm, piemēram, Dānijā konfederācijā strādā 600 darbinieku). LDDK ir svarīgi, lai eksperts būtu šeit pilna laika darbā. Ekspertu loks ir tas, uz ko balstās atzinumu kvalitāte. (..) Ietekme ir kompetence un klātesamība. Ietekmi nevar iegūt [uz visiem laikiem], ar katru atzinumu ietekme ir jāpierāda no jauna. Tādēļ ir svarīgi noturēt cilvēkus, lai nepazustu uzkrātā pieredze – gan nozares redzējums, gan tautsaimniecības redzējums. Tas ļauj atzinumus valdībai sniegt tādus, kuri ir reālistiski no dažādiem aspektiem (fiskālās telpas u.tml.).*

Arī LBAS gadījumā kā pamata nosacījumi rīcībpolitikas ietekmēšanai nacionālā līmenī ir nosaukta LBAS pašas kapacitāte, kā arī tajā ietilpstošo arodorganizāciju kapacitāte. Šāds modelis ir vairāk uz nākotni orientēts, izpildoties nosacījumam par apmācīto speciālistu motivēšanu un noturēšanu organizāciju rīcībā, kā arī tālāko zināšanu pilnveidošanu un izaugsmi. LBAS priekšsēdētāja vietniece L. Marcinkēviča: *Šinī brīdī esam sevi nodrošinājuši ar pamatspeciālistiem, kas viedokli var aiznest līdz valsts līmenim. (..) Ja LBAS dalīborganizāciju speciālistiem būs izaugsme, arī LBAS autoritāte nostiprināsies.*

Projektu aktivitātēm, kas vērstas uz kapacitātes stiprināšanu politikas iniciatīvu sagatavošanai, LDDK gadījumā bijis plānots novirzīt aptuveni 301 tūkstoti EUR; līdz 2015. gada janvārim atbilstoši SIF informācijai deklarētas un attiecinātas izmaksas aptuveni 205 tūkstošu EUR

apjomā jeb 68% plānotā. LBAS projektā plānotais apjoms ir aptuveni 287 tūkstoši EUR, no tiem deklarēto un attiecināto izmaksu apjoms – aptuveni 167 tūkstoši EUR jeb 58% plānotā.

Arodorganizāciju, īpaši mazāko arodorganizāciju, ietekmēšanas spēja savukārt atkarīga no LBAS kapacitātes pārstāvēt savu biedru intereses. LBAS dalīborganizācijas „Latvijas Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodu biedrība” priekšsēdētāja vietniece L. Ābola paskaidroja, ka ne viņas pārstāvētajai nozares arodorganizācijai, ne arī viņas pārstāvētā uzņēmuma arodorganizācijai nav bijuši tieši kontakti ar valsts pārvaldes iestādēm. Sadarbība un viedokļa paušana notiek caur LBAS, kas tika raksturota kā *mazajām organizācijām labs modelis, kas mūsu domu nes tālāk*. Pēc arodorganizācijas pārstāves domām, pēdējo piecu gadu laikā LBAS ir spējusi rezultatīvāk pārstāvēt savu biedru intereses, kā piemēru minot izmaiņas Darba likumā, kur LBAS jurists piedalījies diskusijās un argumentējis LBAS viedokli.

Valsts pārvaldes iestāžu pārstāvji apliecina, ka pēdējo piecu gadu laikā notikusi sociālo partneru, īpaši LDDK, kā valsts pārvaldes sadarbības partneru kvalitatīva izmaiņa, tiem kļūstot konstruktīvākiem un argumentēt spējīgākiem. Finanšu ministrijas valsts sekretāre B. Bāne atzina, ka *sociālie partneri ir kļuvuši aktīvāki pēdējo piecu gadu laikā – gan budžeta veidošanas procesā, gan nodokļu politikas veidošanā, bet it sevišķi diskusijās par 2014.-2020. gada perioda ES fondu dokumentiem. Sadarbība ir kļuvusi profesionālāka, diskusijas kompetentākas un argumentētākas. Pat ja viedokļi ir atšķirīgi, argumenti ir kvalitatīvāki. LDDK (arī LTRK) ir ļoti konstruktīvas pēc būtības*.

Sociālo partneru spējā ietekmēt rīcībpolitikas izstrādi un īstenošanu nacionālā līmenī būtiskākais nosacījums saistās ar ekspertu kapacitāti, kas tālāk iespaido LDDK un LBAS spēju argumentēt un pārstāvēt organizācijas pozīciju, ar kuru tās vēršas pie izpildvaras vai likumdevējas. Tāpat būtiska ir viedokļa pārstāvības un ietekmēšanas (tostarp lobija) prasme. Projektu aktivitātes lielākoties veido cēloņsakarības kvalitatīvāku pozīciju definēšanai, mazāk fokusējas uz ietekmēšanas un pārstāvības aspektiem.

4. posms: rīcībpolitikas rezultāts

Runājot par rīcībpolitikas rezultāta panākšanu, LDDK vadītāja L. Meņģelsone norādīja, ka valdības vadītājs un ministrijas atzinīgi vērtē LDDK izveidoto dokumentu saskaņošanas praksi. Respektīvi, LDDK spēja pārstāvēt darba devēju viedokli kā monolītu viedokli ir devusi iespēju šim viedoklim tikt ņemtam vērā, lemjot par rīcībpolitikas risinājumiem. LDDK ģenerāldirektore: *Ja ir kāds jauns concepts un, aizejot ar to pie premjera, viņam ir tikai divi jautājumi – par koncepta kā tāda vērtējumu un vai ir saskaņots ar LDDK -, tā ir liela atzinība, kas panākta ilgstošā ikdienas darbā. Izdarot LDDK iekšējo demokrātijas riņķi un uz tā balstot atzinumu, valdībai tālāk jau ir ļoti viegli, jo lielais darbs ar katru biznesa vienību ir izdarīts. Valdība runā ar vienu, nevis tūkstoši*.

Aprakstītajā modelī iespējams rast cēloņsakarību arī ar reģionālo koordinātoru darbību: viņiem sekmējot biznesa vides organizēšanos, darba devēju un to organizāciju pārstāvjiem ir iespējams sekmīgāk piedalīties un līdzdarboties LDDK radītajā modelī par organizācijas pārstāvētā viedokļa definēšanu.

LDDK kā savus panākumus noturīga rīcībpolitikas rezultāta sasniegšanā minēja gan vidēja termiņa budžeta sagatavošanas prakses iedibināšanu valstī, gan precīzāka Nacionālā attīstības plāna sagatavošanu. Abi attiecas uz laiku, kas ir projekta īstenošanas periods.

Runājot par panāktajiem rīcībpolitikas īstenošanas rezultātiem, LBAS priekšsēdētāja vietniece L. Marcinkēviča norādīja uz pretrunu lēmumpieņemēju un arodbiedrību starpā, taču atzina arī atsevišķu normatīvo aktu pieņemšanu un īstenošanu arodbiedrībām vēlamā veidā: *Arodbiedrības nekad nebūs mīlētas, jo valstij būs pretējs viedoklis. Taču, ja varam Darba likumā noturēt līdzsvaru starp darbinieku ieguvumiem un darba devēja un valsts interesēm un esam spējuši to pamatot, tad tas ir labi. (..) Sadarbībā ar valsti laika periods ir bijis sarežģīts, kad daudzos gadījumos bijām nostādīti fakta priekšā. Formālajā līmenī nacionālajā sociālajā dialogā esam sasnieguši vajadzīgo kārtību: ir sarunas, sanāksmes, bet gala lēmuma pieņemšana par kritiskām lietām veidojas ļoti smagi. Valdība savu spiedienu izdara maksimāli. Dažādi veidojas attiecības nozaru līmenī un ar valsts institūcijām. Varam teikt, ka Dzelzceļa darbinieku arodbiedrība ir veiksmīgi sakārtojusi attiecības ar sava koncerna vadību un Satiksmes ministriju. Citās nozarēs, piemēram, izglītības darbiniekiem, iet smagi. Nevar teikt, ka sadarbības nebūtu, taču tā ir tik smagnēja, ka grūti atrast kopsaucēju.*

Finanšu ministrijas valsts sekretāre B. Bāne, runājot par rīcībpolitikas rezultāta panākšanu un tā tālāku īstenošanu, norādīja uz LDDK iniciēto nodokļu stratēģijas izstrādi, atzīstot, ka *tas palīdzēja fokusēt arī politiku uzmanību uz to, ka tiešie nodokļi būs viens no diskusiju objektiem turpmāk. Tas padarīja diskusiju atvērtāku, ka tiešais nodokļu slogs Latvijā ir zems. Diskusija kļuvusi godīgāka un arī iznesta plašākai auditorijai. Skaidrs ir tas, ka ar Latvijas nodokļu slogu nekad nevarēsim sabiedrībai piedāvāt Skandināvijas līmeņa pakalpojumus. Un tas ir skaidrs jautājums, ka ir jāizvēlas.*

Arī Finanšu ministrijas valsts sekretāre atzina arodbiedrību kā organizācijas specifiku, kas nosaka tās pozicionēšanos un savā veidā ierobežo rīcībpolitikas rezultāta panākšanu: *Arodbiedrības pašas par sevi ir segmentētas, jo LBAS arodorganizācijas ir katra savā profesijā. Jo stiprāks uzņēmums, jo stiprāka arodbiedrība – tā izskatās arodbiedrību sistēma. LBAS nekad nevarēs nākt kā vienots veselums, jo intereses ir ļoti dažādas. Arodbiedrības vienlaikus runā gan par dzelzceļa jautājumiem, gan skolotāju algām. Jautājumu spektrs ir ļoti plašs atšķirībā no darba devējiem, kuri fokusējas uz uzņēmējdarbības vides jautājumiem, kas ir viņu prioritātes. (..) Arodbiedrības var vienoties par jautājumiem, kas saistīti ar darbinieku aizstāvību, atalgojumu (algas lielākas, nodokļus mazākus). Jautājums, kas ir tajā brīdī, kad jāizvēlas prioritāte, kam piešķiram finansējumu – dzelzceļa infrastruktūras sakārtošanai vai skolotāju algām.*

LDDK un LBAS loma rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā projekta īstenošanas laikā ir pieaugusi. Par to liecina gan sagatavoto atzinumu skaits un rezultativitātes pieaugums par tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentiem, gan arī lēmēj institūciju pārstāvju vērtējums par sociālo partneru aktivitātes, autoritātes un reputācijas pieaugumu pēdējo piecu gadu laikā.

Sociālo partneru ietekmes pieauguma panākšanā būtiskākā nozīme ir organizāciju ekspertu kapacitātei, kuru tiešais uzdevums ir normatīvo aktu analīze un atzinumu sagatavošana. Sociālo partneru ietekmes nodrošināšanai noteicošas ir ne tikai šo ekspertu nozares zināšanas, bet zināšanas par budžeta procesu, nodokļiem, tautsaimniecību kopumā. Tāpat svarīgs ir organizāciju pārstāvības jautājums.

Organizācijas ir izvēlējušās atšķirīgus risinājumus funkcijai, kas saistās ar to pozīciju definēšanu un atzinumu sagatavošanu par politikas plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektiem, LDDK gadījumā primāri skatoties uz projekta finansējumu ekspertu algošanai (kas vidējā termiņā radījis spiedienu uz organizācijas finanšu resursiem), savukārt LBAS gadījumā galvenokārt strādājot ar apmācītajiem

speciālistiem (kas pēc uzbūves vērtējams kā ilgtspējīgāks modelis ar mazāku spiedienu uz finanšu resursiem, beidzoties projekta īstenošanai).

17. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.2.)

Kā īstenotie projekti ietekmēja sociālā dialoga attīstību reģionālā līmenī, un kādas ir sociālā dialoga turpmākās pilnveides iespējas?

Lai atbildētu uz izvērtējuma jautājumu, piedāvājam hipotētisko cēloņsakarību karti ar pieciem posmiem (2. shēma), kur aktivitātes īstenošanas rezultātā kā politikas rezultāts izvirzīts ilgtspējīgs sociālais dialogs reģionālā līmenī.⁵ Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 396 2. punktu viens no apakšaktivitātes mērķiem ir veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību. Tas nenorāda uz sociālā dialoga attīstības jeb brieduma pakāpi, kāda būtu jāsasniedz projektu īstenošanas rezultātā.

Tādējādi apakšaktivitātes mērķa sasniegšanai, ja to mērītu caur apakšaktivitātes noteikto rezultāta rādītāju par reģionālo struktūrvienību izveidi (sk. ziņojuma sadaļu par 1.5.2.2.1. apakšaktivitātes intervences teoriju), mērķa izpilde par sasniegtu formāli var tikt atzīta arī 1. posmā, tālāk uzturot šo rezultātu. Ja apakšaktivitātes mērķi vērtē pēc būtības, sasniegto rezultātu iespējams analizēt katrā cēloņsakarību ķēdes posmā, pievēršoties sociālā dialoga reģionālā līmenī funkcionēšanas kvalitātēm un brieduma pakāpei.

2. shēma. Cēloņsakarību karte 17. izvērtējuma jautājumam

1. posms: reģionālo struktūrvienību izveide

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 396 19.2. apakšpunktam projektu ietvaros citastarp tiek atbalstīta to institūciju reģionālo struktūru izveide, kuras nodrošina darba devēju un darba ņēmēju organizāciju interešu pārstāvniecību politikas lēmumu pieņemšanā valsts un Eiropas Savienības līmenī. Tā uzskatāma par darbību ar vistiešāko saikni uz reģionālā sociālā dialoga attīstību.

LDDK projekta iesniegums paredz, ka 5 plānošanas reģionos tiek izveidotas LDDK reģionālās struktūrvienības, kurās darba devējiem tiek sniegtas bezmaksas konsultācijas par sociālā dialoga iespējām un aktuālajiem darba, profesionālās izglītības, nodarbinātības, sociālās drošības un zinātnes un inovāciju jomas jautājumiem, iespējām šos jautājumus ietekmēt.⁶

LBAS projekta iesniegums paredz, ka, lai veicinātu reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstinātu sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā, katrā

⁵ Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 396 2. punktu apakšaktivitātes mērķis ir veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību un paaugstināt sociālo partneru līdzdalības iespējas rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Pieejami: <http://likumi.lv/doc.php?id=176769>, [skatīts 22.12.2014.].

⁶ LDDK projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” iesnieguma 2.8. sadaļa. Pieejams SIF.

no LBAS reģionālajām struktūrām – Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē, Latgalē un Rīgā – plānots piesaistīt vienu koordinatoru no darba ņēmēju puses. Koordinatora darba galvenie jautājumi būs jaunu biedru iesaiste, došanās uz uzņēmumiem, darbs pie nozaru un arodorganizāciju sadarbības stiprināšanas.⁷

2009. gada 1. pusgadā izveidotas LDDK un LBAS reģionālās struktūrvienības. LDDK gadījumā tās izvietotas Rīgas, Cēsu, Jēkabpils, Rēzeknes un Liepājas pilsētās. LBAS reģionālās struktūrvienības atrodas Rīgas, Valmieras, Jelgavas, Daugavpils un Liepājas pilsētās.

Iepirkuma tehniskā specifikācija min šādus LBAS reģionālā koordinatora darba pienākumus (kas identiski pārnesti uz līgumu):

- 1) darbs pie jaunu biedru iesaistes arodbiedrībās;
- 2) došanās uz uzņēmumiem un tikšanās ar arodorganizāciju vadītājiem, arodbiedrības biedriem, strādājošajiem un darba devējiem;
- 3) darbs pie nozaru arodbiedrību un arodorganizāciju sadarbības stiprināšanas;
- 4) darba koplīgumu noslēgšanas sekmēšana uzņēmumos;
- 5) izbraukuma semināru organizēšana darbavietās un piedalīšanās tajos, sniedzot konsultācijas par arodbiedrību darbību;
- 6) apmācību organizēšana arodorganizāciju vadītājiem, speciālistiem un arodbiedrību biedriem;
- 7) sadarbība ar projekta administratīvo personālu, tostarp atskaišu sniegšana, kā arī uz projekta darbību attiecināmo sapulču un sanāksmju apmeklēšana.

Tādējādi secināms, ka LBAS gadījumā neviens reģionālo koordinatoru pienākums nav tieši vērsts uz reģionālā līmeņa sociālā dialoga attīstību attiecīgajā reģionā vai attiecīgā reģiona pašvaldībās, neparedzot sadarbības attīstīšanu ar pašvaldībām vai trīspusējas sadarbības arodbiedrību, darba devēju un pašvaldību starpā veicināšanu, kas dotu pamatu reģionālā līmeņa trīspusējam sociālajam dialogam. Koordinatoru pienākumos ietilpst pasākumi, kas tālāk secīgi ietekmētu divpusējā sociālā dialoga starp darba ņēmējiem un darba devējiem attīstību reģiona uzņēmumos. LBAS koordinatoriem uzņēmumu līgumos nav noteiktas kvantitatīvas saistības ne noteiktas mērķauditorijas, ne noteiktu mērķteritoriju (reģiona ietvaros) aptveršanai.

LDDK reģionālā koordinatora darba pienākumi definēti kā informācijas sniegšana darba devējiem par nodarbinātības, sociālās drošības un zinātnes un inovāciju jomu jautājumiem, kas sevī ietver:

- 1) reģiona uzņēmumu apmeklējumus, aicinot apvienoties darba devēju organizācijās;
- 2) esošās situācijas analīzi trīspusējā sociālā dialoga jomā, u.c.

Kā rezultatīvais rādītājs LDDK reģionālo koordinatoru iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktas darba devējam sniegtās konsultācijas 1596 ekspertdienu apjomā (t.i., reģionālais koordinators strādā pilnus 76 mēnešus).

⁷ LBAS projekta „LBAS administratīvās kapacitātes stiprināšana” iesnieguma 2.8. sadaļa. Pieejams SIF.

Tādējādi LDDK gadījumā, salīdzinot ar LBAS, reģionālo koordinatoru darba pienākumos norādīts virziens par sadarbības attīstību, arī trīspusējo sociālo dialogu reģionālā līmenī skatot caur darba devēju aktivizēšanu un darba devēju pašorganizācijas veicināšanu, kas tālāk secīgi atsauktos uz trīspusējā sociālā dialoga iniciēšanu un attīstību.

Līdz ar to atzīstams, ka reģionālo struktūrvienību izveide primāri ir tikusi iecerēta kā iespēja aktivizēt attiecīgi darba devēju un darba ņēmēju organizāciju darbu reģionos un pašvaldībās, bet reģionālajiem koordinatoriem dotie uzdevumi tikai pakārtoti (caur darba devēju un darba ņēmēju organizāciju tik tālu mobilizāciju, lai tās spētu pašorganizēties un kopīgi sadarboties ar pašvaldību) ir saistāmi ar sadarbības attīstību līdz trīspusējā sociālā dialoga norisei noteiktās teritorijās. Abu organizāciju reģionālo koordinatoru uzdevumi arī neparedz savstarpēju aktivitāšu koordināciju abu organizāciju koordinatoriem viena reģiona ietvaros, tādējādi mērķtiecīgāk ar LDDK un LBAS iesaisti strādājot pie sociālā dialoga attīstības reģionālā līmenī.

2. posms: izpratnes veidošana

Atzīstams, ka projektu sākšanas laikā reģionālā līmenī tikai fragmentāri ir izpratne par sociālā dialoga īstenošanas nepieciešamību. Līdz ar kapacitātes veidošanu reģionālajā līmenī viens no būtiskākajiem virzieniem reģionālo koordinatoru darbībā būtu saistāms ar proaktīvu darbību izpratnes veidošanā par sociālā dialoga nepieciešamību reģionālā līmenī. Šajā ziņā LDDK ir bijis skaidrāks un mērķtiecīgāks uzstādījums. LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone: *Sākotnēji reģionālā koordinatora uzdevums un misija bija noskaidrot reģiona situāciju, uzaicināt aktīvākos uzņēmējus un parādīt, kāda ir Eiropas prakse biznesa sabiedrības organizēšanā (organizācija, kurai ir savi mērķi, statūti, vēlme iet runāt ar pašvaldību par sociālekonomisko situāciju pašvaldībā un reģionā). Sākotnēji uzņēmējiem nebija tādas pieredzes. Mēs parādījām, ka apvienots bizness ir stiprāks bizness un tas ir caurspīdīgāks bizness (..) uzlikām jaunu domāšanas veidu – ka nav jāsacenšas, kurš ir ātrākais pie mēra, bet būs organizēts veids, kas rada savstarpējo uzticēšanos starp uzņēmumiem.*

Analizējot reģionālo koordinatoru darba aktivitātes, atzīstams, ka LDDK koordinatori primāri ir strādājuši, lai reģiona lielākajos attīstības centros notiktu darba devēju pārstāvju apvienošanās organizācijās – uzņēmēju klubos. LDDK Latgales reģiona koordinatore S. Baltace pastāstīja, ka *projekta darbības sākums bija pēckrīzes periodā – 2009. gads, ekonomiskās lejupslīdes un stabilizācijas posms. Lielāka uzmanība tika pievērsta finansēm, izdevumiem, līdz ar to uzņēmējiem arī bija savs izdevīgums sadarboties un izprast valsts un pašvaldību lēmumus. Resursu ierobežotība, iespējams, bija tas faktors, kas stimulēja nākt kopā.* Līdzīgu savas darbības pamatvirzienu izcēla arī LDDK Rīgas reģiona koordinatore I. Cīrule, runājot par Rīgas reģiona uzņēmēju un pašvaldību sadarbības sekmēšanu (Mārupes, Alojās, Ogres novados), kur sniegts konsultatīvs un administratīvs atbalsts nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanā pašvaldības un uzņēmēju konsultatīvo padomju izveidei.

Tādējādi LDDK reģionālie koordinatori ir stimulējuši uzņēmējus pašorganizēties, lai pirmām kārtām pārstāvētu savas intereses vietējās pašvaldībās. Lai arī to nevar uzskatīt par reģionālā līmeņa sociālo dialogu, LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone atzina, ka tas ir veids, kā sākt sadarbību, no kuras var tālāk izveidoties reģionālā līmeņa sociālais dialogs.

Vērtējot divpusējās darba devēju un pašvaldības sadarbības attīstību, LDDK Latgales reģiona koordinatore S. Baltace atzīmēja veiksmīgus piemērus Latgales reģionā, piemēram, Rēzeknes uzņēmēju klubs un tā sadarbība ar pašvaldību. Kluba darbībai ir bijis arī multiplikatīvs efekts,

modeli pārnesot uz Līvāniem. Viņaspārīt, veiksmīga dialoga pamatā ir darbotiespējīga un aktīva uzņēmēju organizācija.

Pie ierobežojumiem sadarbības paplašināšanai un padziļināšanai primāri tika nosaukts lielāka mēroga uzņēmumu trūkums reģionā. *Latgalē ir tikai 155 uzņēmumi ar vairāk nekā 50 nodarbinātajiem (tostarp Daugavpilī – 77, Rēzeknē – 22, Rēzeknes novadā – 13). Vairākās pašvaldībās šādu uzņēmumu nav. Daudzviet šajā skaitā ietilpst valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, ne privātbizness. Bet tur, kur lielākie uzņēmumi ir pamatā izpratuši dialoga nozīmi un biedrošanās nozīmi, saskata arī sabiedrisko labumu un savas iespējas.*

Arodbiedrību gadījumā LBAS reģionālie koordinatori mazāk izteikti runā par darbības fokusēšanu uz arodorganizāciju tiešu kapacitātes stiprināšanu un to kļūšanu par partneriem pašvaldībai, tādējādi attīstot divpusējo sadarbību. LBAS priekšsēdētāja vietniece L. Marcinkēviča atzina, ka *LBAS koordinators Rīgā daudz vairāk strādā nozaru un asociāciju vajadzībām. (..) Pamatā reģionālajiem koordinatoriem ir individuālais darbs, tiekoties ar darbiniekiem. Turklāt tikšana no pamatdarba uz citiem pasākumiem ir salīdzinoši grūta, kas ierobežo koordinatoru iespējas. (..) Runājam par apziņas veidošanu individuāli – aptverot lielākās uzņēmumu grupas, tirdzniecības uzņēmumus, mežistrādes uzņēmumus. Dažādos pasākumos tiek individuāli uzrunāti cilvēki, ka viņiem jābūt aktīviem. Lai nokļūtu līdz arodorganizācijai uzņēmumā, ir tāls ceļš ejams. Taču pēdējie divi gadi parādīja, ka situācija attīstās. (..) Pēc katra daudz maz publiskā pasākuma, īpaši reģionos, bija biedru pieaugums un intereses pieaugums.*

Vidzemes gadījumā LBAS reģionālā koordinatore T. Andersone kā labo piemēru minēja LBAS koordinatora dalību Valmieras uzņēmēju konsultatīvā padomē, kuras mērķis bija *no pirmavotiem uzzināt, kas notiek pašvaldībā un reģionā, atzīstot, ka dziļāka līdzdalība un iesaiste pašvaldības vadītos procesos, ietverot lēmumu ietekmēšanu pašvaldību līmenī, nav bijusi.*

LBAS koordinatori arī norādīja uz selektivitāti savā darbībā. Proti, primāri aptverot lielākos valsts un pašvaldības uzņēmumus un iestādes, kas atrodas reģionā, to pamatojot ar vieglāku uzņēmumu fizisko pieejamību, salīdzinot ar privātiem ražošanas uzņēmumiem. Tādējādi vietējā privātbiznesa uzņēmumi pēc noklusējuma atrodas zemākā mērķa grupas līmenī.

LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone norādīja uz likumsakarību uzņēmēju pārstāvības organizāciju veidošanā un sociālā dialoga tālākā attīstībā: *Nebūs veiksmes stāsts, ja būs mēģinājums pārlēkt no pirmā pakāpiena uz sesto. Tikai ejot pakāpeniski, var sasniegt rezultātu noturību.*

LDDK reģionālo koordinatoru darbs ir sekmējis darba devēju izpratnes veidošanos par kopīgas pārstāvniecības nepieciešamību dialogam ar pašvaldību. Līdz ar praktisko atbalstu noteiktās vietās tas ir rezultējies ar uzņēmēju organizāciju izveidi, taču šīs vietas lielākoties ir saistītas ar LDDK reģionālo koordinatoru ģeogrāfisko novietojumu un aktivitātēm. Kā būtiskākais priekšnoteikums tam ir bijis uzņēmēju bāzes esamība. Uzņēmēju organizāciju sadarbības tīkls ir attīstījies, pateicoties arī reģionālo koordinatoru iniciatīvām.

LBAS gadījumā koordinatoru darbībā nav tik izteiktas mērķtiecības darbības virzienam, kas saistīts ar arodorganizāciju pašorganizēšanos, lai tās apzinātos nepieciešamību veidot dialogu ar pašvaldību. LBAS reģionālie koordinatori ir uzrunājuši darbiniekus, bet šīm darbībām ir vajāka saite ar tālāku pašorganizēšanos, lai kļūtu par sarunu partneri pašvaldību līmenī. LBAS

koordinatoru darbības lielākoties vērstas uz izpratnes veidošanu par dialogu darba ņēmēja un darba devēja starpā.

Šīs atšķirības starp organizācijām citastarp skaidrojamas arī ar to mērķa grupu specifiku. Uzņēmēju grupas mobilizācija pēc noklusējuma būs vienkāršāka – gan no laika aspekta, jo darba devējam ir lielāka iespēja organizēt savu laiku, gan no varas aspekta. Arodbiedrību mērķa grupas iezīme ir tā, ka tā nebūs tik monolīta un ir salīdzinoši grūtāk pašorganizējama.

Notikušajās intervijās ar reģionālajiem koordinatoriem kā būtisks iztrūkstošais elements to darbībā identificējama nepietiekama savstarpējās rīcības koordinācija reģionālā sociālā dialoga sekmēšanai. Piemēram, LDDK koordinators ir aicināts pašvaldībā sniegt konsultāciju par sadarbības modeļiem ar uzņēmējiem un sociālā dialoga jautājumiem. Šādos gadījumos lietderīgi būtu piesaistīt arī attiecīgā reģiona LBAS reģionālo koordinatoru, lai tas iesaistītos sadarbībā un no savas puses mobilizētu arī vietējo arodorganizāciju interesi par sadarbību ar pašvaldību. Procesā tiktu iesaistītas trīs puses, radot lielāku iespēju attiecīgās pašvaldības līmenī attīstīt arī trīspusējo sociālo dialogu. Autoruprāt, organizāciju darbību koordinācija (neatkarīgi no tā, no kuras puses nāktu iniciatīva) sekmētu sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstības kā virsmērķa sasniegšanu. Tāpat, autoruprāt, sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstības veicināšana būtu sekmīgāka, vispirms tuvinoties organizāciju vadību līmenī, jo pēc tam vienkāršāk iedzīvināma prakse darba līmeņa sadarbības attīstībā.

3. posms: sadarbības struktūru izveide

Par sociālā dialoga attīstības un organizētības stadiju LDDK projekta iesniegumā norādīts, ka *Latvijā reģionālais trīspusējais sociālais dialogs vēl nav attīstīts, jo sociālajiem partneriem ir vājas reģionālās un vietējās struktūras. Tas saistīts ar nevienmērīgo ekonomikas attīstību dažādos Latvijas reģionos, kā arī ieilgušo un neskaidro reģionālo reformu. Latvijā uzņēmējdarbība koncentrējas Rīgā, un citur Latvijā darba devēju un darbinieku sabiedriskās aktivitātes ir vājas. Reģionos ir tikai dažas darba devēju un arodbiedrību organizāciju struktūras. Tas nozīmē, ka reģionu līmenī nav pietiekami aktīvas un darboies spējīgas darba devēju organizācijas. Latvijas reģionos ir vērojams sadarbības modeļa un sociālās pārstāvniecības trūkums, kā arī nepietiekamas zināšanas, kas kavē sociālā dialoga attīstību reģionos.*⁸

Līdzīgi rezumē LBAS projekta iesniegums: *Latvijā reģionālā trīspusējā sadarbība vēl nav pietiekami attīstīta, jo sociālajiem partneriem ir vājas reģionālās un vietējās struktūras. Tas saistīts ar nevienmērīgu ekonomikas attīstību dažādos Latvijas reģionos, kā arī vairāku gadu garumā neskaidro administratīvi teritoriālās reformas iznākumu. Turklāt Latvijā uzņēmējdarbība izteikti koncentrēta Rīgā, tādēļ citur Latvijā darba devēju un darba ņēmēju sabiedriskās aktivitātes ir salīdzinoši vājas. Līdz ar to veidojas problemātiska situācija, kad sociālais dialogs reģionu līmenī nav sasaistīts ar nacionālā līmeņa sociālo dialogu un nacionālajā līmenī definētajām valsts attīstības prioritātēm.*⁹

2009.-2010. gadā vairākās lielajās pilsētās (Liepājā, Daugavpilī, Rēzeknē, Jelgavā) izveidotas Trīspusējās konsultatīvās padomes, noslēdzot vienošanos starp vietējo pašvaldību, pašvaldības darba devēju pārstāvjiem un LBAS pārstāvjiem pašvaldībā. Vēlāk līdzīgas padomes izveidotas arī Jūrmalā un Rīgā.

⁸ LDDK projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” iesnieguma 2.5. sadaļa. Pieejams SIF.

⁹ LBAS projekta „LBAS administratīvās kapacitātes stiprināšana” iesnieguma 2.5. sadaļa. Pieejams SIF.

Vienošanās paredz sadarboties, lai nodrošinātu saskaņotu, pašvaldības interesēm atbilstošu problēmu risināšanu sociālajos un ekonomiskajos jautājumos, kas garantētu sociālo stabilitāti un labklājības līmeņa paaugstināšanu pilsētā un paaugstinātu sociālo partneru līdzatbildību par pieņemtajiem lēmumiem un to izpildi, sekmēt uzņēmējdarbības attīstību.¹⁰

Noslēgtās vienošanās paredz atšķirīgu to darbības laiku: daļa vienošanos ir slēgtas uz noteiktu laiku (piemēram, gadu), daļa vienošanos ir beztermiņa.

Trīspusējām konsultatīvajām padomēm noteikta šāda kompetence:

- 1) savas kompetences ietvaros izskatīt pašvaldības plānošanas un citu dokumentu projektus un sniegt priekšlikumus par to uzlabošanu šādos jautājumos:
 - sociālā drošība;
 - pašvaldības ekonomiskā attīstība, tostarp uzņēmējdarbības attīstība pilsētā;
 - izglītības, tostarp profesionālās, attīstība;
 - nodarbinātība;
 - starptautisko organizāciju lēmumu, rekomendāciju un ieteikumu piemērošana;
 - nepieciešamības gadījumā viedokļa, priekšlikumu sniegšana par citiem normatīvajiem aktiem;
- 2) nodarbinātības uzlabošanai veicināt sadarbību starpnozaru, reģionu un valsts līmenī:
 - sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru (turpmāk – NVA), pašvaldības struktūrvienībām, iestādēm un kapitālsabiedrībām, kā arī ekspertiem izskatīt un izteikt savu viedokli par nodarbinātības veicināšanas pasākumu plānu pašvaldībā;
 - sniegt priekšlikumus darba devējiem un NVA aktīvo nodarbinātības pasākumu organizēšanā un īstenošanā;
 - sekmēt pašvaldības iedzīvotāju iesaistīšanu ar nodarbinātības veicināšanu saistītajos projektos, kuros tiek izmantoti valsts, pašvaldības līdzekļi vai kuri tiek finansēti no starptautisko organizāciju finanšu līdzekļiem;
 - analizēt darba tirgus stāvokļa indikatorus pašvaldībā;
 - sadarbībā ar NVA iespēju robežās veicināt bezdarbnieku un darba meklētāju pārkvalificēšanās un tālākizglītības iespēju paplašināšanos;
- 3) izskatīt pasākumus par privāto investīciju piesaisti, kā arī ES struktūrfondu investīciju piesaisti pilsētā;
- 4) izskatīt valsts un privātās partnerības iniciatīvas;
- 5) piedalīties uzņēmēju un iedzīvotāju iesaistīšanā pilsētas tēla veidošanas pasākumos.

Atzīstams, ka trīspusējās konsultatīvās padomes kā struktūras bijis iespējams izveidot tur, kur līdzās pašvaldības un uzņēmēju sadarbības interesei ir bijusi arī pietiekami organizēta arodbiedrību struktūra.

LDDK ģenerāldirektore L. Meņģelsone atzina, ka bieži vien dialogs nav trīspusējs arodbiedrību trūkuma dēļ. Uz jautājumu, kāpēc nav arodbiedrību vai uz sadarbību vērstu arodbiedrību, viņa atzīmēja, ka, *ja reģionā ir bijušas arodbiedrības, kas nav izgājušas uz dialogu, bet palikušas tādā prasību līmenī, tad bieži vien notiek darba devēju un arodbiedrību savstarpējā attālināšanās*. LBAS priekšsēdētāja vietniece L. Marcinkēviča norādīja, ka *katrā reģionā ir atsevišķas vietas, kur dialogs ir veiksmīgāks un atsaucība lielāka, un ir tādas, kur nekas nenotiks. No trīspusējā dialoga attīstības viedokļa Liepāja ir viena no veiksmīgākajām*

¹⁰ 2010. gada 17. februāra vienošanās par Daugavpils pilsētas trīspusējās konsultatīvās padomes izveidi un 2010. gada 10. septembra vienošanās par Rēzeknes pilsētas un Rēzeknes novada trīspusējās konsultatīvās padomes izveidi. Pieejamas LDDK.

pašvaldībām. Pašvaldība ir sapratusi, ka nav jāiet pie mazākās ļaužu grupiņas, bet ir [organizēti] sociālie partneri darba devēju un darba ņēmēju pusēs. (..) Tas ir arī atkarīgs no cilvēciskā faktora – ja domes vadībai ir izpratne, tad viss ir kārtībā.

Runājot par nosacījumiem, kas ir bijuši kritiskākie trīspusējās sadarbības padomes izveidei, pašvaldību pārstāvji atzina, ka noteicošais ir personu jautājums. Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks G. Anšins atzina, ka Liepājas gadījumā arodbiedrības centra vadītājs bijis pietiekami uzstājīgs un panācis, ka šāda padome tiek izveidota. Daugavpils gadījumā bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja Ž. Kulakova atzīmēja pašvaldības vadības personīgo aktivitāti un līdzdalību padomes darbā. Viņasprāt, šobrīd, iespējams, pašvaldība šādas padomes organizēšanu uzskata par papildu darbu, un tas varētu būt aktivitātes trūkuma iemesls.

Tādējādi secināms, ka daļā lielo pilsētu ar augstāku ekonomisko aktivitāti (Liepāja, Daugavpils, Rēzekne, Jelgava, Rīga, Jūrmala) projekta īstenošanas laikā ir izveidotas organizētas struktūras trīspusējā sociālā dialoga īstenošanai. Ir pakārtota cēloņsakarība šādu struktūru izveidei ar uzņēmēju organizāciju pārstāvības veidošanos. Tāpat priekšnoteikums šādas struktūras izveidei ir arodbiedrības kā tādas organizētības līmenis pašvaldībā. Liepājas gadījumā iniciatīva nākusi no LBAS pārstāvja, taču tas vairāk saistāms ar personīgu iniciatīvu.

4. posms: sadarbības struktūru darbība

Vērtējot trīspusējā sociālā dialoga norisi reģionālā līmenī caur trīspusējo konsultatīvo padomju darbību, atzīstams, ka intensitāte un kvalitāte atšķiras dažādu pašvaldību starpā.

2010. gadā noslēgtās Vienošanās par Daugavpils Trīspusējās konsultatīvās padomes izveidi termiņš ir beidzies, līdz ar to 2013. gadā padome darbību neveica. Trīspusējā līguma atjaunošanai nepieciešams aktivizēt darba devēju puses pārstāvību, veidojot jaunu darba devēju organizāciju vai arī izvirzot pārstāvjus no nozaru asociācijām.¹¹

2014. gada 1. pusgada pārskata periodā Rēzeknes pilsētas un novada Trīspusējās konsultatīvās padomes sēdes nav notikušas. Pēc konsultatīvās padomes darba devēju puses iniciatīvas 2014. gada 18. jūlijā Rēzeknē organizēta pasažieru un kravu pārvadājumu nozares uzņēmēju, reģionālās darba devēju organizācijas (Rēzeknes Uzņēmēju biedrības) un pašvaldību pārstāvju tikšanās ar satiksmes ministru Anriju Matīsu.¹²

Liepājā 2013. gada augustā atjaunota Trīspusējās Konsultatīvās padomes darbība. Padomes galvenais uzdevums ir veicināt Domes, darba devēju un arodbiedrību sadarbību, lai nodrošinātu saskaņotu, pilsētas interesēm atbilstošu problēmu risināšanu sociālajos un ekonomiskajos jautājumos, kas garantētu sociālo partneru līdzdalību un līdzatbildību par pieņemtajiem lēmumiem un to izpildi.¹³ Liepājas pilsētas Trīspusējā konsultatīvā padomes sēdes tiek sasauktas pēc vajadzības. Padomes nolikumā ir teikts, ka sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā vienu reizi divos mēnešos. Praksē situācija ir mazliet citādāka: sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā vienu reizi pusgadā. Sēdes iniciatori parasti ir vai

¹¹ Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Latgales reģionā, 2014. gada I pusgads, 13. lpp. Pieejams <http://www.lddk.lv/wp-content/uploads/2014/08/Zi%C5%86ojums-LDDK-2014-I-Latgale>, [skatīts 22.12.2014.].

¹² Turpat, 14. lpp.

¹³ Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Kurzemes reģionā, 2014. gada I pusgads, 20. lpp. Pieejams <http://www.lddk.lv/wp-content/uploads/2014/11/Zi%C5%86ojums-LDDK-2014-I-Kurzeme.pdf>, [skatīts 22.12.2014.].

nu darba devēju organizācijas pārstāvji, vai arī arodorganizāciju pārstāvji; pašvaldība sēdes ierosina retāk. Sēdes aktīvi apmeklē un sarunās iesaistās visu pušu pārstāvji.¹⁴

2013. gada 1. pusgada beigās Rīgas reģionā darbojās viena trīspusējās konsultatīvās padome Jūrmalā. Rīgā 2012. gada 1. oktobrī tika parakstīta trīspusējā vienošanās. Līgums tika parakstīts, lai uzlabotu dialogu starp sociālajiem partneriem, valsts un pašvaldību institūcijām. Pašlaik padomes darbs nav aktīvs.¹⁵

Izvērtējot padomes darbu Jelgavā 2013. gadā, var secināt, ka Jelgavas pilsētā ir izveidots labs trīspusējais sociālais dialogs. Pašvaldība, darba devēji un arodbiedrība ir apzinājušās konsultāciju mehānisma priekšrocības, kā arī dialoga nepieciešamību, jo attīstība var notikt tikai tad, ja līdzvērtīgi tiek apmierinātas visu iesaistīto pušu intereses. 2013. gada sēdē tika skatīti vairāki jautājumi: Jelgavas pilsētas pašvaldības 2013. gada budžets, Ilgtspējas indekss – novērtējums uzņēmuma izaugsmei, Jelgavas pilsētas pašvaldības aktualitātes.¹⁶

2014. gada 1. pusgadā Jelgavā norisinājās viena Trīspusējās konsultatīvās padomes sēde. LBAS priekšsēdētājs ziņoja par LBAS darbības aktualitātēm strādājošo sociāli ekonomisko un tiesību jautājumu risināšanā. LDDK ģenerāldirektore un LRTA valdes priekšsēdētājs pastāstīja par aktualitātēm organizāciju darbībā. Jelgavas pilsētas pašvaldības izpilddirektore informēja par 2014. gada budžetu, savukārt Jelgavas pilsētas domes administrācijas Attīstības un pilsētplānošanas pārvaldes vadītāja – par plānoto Eiropas Savienības struktūrfondu apguvi šajā gadā.¹⁷

Vērtējot trīspusējās konsultatīvās padomes darba saturisko piepildījumu un tā korelāciju ar padomes kā tādas darbības sekmīgumu, Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks G. Anšņš norādīja, ka pilsētā lielākoties ir skatīti pašvaldības kompetencē esoši jautājumi, galvenokārt par nodarbinātību un darba tirgus pilnveidošanu. Piemēram, par to, kā organizēt bezdarbnieku apmācības, prioritātēm, lai tās būtu lietderīgas. Tika nolemts, ka vairāk jāpievēršas metinātāju apmācībām, jo darba tirgū ir šāds pieprasījums. Par lielajiem infrastruktūras projektiem šajā forumā nediskutē, jo uzņēmējdarbības vides jautājumi tiek runāti pašvaldības un uzņēmēju starpā. Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks atzīmēja, ka jautājumi, kas tiek skatīti, tiek iniciēti no visām trim pusēm.

Bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja Ž. Kulakova pastāstīja, ka Daugavpilī tikšanās notikušas reizi mēnesī. Darba kārtībā bijuši pieci seši jautājumi, ko lielākoties piedāvājuši uzņēmēji un arodbiedrība. Jautājumi bijuši praktiski. Bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja atzina, ka šādos forumos nevajag tērēt laiku filozofiskiem jautājumiem un jautājumiem, kas nav pašvaldības kompetencē. Šī padome 2011. gadā pirmo reizi iniciēja Investīciju foruma norisi pašvaldībā, kas uzskatāma par labu un tālākejošu iniciatīvu.

Daugavpils gadījumā bijušas arī izbraukuma sanāksmes uzņēmumos, piemēram, Ziegler mašīnbūves uzņēmumā, kas pārstāv vadošo tautsaimniecības nozari pašvaldībā. Uzaicināto vidū bijis arī V. Rantiņš, Mašīnbūves un metālapstrādes nozares asociācijas vadītājs. Bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja Ž. Kulakova pastāstīja par problēmu: pašvaldības

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Rīgas reģionā, 2014. gada I pusgads, 23.lpp. Pieejams <http://www.lddk.lv/wp-content/uploads/2014/08/Zi%C5%86ojums-LDDK-2014-I-R%C4%ABga.pdf>, [skatīts 22.12.2014.].

¹⁶ Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Zemgales reģionā, 2014. gada I pusgads, 36.lpp. Pieejams: <http://www.lddk.lv/wp-content/uploads/2014/08/Zi%C5%86ojums-LDDK-2014-I-Zemgale.pdf>, [skatīts 22.12.2014.].

¹⁷ Turpat, 37.lpp.

uzņēmēji nepiedalījušies lielākajā metālapstrādes izstādē Latvijā. V. Rantiņš piedāvājis iniciatīvu sniegt atlaidi dalības maksai Daugavpils uzņēmējiem. Savukārt pašvaldība uzņēmās atbildību par izstādes standu apmaksu 50% apmērā. Bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja atzina, ka arī šai iniciatīvai bijis tālejošāks rezultāts: kopš 2011. gada katru gadu Daugavpils uzņēmēji piedalās metālapstrādes izstādē Rīgā.

Mašīnbūves un metālapstrādes asociācijas vadītājs V. Rantiņš arī bija vienprātis, ka trīspusējo sadarbības padomju darba aktivitāte primāri ir atkarīga no personām, kuras vada diskusiju. Viņš darba apsūkumu novērtēja kā likumsakarīgu rezultātu arī no tā viedokļa, ka arodbiedrībām ir ērti būt pārstāvētām valsts un budžeta finansētās institūcijās. Savukārt privātajā sektorā arodbiedrībās biedru ir ļoti maz. Piemēram, asociācijas pārstāvētajā nozarē tie ir 3-4% nozarē strādājošo kopskaita, un tas skar četrus piecus uzņēmumus no 156 asociācijas biedriem. Pat ne lielākajās kapitālsabiedrībās ir arodbiedrība. Mašīnbūves un metālapstrādes asociācijas vadītāja vārdiem *tā ir arodbiedrības neizdarība. Jo bieži vien darba devējam ir nepieciešams partneris, kas runātu visu strādājošo vārdā.* Pēc viņa novērojumiem, bieži vien ir tā, ka *arodbiedrības puse neizprot situāciju par tautsaimniecības likumsakarībām, piemēram, izaugsmes tempa saistību ar iespēju palielināt atalgojumu. Bez tā konstruktīvs dialogs nav iespējams.*

Tādējādi secināms, ka trīspusējo konsultatīvo padomju darbs ir bijis aktīvāks 2010.-2012. gadā, bet šobrīd tikai atsevišķās pašvaldībās regulāri notiek sanāksmes. Ir atzīstama cēloņsakarība, ka trīspusējā sociālā dialoga struktūru izveide ir bijusi par ātru, ņemot vērā virspusējo izpratni par sociālā dialoga nepieciešamību un mērķiem. Bieži trīspusējo konsultatīvo padomju darbības aktivitāte bijusi atkarīga no iesaistīto personu loka, kam mainoties pēctecība bieži vien neturpinās. Autoruprāt, projektu rezultātu ilgtspējas sistēmiskai uzturēšanai un reģionālo koordinātoru tālākai darbībai būtu jāatsākas, atjaunojot šīs stadijas rezultātu.

5. posms: ilgtspējīgs sociālais dialogs

Apskatot Latvijai kā valstij saistošo regulējumu par sociālā dialoga īstenošanu¹⁸ principu līmenī, par vēlamām trīspusējam sociālajam dialogam reģionālā līmenī piedāvājam uzskatīt līdzīgas pazīmes, kādas tās izvirzītas nacionālā līmeņa trīspusējam dialogam:

- efektīvas un jēgpilnas konsultācijas – paredzot, ka konsultācijas ir vairāk nekā informācijas apmaiņa, bet ne vienmēr noved pie vienošanās panākšanas; pamatmērķis – pirms lēmumu pieņemšanas uzklaut tās puses viedokli, uz kuru attieksies pieņemtie lēmumi (respektīvi, darba devēji un darba ņēmēji);
- dialogs ar pārstāvības organizācijām, kas ir neatkarīgas darba devēju un darba ņēmēju organizācijas un balstītas uz biedrošanās brīvību; ir būtiski, lai ne tikai lielākās organizācijas tiktu uzklautas, bet pārstāvēts nozīmīgs viedokļu kopums;
- līdzvērtīga pārstāvniecība – paredzot, ka darba devēju un darba ņēmēju viedokļi tiek vienlīdz uzklauti un apsvērti;
- publiskā vara kā gala lēmumpieņēmējs – konsultāciju procedūra var paredzēt mērķi sasniegt *consensus*, lai arī tas nevar būt pašmērķis; pusēm jātiekl uzklautām, taču, ja vienprātība nav panākama, publiskās varas ziņā ir pieņemt gala lēmumu.

¹⁸ 1998. gadā LR Saeima ratificēja ANO Starptautiskās Darba organizācijas konvenciju Nr. 144 „Par trīspusējām konsultācijām starptautisko darba normu pielietošanas sekmēšanu”.

ANO Starptautiskās Darba organizācijas konvencija Nr. 144 „Par trīspusējām konsultācijām starptautisko darba normu pielietošanas sekmēšanu” nenosaka vienu noteiktu konsultāciju norises veidu, izvēli atstājot dalībvalstu ziņā. Taču kā iespējamu tā min:

- īpaši veidotu komiteju;
- institūciju ar vispārējo kompetenci ekonomiskajos, sociālajos un darba jautājumos;
- vairākas institūcijas ar kompetencēm atsevišķās no saistītajām jomām;
- rakstisku komunikāciju;
- *ad hoc* komitejas un sanāksmes.

Analizējot sociālā dialoga reģionālā līmenī esošās iezīmes salīdzinājumā ar vēlamajām iezīmēm, atzīstams, ka efektīvu un jēgpilnu konsultāciju esamības priekšnosacījumi daudzviet būtu izpratnes līmeņa celšana par konsultāciju būtību un nozīmi. Pusēm būtu jāvienojas par jautājumu loku, ko šajā attīstības stadijā kopīgi ir iespējams diskutēt un kur sadarbība var būt vispusīgi izdevīga, ne tikai formāli. Uzsvērams nosacījums par organizētu struktūru esamību un aktivitāti ne tikai lielākajās pašvaldībās ar būtiskāko ekonomisko aktivitāti, bet pakāpeniski arī mazākās pašvaldībās. Līdzvērtīgas pārstāvniecības jautājums saistīts ar arodbiedrības puses lielākas organizēšanās nepieciešamību, salīdzinot ar darba devēju pusi.

Stabilas trīspusējās sadarbības tradīcijas ir priekšnoteikums ilgtspējīgam sociālajam dialogam reģionālā līmenī. Projekta radītā cēloņsakarība tikai fragmentāri liecina par veikto iestrādņu atsaukšanos uz ilgtspējīga sociālā dialoga reģionālā līmenī norisi.

Aplūkojot divpusējā sociālā dialoga izmaiņas, kas ir kā elements sekmīga trīspusējā sociālā dialoga funkcionēšanai, kā viens no procesu raksturojošākajiem rādītājiem minama koplīgumu skaita dinamika. Atsaucoties uz LDDK projekta iesniegumu, *sociālā dialoga pastāvēšanu apliecina noslēgtie koplīgumi kā uzņēmumu, tā arī nozaru un reģionu līmenī*.¹⁹ Procesu, no vienas puses, veido darba ņēmēju izpratne un spēja panākt savu interešu nostiprināšanu, no otras puses, darba devēja izpratne par koplīguma nepieciešamību.

No 2009. līdz 2012. gadam sociālekonomiskās krīzes iespaidā koplīgumu skaits ir sarucis. Koplīgumu skaita pieaugums atsākas 2013. gadā, taču skaita absolūtais apjoms nesasniedz pirmskrīzes līmeni. Iespējams atzīt, ka projektu darbība, īpaši LBAS gadījumā, kavējusi koplīgumu skaita vēl straujāku samazināšanos 2009.-2012. gadā, kā arī veicinājusi pieaugumu 2013. gadā.

Vērtējot koplīgumu datus kontekstā ar lielo un mazo un vidējo komersantu skaita dinamiku laika posmā, jāatzīst, ka šo grupu uzņēmumu skaits 2013. gadā pārsniedz 2009. gada līmeni, kamēr koplīgumu skaits aizvien vēl ir mazāks. Tas norāda uz turpmāku nepieciešamību padziļināt divpusējā sociālā dialoga procesu.

10. tabula. Koplīgumu skaits un lielo un MVK skaits Latvijā 2009.-2013. gadā

	2009	2010	2011	2012	2013
Koplīgumu skaits	1712	1460	1311	1307	1339
MVK un lielo komersantu skaits	12670	12043	12384	12931	13256

Avots: LBAS dati un CSP dati

¹⁹ LDDK projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” iesnieguma 2.6. sadaļa. Pieejams SIF.

Interviju laikā atsevišķi eksperti (piemēram, bijusī LDDK ģenerāldirektore E. Egle) norādīja arī uz darba devēju un darba ņēmēju starpā aktuālās noslēgtās ģenerālvienošanās nepilnvērtīgo saturu. Tajā runāts par vispārīgiem jautājumiem, neietverot skaitļus, konkrētību (piemēram, vienošanos par minimālās algas apjomu u.tml.), un tai nav vispāršaistošs spēks arī uz sociālo partneru organizāciju ne biedriem (tā sauktais paplašinātais darbības spēks). E. Egle norādīja, ka bez šī jautājumu loka atrisināšanas sociālais dialogs atradīsies formālajā līmenī.

Projektu darbības ir bijušas vērstas uz organizāciju reģionālo struktūru izveidi. Reģionālo koordināciju darbība LDDK gadījumā ir sekmējusi sadarbības veidošanos darba devēju starpā, kas bijis impulss organizētākas uzņēmēju vides izveidei lielākajās pašvaldībās reģionos. Vērtējot darbību simetriju, LBAS aktivitātes mazāk izteikti ir bijušas vērstas uz arodorganizāciju organizēšanos pašvaldību līmenī. Tas citastarp skaidrojams arī ar mērķa grupu specifiku un atšķirību to sasniedzamībā. Kā solis pirms reģionālā sociālā dialoga īstenošanas fāzes ir minama divpusējā sadarbība ar pašvaldību, ko ir sekmējusi LDDK reģionālo koordināciju darbība. LBAS gadījumā reģionālo koordināciju aktivitāte mazāk ir bijusi vērsta uz organizāciju brieduma sasniegšanu, lai tās darbotos kā organizēti partneri pašvaldībai.

Trīspusējās koordinācijas padomes kā diskusiju forumi ir vai ir bijuši izveidoti daļā lielāko pašvaldību, taču to darbības kvalitāte ne vienmēr ir bijusi pietiekama, lai šāda diskusiju platforma būtu darbotiespējīga ilgtermiņā. Izpratnes līmenis par sociālā dialoga būtību un mērķiem, kā arī praktiskā nepieciešamība pēc tā (tostarp nepietiekamu projektu ietvaros radīto stimulu dēļ) nav bijusi pietiekama, lai trīspusējās konsultatīvās padomes kā reģionālā sociālā dialoga forumi kopumā būtu ilgtspējīgi.

Divpusējā sociālā dialoga līmenī projektu īstenošana, īpaši LBAS gadījumā, ir kavējusi koplīgumu skaita vēl straujāku samazināšanos laikā no 2009. līdz 2012. gadam, kā arī veicinājusi pieaugumu 2013. gadā. Taču divpusējais sociālais dialogs būtu padziļināms, lai tā ilgtspēja atspoguļotos sociālo partneru dažāda līmeņa noslēgtos vienošanos (ģenerālvienošanās, koplīgumi) saturiski papildītākos dokumentos.

18.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.6.3.)

Kāda ir īstenoto projektu ietekme uz līdzsvarota un mērķtiecīga darba tirgus un uzņēmējdarbības attīstību reģionu mērogā?

Lai atbildētu uz izvērtējuma jautājumu, piedāvājam hipotētisko cēloņsakarību karti ar pieciem posmiem (3.shēma), kur aktivitātes īstenošanā kā politikas ietekmes rezultāts izvirzīts uzņēmējdarbības attīstība un darba tirgus līdzsvars. Darba tirgus līdzsvaru iespējams skatīt kā projektu mērķtiecīgas darbības darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma optimālākai sekmēšanai. Papildus iespējams vērtēt projektu ietekmi uz darba tirgu, kā ietekmes faktoru skatot arodbiedrības mērķu (pārstāvēt, aizstāvēt strādājošo darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās tiesības un intereses²⁰) sasniegšanas kontekstu.

²⁰ Arodbiedrību likuma 3. pants. Pieejams <http://likumi.lv/doc.php?id=265207>, [skatīts 22.12.2014.].

3. shēma. Cēloņsakarību karte 18.izvērtējuma jautājumam

Autoruprāt, būtiskāko ietekmi uz līdzsvarota darba tirgus attīstību un uzņēmējdarbības attīstību reģionos rada projektu darbības, kas saistītas ar reģionālo struktūrvienību izveidi un to praktisko funkcionēšanu. Lielā daļā intervences analīze sakrīt ar izvērtējuma 17. jautājuma analīzi. Tāpēc kopīgos aspektus lūdzam skatīt pie 17. jautājuma analīzes. Šī jautājuma analīzei būtiski ir apskatīt arī reģionālo koordinatoru ikdienas jautājumu loku, lai novērtētu cēloņsakarības esamību starp reģionālo koordinatoru darbību un tālāko ietekmi uz uzņēmējdarbības attīstību, darba tirgus līdzsvaru kā darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma pušu izmaiņas (tostarp bezdarba mazināšanai pašvaldībās un reģionā kopumā).

Reģionālo koordinatoru ikdienas aktivitātes ir analīzes pamatobjekts, lai spriestu par iespējamo saikni ar līdzsvarota darba tirgus attīstību un uzņēmējdarbības veicināšanu reģionos. Pētot koordinatoru darba specifiku, jāsecina, ka tas lielākoties balstās uz sniegtajām konsultācijām mērķa grupām, kas koordinatoru ikmēneša atskaitēs uzskaitītas kā noteikti kontakti ar īsi izklāstītu iztirzāto jautājumu.

Izlases veidā analizējot kontaktu un sniegto konsultāciju skaitu, 2014. gada 11 mēnešos Latgales reģiona LDDK koordinatore īstenojusi šādu kontaktu skaitu: uzņēmumi – 178 kontakti (55% kopējā kontaktu skaita)²¹, uzņēmēju biedrības un klubi – 58 kontakti (18%), pašvaldības un pašvaldības iestādes – 51 kontakts (16%), augstskolas un izglītības iestādes – 30 kontakti (10%), asociācijas – 4 kontakti (1%).

LBAS Latgales reģiona koordinatores gadījumā tajā pašā laika posmā īstenoto kontaktu skaits un sadalījums ir šāds: pašvaldību iestāžu arodbiedrības – 68 (34% kopējā kontaktu skaita), individuāli strādājošie (neidentificējot darbavietu) – 39 (20%), pašvaldību uzņēmumu arodbiedrības – 37 (19%), privāto uzņēmumu arodbiedrības – 13 (6%), valsts uzņēmumu arodbiedrības – 13 (6%), valsts un pašvaldību iestāžu darbinieki – 8 (4%), pašvaldību iestāžu amatpersonas – 7 (3%), privātu uzņēmumu darbinieki – 6 (3%), darba devēju pārstāvji – 3 (2%), pašvaldību amatpersonas – 2 (1%), augstskolas arodbiedrības – 2 (1%), nozaru arodorganizācijas – 2 (1%).

LDDK gadījumā kontakti raksturojami galvenokārt kā konsultatīvs atbalsts uzņēmējiem un uzņēmēju biedrībām par dažādiem sadarbības un pārstāvības jautājumiem attiecībā ar pašvaldību un valsti, nodarbinātības problemātikas kopīgām risinājumu iespējām ar reģiona augstskolām un profesionālās izglītības iestādēm. Ir virkne kontaktu par projektu īstenošanas iespējām un investīciju piesaistes jautājumiem uzņēmumos. LDDK gadījumā konstatējams vairāk kolektīvu konsultāciju un kontaktu.

LDDK Latgales reģiona koordinatore S. Baltace atzina, ka darbā lielāku prioritāti ir ieguvušas izglītības un nodarbinātības tēmas. *Rēzeknes augstskolas gadījumā esam ieviesuši augstskolas un uzņēmēju sadarbības modeli, lai mācību programmas pielāgotu darba tirgum. Uzņēmējus*

²¹ Koordinators ikmēneša atskaitē uzskaitīta divpusēja vai daudzpusēja konsultācija, tikšanās, tālruna saruna vai cita veida saziņa.

aicina uz programmu izvērtēšanu. Studenti izstrādā diplomdarbus uzņēmumu vajadzībām u.tml. Esam sākuši sadarbību, lai sāktu veidoties Austrumlatvijas studentu biznesa centrs un būtu mentoringa programmas.

Runājot par izvēles principiem, kā LDDK koordinatore izvēlas, ar ko kontaktēties, S. Baltace atzina, ka *to uzņēmēju, kuri paši vēršas birojā, ir mazākā daļa. Ir pakalpojumu kopums, ko varam piedāvāt. Ir informācijas analīze, uz kuru balstās izvēle par uzņemamajiem kontaktiem – lai būtu virs 50 strādājošajiem, kas ir lielākie darba devēji un nodokļu maksātāji. Drīzāk tiek vairāk aptverti privātie uzņēmumi, ne valsts un pašvaldību uzņēmumi. No nozaru viedokļa – kokapstrāde, metālapstrāde, pakalpojumi.* Koordinatore strādājot arī ar jaundibinātiem uzņēmumiem, bet tie redzeslokā nonāk ar Rēzeknes uzņēmēju biedrības starpniecību.

Līdzīgi norādīja LDDK Rīgas reģiona koordinatore I. Cīrule. Īsie kontakti (tālruņa sarunas) tiek balstīti uz uzņēmumu atlasī, par kritēriju ņemot nodarbināto skaitu, prioritāri strādājot ar uzņēmumiem, kuros ir vairāk nekā 50 nodarbināto. Informācija no reģionālo koordinatoru puses tiek atjaunota reizi ceturksnī, izmantojot LURSOFT datus.

LBAS veiktie kontakti lielākoties saistās ar pašvaldību iestāžu un uzņēmumu arodbiedrību pārstāvju uzrunāšanu. Proporcioniāli mazāks kontaktu skaits attiecināms uz tautsaimniecībā nodarbinātajiem un to pārstāvētām arodbiedrībām. Salīdzinoši daudz kopējā kontaktu īpatsvarā ir kontakti ar individuāliem strādājošajiem individuālu darba tiesisko problēmu risināšanai. Liela daļa LBAS reģionālā koordinatora kontaktu saistās ar informatīvo materiālu izplatīšanu arodorganizācijām un strādājošajiem, kā arī koplīgumu jautājumu skaidrošanu.

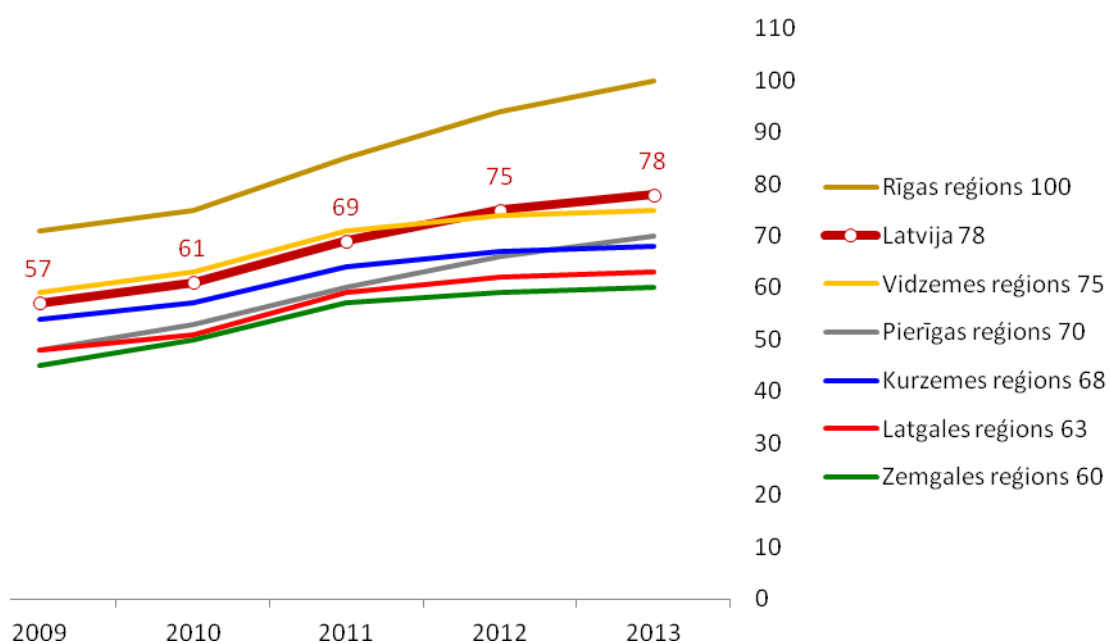
LBAS Latgales reģiona koordinatore I. Griņoka atzina, ka darba specifika saistās ar koplīgumu jautājumu skaidrošanu un konsultēšanu. *2009.-2010. gadā krīzes laikā arodbiedrību darbība apdzisa, darba koplīgumi vai nu tika apturēti, vai netika noslēgti vispār. Krīzes laikā bija svarīgi pārliecināt, lai koplīgumi pastāvētu. Šobrīd process ir atsācies un koplīgumi tiek pārslēgti, iekļautas sociālās garantijas. (..) Daugavpils pašvaldībā un pašvaldības institūcijās ir salīdzinoši attīstīts sociālais dialogs darba devēju un darba ņēmēju starpā, ir noslēgti koplīgumi, kas arī ir uzskatāms par reģionālā koordinatora ieguldījumu. (..) Pamata nosacījumi uzņēmumu izvēlei, ar ko kontaktēties, – darbinieku skaits. Nav nozīmes iet uz uzņēmumiem, kur ir 7-8 cilvēki.* Koordinatore aptuveni mēnesi uz priekšu plāno, kādus uzņēmumus apmeklēt, piemēram, zinot, kur tiks pārslēgts koplīgums vai ir kāda cita aktualitāte. I. Griņoka atzina, ka arodbiedrību izveide privātos uzņēmumos aizvien uzskatāma par būtisku problēmu, kur koordinatores galvenais darba virziens ir pārliecināšana par arodbiedrības nepieciešamību un koplīgumu noslēgšanas nepieciešamību.

Tādējādi konstatējams, ka LDDK koordinatora darba specifika vairāk vērsta uz uzņēmējdarbības attīstības jautājumiem un darba tirgus attīstības pieprasījuma puses faktoru adresēšanu (kā attīstības jautājumu risinājumi, nodarbinātības problēmu iespējamie risinājumi uzņēmumos, arī kontekstā ar reģionā izvietotajām izglītības iestādēm un to mācību programmu iespējām). Lai iespējamā ietekme uz uzņēmējdarbības veicināšanu un līdzsvarota darba tirgus sekmēšanu būtu rezultatīvāka, atzīstams, ka izvēlētie kritēriji prioritārai sadarbībai ar nodarbināto skaita ziņā lielākajiem uzņēmumiem kopumā ir pareizi. Taču vērtējot Latvijas tautsaimniecību kopumā, tautsaimniecības struktūrā nospiedoši lielāko daļu skaita ziņā veido mazie un vidējie komersanti. Tādējādi uzņēmējdarbības attīstības kontekstā joprojām kā izaicinājums paliek šīs grupas aptveršana.

LBAS koordinatora redzeslokā galvenokārt ir jautājumi, kas skar darbinieku sociālo aizsardzību, darbu regulējošās likumdošanas ievērošanu. Šie aspekti sekmē arodbiedrību kā

organizāciju mērķu sasniegšanu kā strādājošo darba, ekonomisko, sociālo, profesionālo tiesību aizstāvību. No ietekmes viedokļa uz darba tirgu, tas pretdarbojas elastīgai reakcijai uz darbaspēka pieprasījuma samazināšanos. Vērtējot tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita pret 1000 iedzīvotājiem izmaiņas, straujāks ekonomiskās aktivitātes pieaugums novērojams visos reģionos laikā no 2011. gada – tālāk pēckrīzes periodā. LDDK reģionālo koordinātoru darbība var būt sekmējusi uzņēmējdarbības vides pilnveidošanos un tādējādi netieši ietekmējusi ekonomikas izaugsmi. Taču pie būtiskākiem uzņēmējdarbības aktivitāti determinējošiem faktoriem būtu minama ekonomikas kopējā atveseļošanās. Arī uzņēmumu absolūtā skaita pieaugumam tiešu saistību ar reģionālo koordinātoru darbu sarežģīti norādīt, ņemot vērā, ka reģionālie koordinātori minimāli strādā ar uzņēmējdarbības sākējiem. Drīzāk atzīstama saikne ar uzņēmējdarbības nostiprināšanos un paplašināšanos esošiem lielākajiem uzņēmumiem reģionos.

2. attēls. Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības²² dalījumā pa reģioniem, uz 1000 iedzīvotājiem

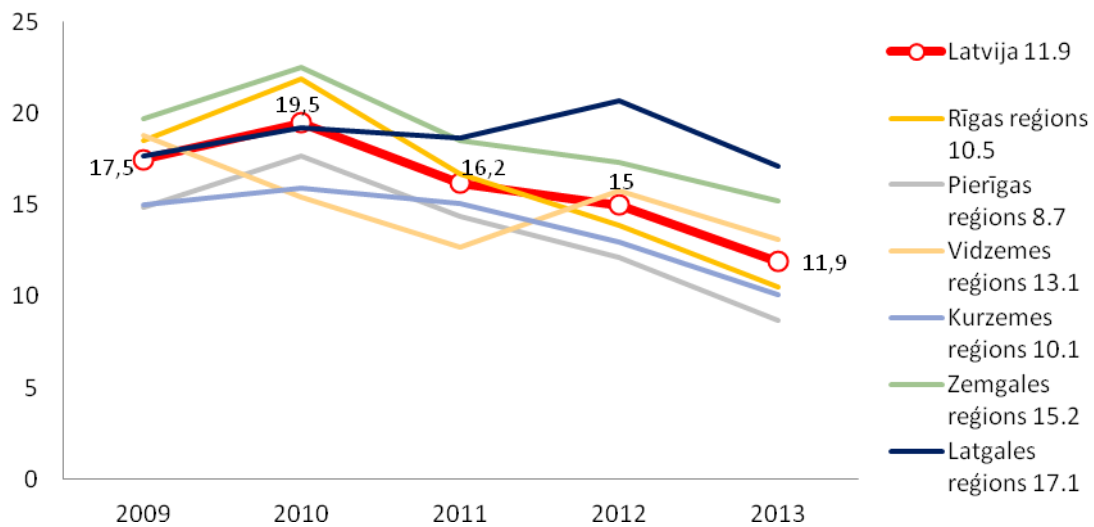

Avots: CSP dati

Aplūkojot datus par darba meklētāju īpatsvara izmaiņām reģionālā griezumā (3. attēls), redzams, ka caurmērā kritums vērojams līdz ar ekonomikas izešanu no recesijas un sociālekonomiskā stāvokļa uzlabošanās kopumā. Autoruprāt, kā būtiskākie determinējošie faktori tam ir ekonomikas atveseļošanās, ļaujot pieņemt darbā vairāk darbinieku, kā arī darbaspēka emigrācija, tādējādi samazinoties reģistrētajam darba meklētāju skaitam kopumā. Tikai ļoti sekundāru cēloņsakarību dēļ darba meklētāju īpatsvara izmaiņas būtu saistāmas ar reģionālo koordinātoru aktivitātēm.

²² Komerccabiedrības, individuālie komersanti, pašnodarbinātas personas, zemnieku un zvejnieku sabiedrības.

3.attēls. Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā sadalījumā pa reģioniem, %

Avots: CSP dati

LDDK projekta īstenotās aktivitātes un īpaši LDDK reģionālo koordinatoru darbība ir vērstas uz uzņēmējdarbības vides attīstības stimulēšanu, un tām kopumā ir pozitīva ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību reģionos, taču to ietekme nepārsniedz sociālekonomiskās vides izmaiņu spēku. Līdzsvarota un mērķtiecīga darba tirgus sekmēšanai reģionos pozitīvu ieguldījumu sniedz sadarbība ar augstākās izglītības un vidējās profesionālās izglītības mācību iestādēm, tādējādi veicinot darba tirgus pieprasījuma un izglītības piedāvājuma saskaņošanu.

LBAS projekta darbības ir bijušas vērstas uz jautājumiem, kas skar darbinieku sociālo aizsardzību, darbu regulējošās likumdošanas ievērošanu. Šie aspekti sekmē arodbiedrību kā organizāciju mērķu sasniegšanu – strādājošo darba, ekonomisko, sociālo, profesionālo tiesību aizstāvību, kas ir būtiska kvalitatīva un pilnvērtīga darba tirgus attīstībai.

Secinājumi un priekšlikumi

Apakšaktivitātes iznākuma rādītājs ir sasniegts. Apakšaktivitātes rezultāta rādītājs nav sasniegts, un autori piesardzīgi vērtē tā sasniegšanas iespējas 2015. gada laikā. Projektu līmeņa rezultāti pārsvarā ir sasniegti; šobrīd nenasniegto rādītāju sasniegšanas iespēja vērtējams kā augsta, taču tā ir saistīta ar organizāciju plānotajām aktivitātēm līdz projekta beigām.

Projektu īstenošanas rezultātā nav sasniegta tāda apakšaktivitātes mērķī paredzētā reģionālā sociālā dialoga brieduma pakāpe, kas nešaubīgi ļautu apgalvot, ka radītā izpratne darba devēju, darba ņēmēju un pašvaldību pārstāvju un institūciju starpā liecina par iesakņojušos tradīciju.

Būtiskākais ārējais faktors, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, ir ekonomiskās krīzes ietekme. Būtiskākie iekšējie faktori, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, ir nepietiekams mērķtiecīgums tieši reģionālā sociālā dialoga veidošanā, nepietiekama organizāciju savstarpējā sadarbība un aktivitāšu koordinācija reģionālā sociālā dialoga sekmēšanā, augsts jutīgums pret reģionālā sociālā dialoga īstenošanā iesaistīto personu maiņām.

Kopumā apakšaktivitātes ieguldījumu Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnēs 2008.-2013. gadam 3. nodaļas „Problēmu formulējums un rīcības virzieni” 5. punktā „Sabiedrības līdzdalība un sadarbība valsts pārvaldē” izvirzītajos rīcības virzienos vērtējam kā apmierinošu.

Apakšaktivitātes efektivitāti vērtējam kā apmierinošu.

Kritiskākais ilgspējas apakšaktivitātes intervences aspekts saistāms ar apakšaktivitātes mērķa sasniegšanas ietekmes noturību. Organizācijām turpināms mērķtiecīgāks darbs sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstībai un nostiprināšanai.

Lai projekta izmaksas nepakļautu finanšu korekcijas riskam, organizācijām nepieciešams rast finansējumu projektu rezultātu uzturēšanai pēc projekta beigām, īpaši reģionālo koordinatoru darba turpināšanai.

Tieša analoga apakšaktivitātes projektu īstenošanai nākotnē nav. Lai arī kapacitātes stiprināšana bieži vien ir iteratīva darbība, organizācijām ir mērķtiecīgi jādomā par sasniegto rezultātu nostiprināšanu un ilgspēju. Tas arī dotu iespēju organizācijām piedalīties projektu īstenošanā kā partneriem, tādējādi turpinot projektu īstenošanas praksi zināšanu pārnesei.

Atzīstams, ka apakšaktivitātes īstenotās intervences rezultātā nav panāktas izmaiņas sabiedrībā par visaptveroša, sistemātiska un ilgspējīga trīspusējā sociālā dialoga reģionālajā līmenī īstenošanu, kas cēloņsakarīgi daļēji var tikt attiecināts uz projektu darbību nepietiekamu mērķtiecību un organizāciju savstarpēji nepietiekami stipro sadarbību. Apakšaktivitātes īstenošanas rezultātā kopumā ir pieaugusi sociālo partneru spēja līdzdarboties rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā, pieaugot arī politikas rezultāta ietekmēšanas iespējai.

LDDK un LBAS loma rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā projekta norises laikā ir pieaugusi. Par to liecina gan sagatavoto atzinumu skaits un rezultativitātes pieaugums par tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentiem, gan arī lēmēj institūciju pārstāvju vērtējums par sociālo partneru aktivitātes, autoritātes un reputācijas pieaugumu pēdējo piecu gadu laikā.

Sociālo partneru ietekmes pieauguma panākšanā būtiskākā nozīme ir organizāciju ekspertu kapacitātei, kuru tiešais uzdevums ir normatīvo aktu analīze un atzinumu sagatavošana. Sociālo partneru ietekmes nodrošināšanā noteicošas ir ne tikai šo ekspertu nozares zināšanas, bet zināšanas par budžeta procesu, nodokļiem, tautsaimniecību kopumā. Tāpat svarīgs ir organizāciju pārstāvības jautājums.

Organizācijas ir izvēlējušās atšķirīgus risinājumus funkcijai, kas saistās ar to pozīciju definēšanu un atzinumu sagatavošanu par politikas plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektiem, LDDK gadījumā primāri skatoties uz projekta finansējumu ekspertu algošanai (kas vidējā termiņā radīs spiedienu uz organizācijas finanšu resursiem), savukārt LBAS gadījumā galvenokārt strādājot ar apmācītajiem speciālistiem (kas pēc uzbūves vērtējams kā ilgtspējīgāks modelis ar mazāku spiedienu uz finanšu resursiem, beidzoties projekta īstenošanai).

Projektu darbības ir bijušas vērstas uz organizāciju reģionālo struktūru izveidi. Reģionālo koordinatoru darbība LDDK gadījumā daudz izteiktāk ir sekmējusi sadarbības veidošanos darba devēju starpā, kas bijis impulss organizētākas uzņēmēju vides izveidei lielākajās pašvaldībās reģionos. Vērtējot darbību simetriju, LBAS aktivitātes mazāk izteikti vērstas uz arodorganizāciju organizēšanos pašvaldību līmenī. Tas citastarp skaidrojums arī ar mērķa grupu specifiku un atšķirību to sasniedzamībā. Kā solis pirms reģionālā sociālā dialoga īstenošanas fāzes ir minama divpusējā sadarbība ar pašvaldību, ko ir sekmējusi LDDK reģionālo koordinatoru darbība. LBAS gadījumā reģionālo koordinatoru aktivitāte mazāk bijusi vērsta uz organizāciju brieduma sasniegšanu, lai tās darbotos kā organizēti partneri pašvaldībai.

Trīspusējās koordinācijas padomes kā diskusiju forumi ir vai ir bijuši izveidoti daļā lielāko pašvaldību, taču to darbības kvalitāte ne vienmēr ir bijusi pietiekama, lai šāda diskusiju platforma būtu darbotiespējīga ilgtermiņā. Izpratnes līmenis par sociālā dialoga būtību un mērķiem, kā arī praktiskā nepieciešamība pēc tā (tostarp projektu ietvaros nepietiekami radītu stimulu dēļ) nav bijusi pietiekama, lai trīspusējās konsultatīvās padomes kā reģionālā sociālā dialoga forumi kopumā būtu ilgtspējīgi.

Divpusējā sociālā dialoga līmenī projektu īstenošana, īpaši LBAS gadījumā, ir kavējusi vēl straujāku koplīgumu skaita samazināšanos laikā no 2009. līdz 2012. gadam, kā arī veicinājusi pieaugumu 2013. gadā. Taču divpusējais sociālais dialogs būtu padziļināms, lai tā ilgtspēja atspoguļotos sociālo partneru dažāda līmeņa noslēgto vienošanos (ģenerālvienošanās, koplīgumi) saturiski papildītākos dokumentos.

LDDK projekta īstenošanās aktivitātes un īpaši LDDK reģionālo koordinatoru darbība ir vērsta uz uzņēmējdarbības vides attīstības stimulēšanu, un tām kopumā ir pozitīva ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību reģionos, taču to ietekme nepārsniedz sociālekonomiskās vides izmaiņu faktorus. Līdzsvarota un mērķtiecīga darba tirgus sekmēšanai reģionos pozitīvu ieguldījumu sniedz sadarbība ar augstākās izglītības un vidējās profesionālās izglītības mācību iestādēm, tādējādi veicinot darba tirgus pieprasījuma un izglītības piedāvājuma saskaņošanu.

LBAS projekta darbības ir bijušas vērstas uz jautājumiem, kas skar darbinieku sociālo aizsardzību, darbu regulējošās likumdošanas ievērošanu. Šie aspekti sekmē arodbiedrību kā organizāciju mērķu sasniegšanu – strādājošo darba, ekonomisko, sociālo, profesionālo tiesību aizstāvību, kas ir būtiski kvalitatīva un pilnvērtīga darba tirgus attīstībai.

Priekšlikumi projektu mērķu un rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai

Secinājumi	Priekšlikumi	Adresāts	Termiņš	Riski
Projektu līmeņa rezultāti pamatā tiek sasniegti, un to nesasniegšanas risks vērtējams kā zems, taču iesakām finansējuma saņēmējiem pārliecības gūšanai uzraudzīt to pilnīgu sasniegšanu.	Pārskatīt projekta rādītāju ieviešanas statusu, nepieciešamības gadījumā tos koriģējot.	LDDK LBAS	1.05.2015.	Nepilnīgi sasniegti rādītāji, tomēr finanšu korekcijas risks vērtējams kā zems.
Būtiskākais ārējais faktors, kas ietekmēja aktivitātes mērķu sasniegšanu, ir ekonomiskās krīzes ietekme.	Plānojot turpmākās aktivitāšu intervences, ņemt vērā sociālekonomiskās vides riskus, nepieciešamības gadījumā pārskatot aktivitāšu darbības un padarot tās mērķtiecīgākas ietekmes rezultāta iespējami labākai noturībai.	Valsts kanceleja	Pastāvīgi	Risks pazaudēt panākto ietekmi, atbilstoši nereaģējot uz ārējās vides izmaiņām, kas iespaido mērķu sasniegšanu.

Secinājumi	Priekšlikumi	Adresāts	Termiņš	Riski
Apakšaktivitātes mērķis, īpaši par sociālā dialoga attīstību reģionālā līmenī, ir nepietiekami stipri saistīts ar projektu aktivitātēm un reģionālo koordinātoru pienākumiem. Reģionālo koordinātoru darbība primāri vērsta uz uzņēmējdarbības vides organizēšanās iniciēšanu un darba devēju un darba ņēmēju dialoga veicināšanu, tikai kā tālāko minēto darbību efektu sagaidot sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstību.	1. Mērķtiecīgāk organizēt reģionālo koordinātoru darbu (īpaši LBAS gadījumā), izstrādājot ilgāka perioda operacionālus darbības plānus (piem., gads) sadarbībai ar pašvaldībām, arodorganizācijām (tostarp nozaru arodorganizācijām), darba devēju organizācijām, izglītības iestādēm. 2. Radīt un iedzīvināt organizāciju sadarbības modeli (ikdienas darba līmenī), ņemot vērā organizāciju darbības plānus reģionālā sociālā dialoga sekmēšanai. 3. Iesaistīt LBAS koordinātorus organizācijas ikdienas darbā (regulāras <i>Skype</i> konferences, informācijas apmaiņa). 4. Apmācīt reģionālos koordinātorus, kuri turpinās darbu pēc projekta īstenošanas, par pārmaiņu vadību (<i>change management</i>) un tās īstenošanu praksē.	LDDK LBAS	1.09.2015.	Risks nepanākt sociālā dialoga reģionālā līmenī attīstību un pietiekamu brieduma pakāpi.

Secinājumi	Priekšlikumi	Adresāts	Termiņš	Riski
Katrai organizācijai ir savi kritēriji sadarbības aktivizēšanai ar kapitālsabiedrību/kapitālsabiedrības darbinieku kolektīvu, līdz ar to var veidoties situācija, ka LBAS aktīvi tur darbojas, bet LDDK nē, vai otrādi.	Veikt LDDK un LBAS koordinatoru darbības plānu savstarpējo saskaņošanu, paredzot, ka organizācijas apmainās ar informāciju par uzņēmumiem, ar kuriem sāk vai pastiprina sadarbību, un dara to aptuveni vienlaikus. Īstenot šo kā regulāru darbību.	LBAS un LDDK	01.09.2015.	Ja sociālais dialogs uzņēmuma līmenī neattīstās, praktisku jautājumu eskalācija uz pašvaldības vai reģiona padomi nav iespējama, jo kāda no pusēm nav pārstāvēta.
Nav konstatētas mērķtiecīgas darbības faktiski veidot trīspusējo sociālo dialogu reģiona līmenī, kas var būt saistīts ar varas teritoriālo sadalījumu: vēlētā izpildvara pastāv pašvaldības un nacionālā līmenī, ne reģiona līmenī.	Izvērtēt, vai pareizais apakšnacionālais līmenis turpmākajai sociālā dialoga attīstībai ir reģions, analizējot lielo pilsētu vai lielo pašvaldību līmeni kā optimālāku sadarbības attīstībai.	Labklājības ministrija	01.06.2015.	Sociālā dialoga ilgtspēja tiks apdraudēta, ja tā ietvaros nevar pieņemt praktiskas un īstenojamas vienošanās/lēmumus.
Nav konstatēta pašvaldību un reģionu aktīva iesaiste trīspusējā dialogā, kas paredzētu trīs vienādi iesaistītas, motivētas un informētas/izglītotas puses.	Paredzēt atbalstu kapacitātes stiprināšanai (primāri zināšanu nodošanai) arī publiskajam trīspusējā dialoga partnerim: pašvaldībai/reģionam.	Labklājības ministrija	01.09.2015.	Neatbalstot publisko sektoru, iztrūks trīspusējā dialoga praktiskākā daļa, jo tieši publiskās varas rokās bieži ir sociālā dialoga jautājumu atrisināšana.

Secinājumi	Priekšlikumi	Adresāts	Termiņš	Riski
Trīspusējās sociālā dialoga padomes lielajās pilsētās neturpināja savu darbu vismaz daļēji savas ierobežotās kompetences dēļ.	Izvērtēt iespēju neorganizēt atsevišķu veidojumu tikai sociālā dialoga attīstībai, bet iekļaut sociālā dialoga jautājumus (un trīs iesaistītās puses) citā stabilākā veidojumā, piemēram, komitejā, kas nodarbojas ar ekonomiskās attīstības plānošanu, vienlaikus nodrošinot, ka sociālā dialoga jautājumiem netiek piešķirta otršķirīga loma.	Labklājības ministrija	01.09.2015.	Atraujot sociālā dialoga un darba tirgus sabalansēšanas jautājumus no citiem loģiski saistītiem jautājumiem, neveidojas iespēja diskutēt kopskatā.
Projekta rezultātu ilgtspējas risks saistāms ar organizāciju nepieciešamību rast resursus projekta rezultātu uzturēšanai.	1. Rast organizācijas budžeta iespējas reģionālo koordinātoru darbības finansēšanai vismaz esošajā finanšu apjomā. 2. Rast organizācijas budžeta iespējas LDDK tautsaimniecības ekspertu algošanai. 3. Rast organizācijas budžeta ietvaros iespējas līdz šim projekta aktivitāšu īstenošanā iesaistītā personāla motivēšanai.	LDDK, LBAS	30.06.2015.	Finanšu korekciju piemērošanas riski.

1.5.1.2. aktivitāte „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana”

Intervences loģika

Aktivitātes mērķis

1.5.1.2. aktivitātes „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana” mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi un mazināt administratīvos šķēršļus iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām, palielinot publiskās pārvaldes sniegto pamatpakalpojumu pieejamību un kvalitāti.

Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001/01

*Projekta mērķis*²³

Mazināt administratīvos šķēršļus (jeb administratīvo slogu²⁴) uzņēmējiem, iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām, tādējādi uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, veicinot administratīvo procedūru vienkāršošanu, kā arī paaugstinot publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Attīstīt publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku (tostarp arī pašvaldību līmeņa) izpratni par administratīvā sloga problemātiku, kā arī sekmēt pārvaldes darbinieku praktiskās zināšanas par to, kā samazināt administratīvo slogu un vienkāršot administratīvās procedūras.

Rādītāji

Projektā sasniedzamie uzraudzības rādītāji definēti atbilstoši Ministru kabineta 2008. gada 19. maija noteikumos Nr. 333 ‘Noteikumi par darbības programmas ‘Cilvēkresursi un nodarbinātība’ papildinājuma aktivitāti ‘Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana’” norādītajam.

Iznākuma rādītāji:

- īstenots pasākumu plāns uzņēmējdarbības administratīvo šķēršļu mazināšanai – 4 (bāzes vērtība 2004. gadā – 1, rādītājs 2009. gadā – 0);
- īstenots pasākumu plāns administratīvo šķēršļu mazināšanai iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām – 4 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0, rādītājs 2009. gadā – 0).

²³ Projekta ‘Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana’ oficiālā mājaslapa. Pieejama: <http://www.mk.gov.lv/content/par-projektu-0> [skatīts 12.01.2015.]

²⁴ Iepriekšējos gados termins ‘administratīvais slogs’ (*administrative burdens*) tika latviskots un attiecīgi – jēdziens tālāk izplatīts un apzīmēts gan kā ‘administratīvie šķēršļi’, gan kā ‘administratīvais slogs’. Tomēr, atbilstoši 2008. gada 27. maijā Ministru kabinetā apstiprināto *Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņu 2008.-2013. gadam (Labāka pārvaldība: pārvaldes kvalitāte un efektivitāte)* 28. lpp. minētajam, vienotas jēdzien izpratnes nostiprināšanas nolūkā šajā projektā termina ‘administratīvie šķēršļi’ vietā tiek lietots termins ‘administratīvais slogs’.

Rezultāta rādītāji:

- pozitīva vērtējuma pieaugums par administratīvo šķēršļu samazināšanos uzņēmējiem – 0,3 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0,1, rādītājs 2009. gadā – 0,1);
- pozitīvā vērtējuma pieaugums par administratīvo šķēršļu samazināšanos iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām – 0,3 (bāzes vērtība 2004. gadā un rādītājs 2009. gadā nav noteikts).

Iesaistītās puses

Projekta īstenotājs ir Valsts kanceleja, kā galvenos sadarbības partnerus piesaistot Ekonomikas, Tieslietu un Zemkopības ministriju.

Projekta mērķa grupas:

Iedzīvotāji, komersanti, nevalstiskās organizācijas un interešu grupas, valsts pārvaldes iestādes, institūcijas, kam deleģēti atsevišķi valsts varas uzdevumi, plānošanas reģioni un novadu pašvaldības un to iestādes.

Atbalstāmās darbības

- Pētījumi par potenciāli būtiskākajām administratīvo slogu saturošajām jomām.
- Pētījumi – administratīvā sloga ‘mērījumi’ iepriekš identificētajās prioritārajās jomās.
- Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumi.
- Iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi.
- Metodisko rokasgrāmatu izstrāde, iespiešana un pavairošana.
- Darba semināri, ekspertu paneli un ikgadējās konferences.
- Ikgadēju pasākumu plānu izveide administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai iedzīvotājiem un uzņēmējiem.
- Informācijas un publicitātes pasākumi.
- Projekta administrēšana.

Ieguldījumi

Projekta kopējais finansējums: 1 512 146.99 EUR.

Projekta ES fonda finansējuma apjoms: 85% jeb 1 285 324.94 EUR.

Projekta nacionālā publiskā finansējuma apjoms: 15% jeb 226 822.05 EUR.

Projekta ilgums

2009. gada 1. februāris – 2015. gada 30. jūnijs (77 mēneši).

**Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”
Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002
Projekta mērķis²⁵**

Paaugstināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti un veicināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu pieejamību, kā arī palielināt pakalpojumu sniegšanas procesa

²⁵ ES struktūrfondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 368. punkts. MK 09.04.2008. rīkojums Nr. 197 „Par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apstiprināšanu”. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=173782> [skatīts 12.12.2014.].

ekonomiskumu un mazināt administratīvo slogu. Tā kā publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana ir tieši saistīta ar administratīvajām procedūrām un to vienkāršošanu, tad projekta īstenošanas rezultātā samazināsies administratīvais slogs, publiskos pakalpojumus sniedzot efektīvāk, ātrāk, ērtāk un padarot tos kopumā pieejamākus. Tādējādi tiks uzlabota arī uzņēmējdarbības vide.

Projekta mērķi²⁶:

- paaugstināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti un veicināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu pieejamību;
- paaugstināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu ekonomiskumu un samazināt administratīvo slogu uz sabiedrību;
- attīstīt publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku (tostarp arī pašvaldību līmeņa) zināšanas par publisko pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu.

Rādītāji

Iznākuma rādītāji:

- īstenots pasākumu plāns²⁷ uzņēmējdarbības administratīvo šķēršļu mazināšanai – 4 (bāzes vērtība 2004. gadā – 1, rādītājs 2009. gadā – 0);
- īstenots pasākumu plāns administratīvo šķēršļu mazināšanai iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām – 4 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0, rādītājs 2009. gadā – 0).

Rezultāta rādītāji:

- pozitīva vērtējuma pieaugums par administratīvo šķēršļu samazināšanos uzņēmējiem²⁸ – 0,3 (bāzes vērtība 2004. gadā – 0,1, rādītājs 2009. gadā – 0,1);
- pozitīva vērtējuma pieaugums par administratīvo šķēršļu samazināšanos iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām – 0,3 (bāzes vērtība 2004. gadā un rādītājs 2009. gadā nav noteikts).

Iesaistītās puses

Projekta iesniedzējs bija Valsts kanceleja. Pēc vienošanās grozījumu Nr. 4 stāšanās spēkā (01.07.2011.) projekta īstenotājs ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, bet Valsts kanceleja ir projekta partneris.

²⁶ Projekta iesniegums

²⁷ Ar šo, kā arī 2. apakšpunktā minēto pasākumu plānu tiek saprasti aktivitātes Nr. 1.5.1.2. „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana” ietvaros otra pieteiktā projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” aktivitātes Nr. 8 ietvaros izstrādātie pasākumi plāni, kuros (lai izvairītos no uzdevumu mākslīgas fragmentēšanas politikas plānošanas līmenī) tiks ietvertas arī tās nepieciešamās rīcības, kas tiks identificētas šī projekta īstenošanas gaitā.

²⁸ Tika plānots, ka rādītājs tiks iegūts, balstoties uz Ekonomikas ministrijas reizi divos gados (2009. gadā, 2011. gadā, 2013. gadā) organizētā pētījuma „Komersantu aptauja par administratīvajām un regulējošajām izmaksām” rezultātiem. Tā kā publisko pakalpojumu sniegšana ir neizbēgami saistīta ar administratīvajām procedūrām (un tādējādi arī – administratīvajām izmaksām un administratīvo slogu), tad publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana ir cieši saistīta ar administratīvo procedūru vienkāršošanu, kā arī administratīvā sloga mazināšanu gan uzņēmējiem, gan iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām kopumā. Tādējādi publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana būtiski ietekmē uzņēmēju un iedzīvotāju izteikto vērtējumu par administratīvā sloga (šķēršļu) samazināšanos.

Projekta mērķa grupas

Publisko pakalpojumu lietotāji (iedzīvotāji, komersanti, nevalstiskās organizācijas un interešu grupas), valsts pārvaldes iestādes, institūcijas, kam deleģēti atsevišķi valsts varas uzdevumi, plānošanas reģioni un novadu pašvaldības un to iestādes

Atbalstāmās darbības

- Publisko pakalpojumu sniegšanas analīze, publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana un apmācību organizēšana:
 - publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamā modeļa izstrāde;
 - publisko pakalpojumu un to sniegšanas kārtības analīze (iekļaujot pilotprojektus);
 - publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) pilnveidošana;
 - ‘vienas pieturas aģentūras’ darbības principu noteikšana;
 - publisko pakalpojumu izvērtēšana un klasifikācija;
 - apmācību programmas izstrāde un uz tās balstītu izglītojošu semināru organizēšana par publisko pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu;
 - metodiskās rokasgrāmatas izstrāde, pavairošana un izplatīšana.
- Ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamā modeļa izstrāde.
- Informācijas un publicitātes pasākumi.
- Projekta administrēšana.

Ieguldījumi

Projekta kopējais finansējums: 1 372 744.61 EUR.

Projekta ES fonda finansējuma apjoms: 85% jeb 1 166 832.92 EUR.

Projekta nacionālā publiskā finansējuma apjoms: 15% jeb 205 911.69 EUR.

Projekta ilgums

2009. gada 1.februāris – 2015. gada 30. jūnijs (77 mēneši).

Pārmaiņu teorija

Balstoties uz 1.5.1.2. aktivitātes intervences loģiku, kā arī uz aktivitātes ietvaros ierobežotas projektu iesniegumu atlases veidā apstiprināto projektu izstrādātājiem aktuālajiem projektu iesniegumiem, esam izstrādājuši 1.5.1.2. aktivitātes pārmaiņu teoriju – hipotētisku aktivitātes intervences attēlojumu, kas norāda cēloņsakarības, kuras varētu novest pie plānoto rezultātu – iecerēto izmaiņu – īstenošanas.

Pārmaiņu teoriju veido esošās situācijas raksturojums pirms aktivitātes sākšanas, atbalstāmas darbības, plānotie iznākumi un rezultāti, tos raksturojošie rādītāji un izvērtētāju izstrādātā hipotētiskā cēloņsakarību ķēde, kas aktivitātes īstenošanas rezultātā ļautu sasniegt aktivitātes mērķi (skat. 4.attēlu).

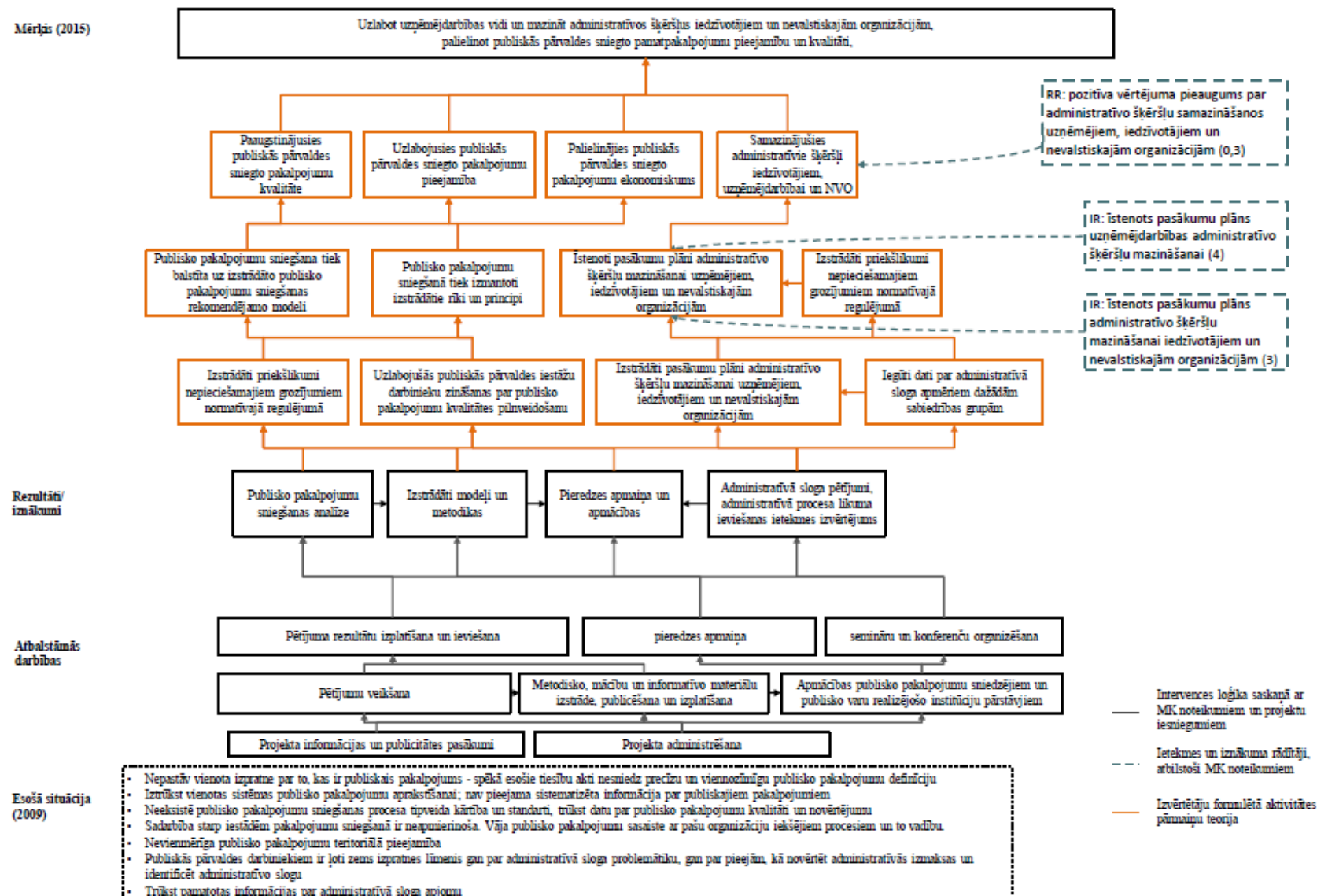
Pārmaiņu teorija tiek balstīta uz šādiem pieņēmumiem:

- projektu ietvaros veiktās aktivitātes ir tieši vērstas uz aktivitātes izvirzītā mērķa un iznākumu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanu;

- projektu sekmīgai īstenošanai ir nepieciešamais politiskais atbalsts un visu iesaistīto pušu ieinteresēta, atbildīga un motivēta iesaiste izvirzīto mērķu sasniegšanā;
- aktivitātes jautājumu esamība politiskajā dienaskārtībā, valdības deklarācijā un stratēģiskajos plānošanas dokumentos sekmē projektu īstenošanu un tiek nostiprināta praksē, sekmējot sasniegto rezultātu ilgtspēju;
- aktivitātes īstenošana ir tieši vērsta uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un administratīvo šķēršļu mazināšanu iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām;
- publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku (tostarp arī pašvaldību līmeņa) izpratne par administratīvā sloga problemātiku un praktiskās zināšanas ir būtisks priekšnosacījums, lai samazinātu administratīvo slogu un vienkāršotu administratīvās procedūras.

4.attēls. Aktivitātes 1.5.1.2. pārmaiņu teorija

Mērķis (2015)

Kopīgie izvērtējuma jautājumi

1. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.)

Kāda ir sākotnēji Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājumā (turpmāk – DPP), aktivitātes/apakšaktivitātes īstenošanas noteikumos un projekta līmenī izvirzīto mērķu, plānoto rezultātu un rādītāju sasniegšanas pakāpe un faktori, kas to ir ietekmējuši?

1.5.1.2. aktivitātes „Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana” mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi un mazināt administratīvos šķēršļus iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām, palielinot publiskās pārvaldes sniegto pamatpakalpojumu pieejamību un kvalitāti.

Lai spriestu par aktivitātes izvirzīto mērķu sasniegšanas pakāpi, ir jāizvērtē katra projekta ietvaros sasniegtais un faktori, kas to ietekmējuši.

a. Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”

Projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” (Vienošanās Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001/01) mērķis²⁹: mazināt administratīvos šķēršļus uzņēmējiem, iedzīvotājiem un nevalstiskajām organizācijām, tādējādi uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, veicinot administratīvo procedūru vienkāršošanu, kā arī paaugstinot publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Attīstīt publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku (tostarp arī pašvaldību līmeņa) izpratni par administratīvā sloga problemātiku, kā arī sekmēt pārvaldes darbinieku praktiskās zināšanas par to, kā samazināt administratīvo slogu un vienkāršot administratīvās procedūras.

Projekta īstenošana ir svarīga Labāka regulējuma politikas kontekstā, ņemot vērā arī Eiropadomes 2007. gadā izvirzīto uzdevumu³⁰ līdz 2012. gadam samazināt administratīvo slogu ES par 25%. Tas nozīmē, ka ir nepieciešams ES dalībvalstu ieguldījums regulējuma analīzē administratīvā sloga noteikšanai un attiecīgi tālākai samazināšanai.

Projekta ietvaros ir veikti vairāki dažāda līmeņa pētījumi, iegūstot konkrētus datus par to, kāds administratīvais slogs (monetārā izteiksmē) tiek radīts dažādām sabiedrības grupām, tām pakļaujoties spēkā esošā regulējuma prasībām. Vienlaikus pētījumu ietvaros izstrādāti konkrēti priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajā regulējumā, lai samazinātu identificēto administratīvo slogu.

Izvērtējot projekta mērķu sasniegšanas pakāpi, būtiski analizēt projekta iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšanu. Piemēram, viens no iznākuma rādītājiem ir „īstenots pasākumu plāns uzņēmējdarbības administratīvo šķēršļu mazināšanai”, kas nozīmē, ka plāns ir īstenots, nevis tikai iesniegts vai akceptēts. Tādējādi ir loģiski, ka šādu plānu īstenošana prasa laiku un tikai

²⁹ Projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” oficiālā mājaslapa. Pieejama: <http://www.mk.gov.lv/content/par-projektu-0> [skatīts 12.01.2015.]

³⁰ Komisijas darba dokuments COM (2006) 691: „Administratīvo izmaksu novērtēšana un administratīvā sloga samazināšana Eiropas Savienībā”. Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai COM(2006) 689: „Labāka regulējuma Eiropas Savienībā stratēģisks pārskats”. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2007/LV/1-2007-23-LV-F1-1.Pdf>. [skatīts 12.01.2015.]

pēc projekta pabeigšanas un, iespējams, vēl vēlāk varēs spriest par īstenošanas rezultativitāti un rezultātu sasniegšanas pakāpi. Projekta īstenoņāji izvērtējuma sagatavošanas brīdī vēl nav veikuši apkopojumu par sagatavoto un apstiprināto plānu izpildes gaitu, nav apkopojuši informāciju par to, cik priekšlikumi ir iesniegti, cik no tiem ir ņemti vērā un cik daudz ir īstenoti pasākumu plānā ietvertie pasākumi un aktivitātes. Izvērtējuma veikšanas brīdī var apkopot pieejamo informāciju un novērtēt izvirzīto rādītāju sasniegšanas iespējamību, kā arī to, kā šobrīd ir īstenotas plānotās aktivitātes un kādi rezultāti ir sasniegti.

Šobrīd nav iespējams precīzi izmērīt, par cik procentiem ir samazinājies administratīvais slogs, jo nav sākumdatu, proti, 2009. gadā vai agrāk nav veikts izvērtējums par administratīvā sloga apmēriem. Pat ja tiktu veikts esošās situācijas pilnīgs izvērtējums, tas neļautu izdarīt kvantificējamus secinājumus iztrūkstošo bāzes datu dēļ.

Aktivitātes iznākuma rādītāji ir *īstenots pasākumu plāns uzņēmējdarbības administratīvo šķēršļu mazināšanai* (skaits 4) un *īstenots pasākumu plāns administratīvo šķēršļu mazināšanai iedzīvotājiem un NVO* (skaits 4). Ņemot vērā, ka attiecīgie plāni ir izstrādāti, akceptēti un ir īstenošanas stadijā, visticamāk, iznākuma rādītājus var uzskatīt par pilnībā sasniegtiem no šādu plānu esamības viedokļa, taču ir būtiski apkopot informāciju par katra atsevišķā plāna izpildes aspektiem līdz plānā ietvertajiem izpildes termiņiem, kā arī ilgākā laika perspektīvā.

Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem (2011. gada 29. augusts, MK rīkojums Nr. 409)³¹ paredzēja virkni pasākumu, kuru mērķis ir mazināt administratīvo slogu uzņēmējiem un iedzīvotājiem, optimizēt kontrolējošo institūciju funkcijas un piedāvāt izmaiņas normatīvajos aktos noteiktajās prasībās. Plānam divas reizes ir veikti grozījumi. No plānā ietvertajiem pasākumiem lielākā daļa ir izpildīti, daži atrodas īstenošanas procesā, jo prasa regulāru/atkārtotu aktivitāšu realizēšanu.

Informatīvajā ziņojumā „Par izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāna izpildes gaitu”³² norādīts, ka lielākoties tiek turpināta plānā minēto pasākumu īstenošana. Dažiem pasākumiem informatīvā ziņojuma izstrādes brīdī ir pabeigta to īstenošana. Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) ir pabeigusi plāna kopsavilkuma 2. punktā minēto pasākumu īstenošanu – ir nodrošināta pilnībā elektroniska informācijas aprites iespēja starp izglītības iestādēm un valsts pārvaldes iestādēm. IZM ar līdzatbildīgajām institūcijām ir pabeigusi plāna kopsavilkuma 5.2. apakšpunktā minēto pasākumu īstenošanu: izglītības iestāžu mācību semināru programmās iekļauta informācija par tām izvirzāmajām prasībām, to īstenošanu un izpildes uzraudzību. Vairākiem MK noteikumiem ir panākta tālāka virzība izskatīšanai Ministru kabinetā. Tādējādi pēc informatīvā ziņojuma var secināt, ka plāns ir īstenošanas procesā, taču būtu nepieciešams aktualizēt informāciju par 2015. gadu, lai varētu izdarīt pamatotākus secinājumus par iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpi.

Pasākumu plānā administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā iekļauti 30 pasākumi, kas paredzēja gan detalizētu norādīto problēmjomu izvērtēšanu, gan informācijas sniegšanas un izpratnes veicināšanu par normatīvo aktu prasībām, gan arī grozījumu veikšanu tiesību aktos. No plānā

³¹ Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem. 2011. gada 29. augusts. MK rīkojums Nr.409. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3744>. [skatīts 12.01.2015.]

³² Informatīvais ziņojums „Par Izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāna izpildes gaitu”. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3807>. [skatīts 12.01.2015.]

iekļautajiem 30 uzdevumiem 18 ir izpildīti un 12 – daļēji izpildīti.³³ Daļēja doto uzdevumu izpilde ir saistīta ar normatīvo aktu izstrādi, jo, sagatavojot grozījumus normatīvajos aktos, tika ņemti vērā ne vien plānā dotie uzdevumi, bet arī citi nozares ietvaros risināmie jautājumi, kas saistīti ar nepieciešamību veikt grozījumus noteiktā normatīvajā aktā.

Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai privātā sektora darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā³⁴ ir pieņemts salīdzinoši nesen, 2014. gada decembrī, tāpēc plāna izpildes gaitu vērtēt ir pārāgri. Dažiem pasākumiem tas būs izdarāms tūlīt pēc projekta beigu termiņa, 2015. gada 30. jūnija, savukārt citiem ne ātrāk kā 2016. gadā.

Kopumā var secināt, ka pasākumu plāni administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai ir skāruši būtiskas jomas un ir kalpojuši par veicinošu instrumentu administratīvā sloga mazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai.

Par noteikto rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpi spriest ir sarežģītāk, proti, lai izvērtētu pozitīva vērtējuma pieaugumu par administratīvo šķēršļu samazināšanos uzņēmējiem³⁵ (0,3), rezultāta rādītājs tiek noteikts, veicot uzņēmēju aptauju par pakalpojumu novērtējumu uzņēmējdarbības sākšanas un veikšanas procedūrām. Tiek aprēķinātas katras procedūras pozitīvās izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo periodu. Bāzes dati 2003. gadā liecina, ka vidējais pozitīvais uzlabojums, veicot aptauju ik pēc diviem gadiem, ir 0,1 vienība 6 punktu skalā, līdz ar to rādītāja sasniegšana pilnā apmērā prognozējama kā apgrūtināta.

Līdzīga situācija ir arī ar otru rezultāta rādītāju – pozitīva vērtējuma pieaugums par administratīvo šķēršļu samazināšanos iedzīvotājiem un NVO³⁶ (0,3). Rezultāta rādītāja aprēķina skaidrojumā kā datu avots ir norādīts pašnovērtējuma pētījums par dažādu administratīvo procedūru ietekmi uz iedzīvotājiem un biedrībām un nodibinājumiem sniegtajiem pakalpojumiem. Katras procedūras pozitīvās izmaiņas tiek aprēķinātas, salīdzinot ar iepriekšējo periodu. Vērtēšana notiek 6 punktu skalā. Tā kā nav noteikta rādītāja bāzes vērtība 2004. gadā un sasniedzamais rādītājs 2009. gadā, tad pozitīvā vērtējuma pieaugumu par administratīvo šķēršļu samazināšanos iedzīvotājiem un NVO nav iespējams salīdzināt ar sākuma situāciju, kas nenodrošina iespēju izmērīt sasniegumus

Balstoties uz administratīvā sloga indeksa aprēķiniem³⁷, kopējais slogs divu gadu laikā iedzīvotājiem ir samazinājies par 0,2 un NVO – par 0,14. Pēc aptaujāto³⁸ domām, visbūtiskāk

³³ Informatīvais ziņojums par pasākuma plāna administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā izpildi. 21.01.2015. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4501>. [skatīts 10.02.2015.]

³⁴ Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai privātā sektora darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā, 08.12.2014., MK rīkojums Nr. 748. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=5060>. [skatīts 20.01.2015.]

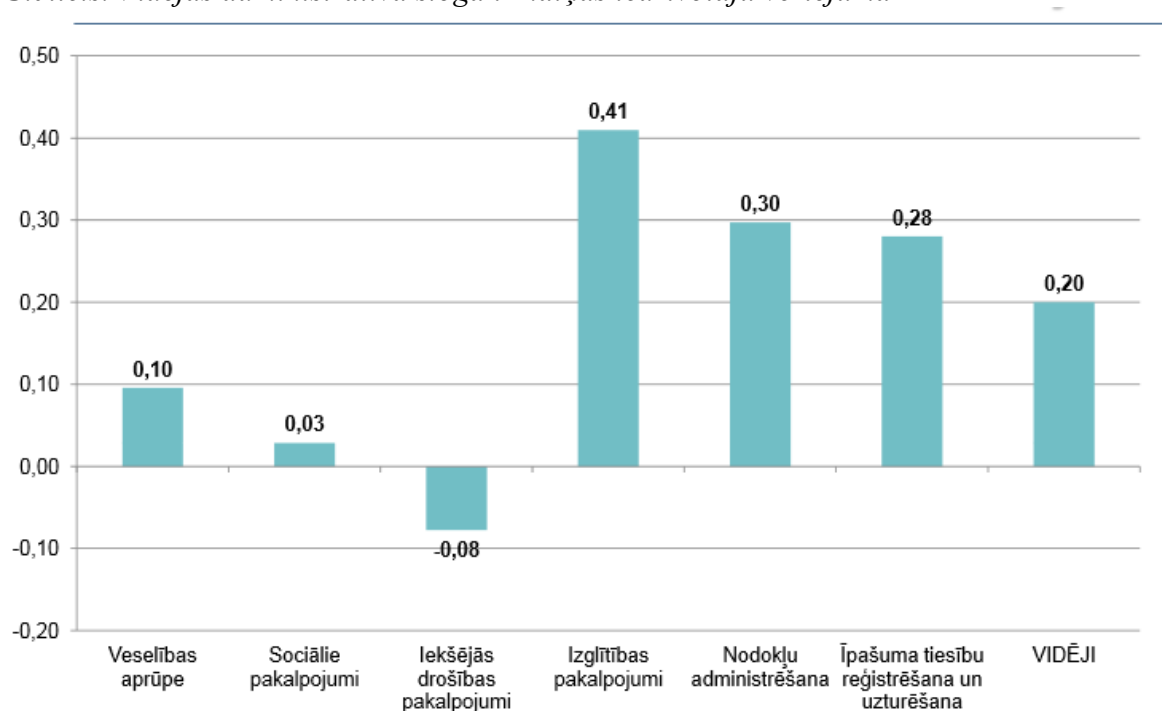
³⁵ Rādītāju tika plānots iegūt, balstoties uz Ekonomikas ministrijas reizi divos gados (2009. gadā, 2011. gadā, 2013. gadā) organizētā pētījuma „Komersantu aptauja par administratīvajām un regulējošajām izmaksām” rezultātiem.

³⁶ Tā kā līdz šim Latvijā nav veikts pētījums – iedzīvotāju aptauja –, kuras ietvaros tiktu iegūti dati par iedzīvotāju viedokli par administratīvajām procedūrām, rādītājs tiks iegūts, balstoties uz projekta aktivitātes Nr. 8 īstenošanas rezultātā iegūtajiem datiem (aktivitātes Nr. 8 ietvaros paredzēts īstenot tieši šādu pētījumu – iedzīvotāju aptauju).

³⁷ Iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi. Kopējie rezultāti un tendences 2010-2013. gadā. BISS. Pieejams: http://mk.gov.lv/sites/default/files/editor/iedz_adm_proceduras_4gadi.pdf. [skatīts 20.01.2015.] Administratīvā sloga izmaiņu indekss pētījumā iekļautajās nozarēs tika aprēķināts, balstoties uz to, cik daudz un cik bieži cilvēki ir saskārušies ar attiecīgo administratīvo procedūru, un iedzīvotāju vērtējumu par to, cik lielu slogu izjutuši, saņemot sniegtos pakalpojumus. Indeksa rādītāji tiek aprēķināti robežās no 0, ja problēmu nav bijis vai tās skārušas maz cilvēku, līdz 3, ja procedūra radījusi lielu slogu un skārusi daudz cilvēku.

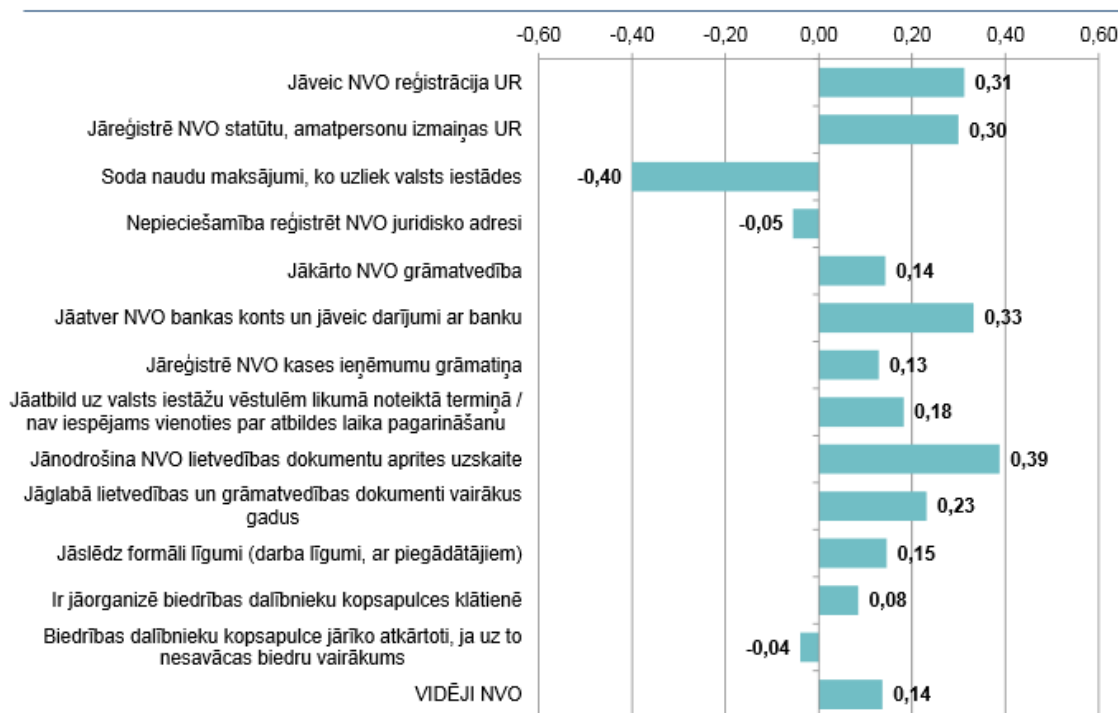
administratīvais slogs ir samazinājies, saņemot izglītības pakalpojumus, nodokļu administrēšanas un īpašuma tiesību reģistrēšanas un uzturēšanas pakalpojumus.

5.attēls. Vidējās administratīvā sloga izmaiņas iedzīvotāju vērtējumā

Avots: iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi. Pieejams: http://mk.gov.lv/sites/default/files/editor/iedz_adm_proceduras_4gadi.pdf

6.attēls. NVO darbību regulējošās procedūras: administratīvā sloga vērtējums

Avots: iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi. Pieejams: http://mk.gov.lv/sites/default/files/editor/iedz_adm_proceduras_4gadi.pdf

³⁸ Iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi. Kopējie rezultāti un tendences 2010-2013.gadā. BISS, Pieejams: http://mk.gov.lv/sites/default/files/editor/iedz_adm_proceduras_4gadi.pdf. [skatīts 20.01.2015.]

Detalizētāks pārskats par projekta aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem sniegts nākamajā tabulā, kas tādējādi bez iepriekš raksturotajiem kvantificējamiem lielumiem ļauj izvērtēt arī projekta īstenošanas gaitā sasniegtos konceptuāli metodoloģiskos un normatīvos rezultātus.

11. tabula. Pārskats par plānotajām aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem³⁹

Plānotās aktivitātes un rezultāti ⁴⁰	Īstenotās aktivitātes un rezultāti
Pētījumi par potenciāli būtiskākajām administratīvo slogu saturošajām jomām.	1. Izstrādāts pētījums „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai”. 2. Izstrādāts pētījums „Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumu izstrāde”. 3. Izstrādāts pētījums „Administratīvā sloga samazināšanas iespēju izpēte privātajam sektoram darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā”. 4. Izstrādāts pētījums „Administratīvo prasību analīze un kontrolējošo institūciju darbības novērtējums veselības aprūpes pakalpojumu jomā”. 5. Izstrādāts pētījums „Izglītības iestādes kontrolējošo institūciju darbības novērtējums”. 6. Izstrādāts pētījums „Komersantu kontrolējošo institūciju darbības novērtējums”. 7. Izstrādāts pētījums par IT sistēmu savietojamības iespējām veselības aprūpes jomā
Pētījumi – administratīvā sloga ‘mērījumi’ iepriekš identificētajās prioritārajās jomās.	Aktivitāte integrēta citās projekta aktivitātēs. ⁴¹
Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumi.	1. pētījums „Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumu izstrāde”.
Iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi.	Veikts pētījums četru gadu garumā – no 2010. gada novembra līdz 2014. gada janvārim. Tas sastāv no četriem pēc vienotiem kritērijiem sagatavotiem, savstarpēji salīdzināmiem administratīvo procedūru sloga mērījumiem. Katru gadu aptvertajā laika posmā (2010., 2011., 2012. un 2013. gadā) tiek veikta viena aptauja par administratīvajām procedūrām valsts un pašvaldību līmenī noteiktās jomās.
Metodisko rokasgrāmatu izstrāde, iespiešana un pavairošana.	Ir izstrādātas un poligrāfiski pavairotas divas metodiskās rokasgrāmatas: - „Paplašinātais standarta izmaksu modelis”; - „Klienta maršruta attēlošanas metode”. Tiesību aktu projekta ietekmes sākotnējās izvērtēšanas metodiskie norādījumi/rokasgrāmata veidota kā praktisks palīg līdzeklis, izstrādājot jaunus tiesību aktu projektus (likums, noteikumi, rīkojums un to pielikumi) un to anotācijas. Tās mērķauditorija ir valsts tiešās pārvaldes iestādēs (ministrijās un to padotības iestādēs) nodarbinātie, kuru amata pienākumos ietilpst izstrādāt tiesību aktu projektus un to anotācijas.
Darba semināri, ekspertu paneļi un ikgadējās konferences.	1. 2011. gadā Valsts kanceleja veikusi valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu darbinieku apmācību par regulējuma radītajām administratīvajām izmaksām un to

³⁹ Šī izvērtējuma pētnieku izstrādāta tabula, apkopojot publiski pieejamo informāciju un intervijās gūto informāciju.

⁴⁰ Projekta iesniegums.

⁴¹ Aktivitāte ir izslēgta un iekļauta citu aktivitāšu ietvaros. Plānojot projektu, bija nodoms nošķirt šīs aktivitātes, taču projekta īstenošanas gaitā kļuva skaidrs, ka administratīvā sloga mērījumi loģiski un likumsakarīgi iekļaujas citos pētījumos. Tas nav mākslīgi dalāms, bet ir integrēts pētījumu veikšanas aktivitātē.

	novērtēšanas veidiem, lai vienkāršotu administratīvās procedūras. No 2011. gada maija līdz oktobrim organizēti 72 vienas dienas semināri (katra semināra ilgums 8 stundas), 18 no tiem valsts pārvaldes darbiniekiem un 54 semināri pašvaldību darbiniekiem. Pašvaldībās rīkoti semināri aptvēra visus piecus plānošanas reģionus. 2010. gada 11. novembrī norisinājās darba seminārs – ekspertu panelis izglītības iestāžu kontroles un uzraudzības jomā. 2010. gada 12. novembrī norisinājās darba seminārs – ekspertu panelis ar komersantu pārstāvjiem par pētījuma „Komersantu kontrolējošo institūciju darbības novērtējums” rezultātiem un turpmāko rīcību. 2010. gada 9. decembrī norisinājās darba seminārs – ekspertu panelis par administratīvā sloga samazināšanas metodēm. 2010. gada 25. un 26. novembrī sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju Rīgā norisinājās ikgadējā konference „Labāks regulējums efektīvai pārvaldībai un partnerībai”. 2011. gada 1. un 2. decembrī sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Latvijas Darba devēju konfederāciju Rīgā norisinājās otrā ikgadējā konference „Labāks regulējums efektīvai pārvaldībai un partnerībai”. 2012. gada 8. un 9. novembrī sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Latvijas Darba devēju konfederāciju Rīgā norisinājās ikgadējā konference „Labāks regulējums efektīvai pārvaldībai un partnerībai”. 2013. gada 28. novembrī notika Valsts kancelejas un Latvijas Darba devēju konfederācijas rīkotā konference „Labāks regulējums efektīvākai pārvaldībai”.
Ikgadēju pasākumu plānu izveide administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai iedzīvotājiem un uzņēmējiem.	2011. gada 29. augustā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 409 ir apstiprināts pirmais Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem.⁴² 2011. gada 9. novembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 592 tika apstiprināts otrais plāns – Izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāns.⁴³ 2013. gada 20. septembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 419 tika apstiprināts trešais plāns – administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā.⁴⁴ 2014. gada 8. decembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 748 pieņemts Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru

⁴² Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem. 2011. gada 29. augusts. MK rīkojums Nr. 409. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3744>. [skatīts 20.01.2015.]

⁴³ Izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāns. 2011. gada 9. novembris. MK rīkojums Nr. 592. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3807>. [skatīts 20.01.2015.]

⁴⁴ Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā. 2013. gada 20. septembris. MK rīkojums Nr. 419. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4501>. [skatīts 20.01.2015.]

Rezultātiem ir augsta konceptuāli metodoloģiska vērtība un vērā ņemams normatīvais pienesums, kas ir ievērojami sekmējis administratīvā sloga mazināšanas būtības izpratni un veicinājis administratīvā sloga mazināšanu un administratīvo procedūru vienkāršošanu.

Ārpus plānotā izveidota iniciatīva "Mazinām slogu kopā!"⁴⁶, kurā Valsts kanceleja aicina iedzīvotājus ziņot, ja nākas sastapties ar sarežģītām procedūrām un citām administratīvā sloga izpausmēm, kā arī piedāvāt risinājumus birokrātijas mazināšanai. Lai minētās iniciatīvas vietni padarītu mūsdienīgāku un ērtāk lietojamu, Valsts kanceleja 2013. gadā izstrādāja digitālo risinājumu – mājaslapu un mobilo aplikāciju (lietotni), kurā jebkurš Latvijas iedzīvotājs var elektroniski iesniegt idejas un priekšlikumus birokrātijas mazināšanai valsts pārvaldē. Katrs ierosinājums un atbilde uz to tiek publicēta minētajā mājaslapā, līdz ar to viss apskatāms vienkopus un jebkurš interesents var iepazīties ar šo informāciju. Virkne problēmjautājumu tiek risināti vai ir jau atrisināti.

Lai arī projekta īstenošana kopumā ir noritējusi sekmīgi, projekta realizēšanas pagarināšana (kopumā par 16 mēnešiem) no sākotnēji iecerētā ir bijusi nepieciešama argumentētu apsvērumu dēļ un nav novedusi pie sasteigtiem, nepārdomātiem rezultātiem, bet gan rūpīgi izsvērtiem un kvalitatīvi sagatavotiem dokumentiem. Par kavējošiem faktoriem ir uzskatāmi tie procesi, kas saistīti ar iepirkumiem un to rezultātu pārsūdzēšanu, tā veidojoties nobīdēm no plānotā projekta realizācijas laika grafika. To ietekmēja arī apstākļi, ka projekta aptveramās tēmas/jomas tika noteiktas Ministru kabinetā, taču bieži vien tēmas izvēle, diskusijas un definēšana aizņēma ilgu laiku, dažkārt izpētes aktualitātei samazinoties. Kopumā ietekmējošs faktors bija politiskais pieprasījums pēc tēmām un atbildīgo iestāžu vadības izpratne un pieprasījums pēc attiecīgu jautājumu izpētes vai – tieši pretēji – atsevišķu tematu izslēgšana no padziļinātas izpētes/izvērtējuma.

b. Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”

Projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” mērķis⁴⁷ ir paaugstināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti un veicināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu pieejamību, kā arī palielināt pakalpojumu sniegšanas procesa ekonomiskumu un mazināt administratīvo slogu. Tā kā publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana ir tieši saistīta ar administratīvajām procedūrām un to vienkāršošanu, projekta īstenošanas rezultātā samazināsies administratīvais slogs, publiskos pakalpojumus sniedzot efektīvāk, ātrāk, ērtāk un padarot tos kopumā pieejamākus. Tādējādi tiks uzlabota arī uzņēmējdarbības vide.

VARAM mājaslapā ir sniegts precizēts projekta mērķis⁴⁸: paaugstināt publiskās pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti, veicināt to pieejamību un ekonomiskumu, kā arī samazināt

⁴⁵ Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai privātā sektora darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā. 2014. gada 8. decembris. MK rīkojums Nr.748. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=5060>. [skatīts 20.01.2015.]

⁴⁶ Akcija „Mazinām slogu kopā!” Pieejams: <http://www.mk.gov.lv/lv/content/mazinam-slogu-kopa>. Iniciatīvas mājaslapa pieejama: <http://www.mazaksslogs.gov.lv/slogs/sakums/>. [skatīts 20.01.2015.]

⁴⁷ ES struktūrfondu darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 368. punkts. MK 09.04.2008. rīkojums Nr. 197 „Par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apstiprināšanu”. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=173782> [skatīts 12.12.2014.]

⁴⁸ Projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” oficiālā mājaslapa. Pieejama: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/. [skatīts 15.11.2014.]

administratīvo slogu uz sabiedrību un attīstīt publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku (tostarp arī pašvaldību līmeņa) zināšanas par publisko pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu.

Būtiski norādīt, ka ir formulēts arī projekta virsmērķis: radīt konceptuālu un metodoloģisku pamatu publisko pakalpojumu sistēmas attīstībai un veicināt pakalpojumu un klientu orientēto darbības principu izmantošanu publiskajā pārvaldē.

Kopumā var apgalvot, ka projekta mērķis ir sasniegts. Iesaistīto pušu vērtējums par projekta mērķu sasniegšanu un rezultātiem ir pozitīvs. Ne visās pozīcijās un aspektos ir iespēja objektīvi nodrošināt sasniegumu izmērīšanu bāzes datu trūkuma dēļ.

Projekta ietvaros bija paredzēts izstrādāt sniegto pakalpojumu reģistra rekomendējamo modeli, Latvijas pārvaldes iestāžu publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamo modeli (pēc tam veicot arī tā ieviešanas pilotprojektu), kā arī pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamo modeli. Projekta ietvaros paredzēta arī metodiskās rokasgrāmatas izstrāde pārvaldes darbiniekiem par pakalpojumu identificēšanu, aprakstīšanu, kvalitātes rādītāju noteikšanu un kvalitātes uzlabošanu (tostarp izmantojot IKT iespējas), kā arī izveidota apmācību programma par publisko pakalpojumu pilnveidošanu un rīkoti izglītojoši semināri un pieredzes apmaiņas braucieni.

Projekta galvenās mērķa grupas ir publisko pakalpojumu lietotāji (iedzīvotāji, komersanti, nevalstiskās organizācijas un interešu grupas), valsts pārvaldes iestādes, institūcijas, kam deleģēti atsevišķi valsts varas uzdevumi, plānošanas reģioni un novadu pašvaldības un to iestādes.

12.tabula. Pārskats par projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” plānotajām un īstenotajām aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem⁴⁹

Plānotās aktivitātes un rezultāti ⁵⁰	Īstenotās aktivitātes un sasniegtie rezultāti
Publisko pakalpojumu sniegšanas analīze, publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana un apmācību organizēšana	
Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamā modeļa izstrāde.	Izstrādāts sākotnējais publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamais modelis.
Publisko pakalpojumu un to sniegšanas kārtības analīze (iekļaujot pilotprojektus).	Veikta piecu pakalpojumu (turpmāk – pilotpakalpojumu) izvērtēšana un pārbūves plānu sagatavošana: - pakalpojums „Kadastra informācija mantojuma lietai”⁵¹; - pakalpojumu grupa „Darbnespējas lapas saņemšana/slimības pabalsta piešķiršana”⁵²;

⁴⁹ Izvērstu tabulas aprakstu skatīt pielikumā.

⁵⁰ Projekta iesniegums; Projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” oficiālā mājaslapa. Pieejama: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/. [skatīts 15.11.2014.]

⁵¹ Sākotnēji darba uzdevumā bija paredzēta pakalpojuma „Jauna nekustamā īpašuma (kadastra objekta) reģistrācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā” pārbūve. Pēc VZD lūguma šis pakalpojums tika nomainīts ar pakalpojumu „Kadastra informācija mantojuma lietai”.

	- pakalpojumu grupa „Bērna piedzimšanas notikums”; - pakalpojums „Būvatļaujas izsniegšana”; - pakalpojums „Reklāmas materiālu, izkārtņu, sludinājumu un citu informatīvo materiālu izvietošana publiskās vietās”.
Publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) pilnveidošana.	Izstrādātas “Publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) izstrādes rekomendācijas”.
‘Vienas pieturas aģentūras’ darbības principu noteikšana.	Izstrādāts “Vienas pieturas aģentūras darbības, pakalpojumu sniegšanas un to kvalitātes novērtēšanas rekomendējamais modelis”.
Publisko pakalpojumu izvērtēšana un klasifikācija.	Situācijas analīzei ir veikta „Visu resoru un neatkarīgo iestāžu publisko pakalpojumu identificēšana (aptuveni 2000 publisko pakalpojumu) un analīze (vairāk nekā 70 analīzes kritēriji katram pakalpojumam)” ⁵² , pašvaldību pakalpojumu identificēšana (aptuveni dažādu 700 pakalpojumi, 100 pašvaldības, vidēji pašvaldības sniedz 250 pakalpojumus) un analīze, kā arī ir veiktas konsultācijas ar resoru pārstāvjiem, pašvaldību pārstāvjiem un ekspertiem un organizēta piedāvāto risinājumu publiskā apspriešana.
Apmācību programmas izstrāde un uz tās balstītu izglītojošu semināru organizēšana par publisko pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu.	Veikta publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku apmācība par publisko pakalpojumu pārvaldības un sniegšanas jautājumiem.
Metodiskās rokasgrāmatas izstrāde, pavairošana un izplatīšana.	Izstrādāta un ir pieejama metodiskā rokasgrāmata par pakalpojumu sniegšanas un kvalitātes jautājumiem.
Ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamā modeļa izstrāde	
Ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamā modeļa izstrāde.	Izstrādāts ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamais modelis. Sagatavotas rekomendācijas arhitektūras modeļu ieviešanas pārvaldībai.

⁵² Sākotnēji darba uzdevumā bija paredzēta pakalpojuma „Bezdarbnieka statusa piešķiršana, bezdarbnieku uzskaitē, bezdarbnieka pabalsts” pārbūve. Pēc VSAA lūguma šis pakalpojums tika nomainīts ar pakalpojumu „Darbnespējas lapas saņemšana/slimības pabalsta piešķiršana”.

⁵³ „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, Rīga, 2012. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=15503. [skatīts 20.11.2014.]

Pirms izvērtēt konkrētā projekta ieguldījumu, jānorāda, ka kopš 2006. gada ir veikts ievērojams darbs saistībā ar publisko pakalpojumu sistēmas elektronizāciju⁵⁴, pakalpojumu sniegšanas tīkla izvērtēšanu, pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanu⁵⁵. Pārskats par nozīmīgākajām līdzšinējām aktivitātēm saistībā ar publisko pakalpojumu pilnveidošanu un e-pakalpojumu izstrādi ir pieejams ziņojuma pielikumā. Iepazīstoties ar plašo aktivitāšu un projektu klāstu, var secināt, ka Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” publisko pakalpojumu pilnveidošanas un e-pakalpojumu attīstības kontekstā ir sniedzis **būtisku ieguldījumu tieši konceptuāla un metodoloģiska pamata izveidē**. Ir izstrādāti konceptuāli dokumenti, kas kalpos par pamatu sekmīgai publisko pakalpojumu sistēmas attīstībai Latvijā („Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamais modelis”, „Vienas pieturas aģentūras izveidošanas, darbības, pakalpojumu sniegšanas un to kvalitātes novērtēšanas rekomendējamais modelis”, „Rekomendācijas publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) turpmākai attīstībai”). Veikta visu publisko pakalpojumu izvērtēšana no lietderības, efektivitātes, administratīvā sloga uz sabiedrību u.c. aspektiem, kas kalpos par pamatu konkrētu pakalpojumu pilnveidošanas aktivitāšu īstenošanai. Veikta publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku apmācība par publisko pakalpojumu pārvaldības un sniegšanas jautājumiem, tādējādi nodrošinot projekta ietvaros sagatavoto risinājumu ieviešanu un ilgtspējīgumu.

Projekts sniedza ievērojamu ieguldījumu jēdzienu *publiskais pakalpojums* un *publisko pakalpojumu sistēma* definēšanā un vienotas izpratnes veidošanā. Projekts izzināja un piedāvāja priekšlikumus vienotas pakalpojumu sniegšanas kārtības izstrādē. Nozīmīgs projekta ieguldījums ir saistīts ar visaptverošu sistēmas funkcionēšanas analīzi, nepilnību identificēšanu faktiski visos sistēmas elementos un procesos un detalizētu risinājumu, rekomendāciju un metodisko materiālu piedāvāšanu.

Kopumā, neņemot vērā atsevišķas izmaiņas aktivitāšu izmaiņu līmenī, pilotprojektu līmenī, plānotais ir sasniegts pilnībā. Rezultātiem ir augsta pielietojamības pakāpe, kas var kalpot par pamatu projekta rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai.

Lai arī var uzskatīt, ka 1.5.1.2. aktivitātes mērķis kopumā ir sasniegts, sasniedzot projektu mērķus, to iznākumu un lielākoties arī rezultātu rādītāju mērķus, praksē šis mērķis un attiecīgi projektu mērķi būs sasniegti tikai tad, kad izstrādātie modeļi tiks atbilstoši pielietoti un iesaistītās puses skaidri redzēs izmaiņas, ko veicinājuši tieši šie projektu ietvaros izstrādātie instrumenti. Aktivitātes iznākuma rādītāji atspoguļo kvantificējamās izmaiņas, taču daudz augstāk ir vērtējama projekta gaitā īstenoto pētījumu, pasākumu plānu, metodisko materiālu, apmācību, pilotprojektu un normatīvo aktu izmaiņu īstenošana un projekta rezultātu turpmāka pielietojamība, tātad aktivitātes pienesums sistēmas sakārtošanā.

⁵⁴ Nacionālās programmas „Elektroniskās pārvaldes infrastruktūras bāzes attīstība” projekta „E-pārvaldes portfelis” aktivitātes „Valsts un pašvaldību pakalpojumu elektronizācijas pilotprojekts” publisko pakalpojumu portāla www.latvija.lv izveide, pašvaldību vienotās informācijas sistēmas izveide u.c.

⁵⁵ „Pasākumu plāns valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai” (apstiprināts ar MK 2009. gada 22. jūlija rīkojumu Nr. 483), koncepcija „Vienas pieturas aģentūras principa ieviešana atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvā 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū noteiktajām prasībām” (apstiprināta MK 2009. gada 28. maijā ar rīkojumu Nr. 342), VARAM (iepriekš – RAPLM) darbs pie vienas pieturas aģentūras principa ieviešanas pārvaldes pakalpojumu pieejamībā, kā arī atsevišķu ministriju un institūciju decentralizētas iniciatīvas.

2. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.2.)

*Kāda ir aktivitāšu/ apakšaktivitāšu ietekme uz atbalstāmajām jomām un ieguldījuma nozīmīgums šo jomu attīstībā?*⁵⁶

a. Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija rīkojumu Nr. 305 „Par Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēm 2008.–2013. gadam” apstiprinātajās *Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2008.-2013. gadam (Labāka pārvaldība: pārvaldes kvalitāte un efektivitāte)* noteikto, Latvija atbalsta sektorālu pieeju administratīvā sloga ‘mērīšanai’ un attiecīgi kvantitatīvai (procentuālai) samazināšanai. Tādējādi administratīvā sloga mazināšana tiesību aktu līmenī Latvijā bija jau ietverta pirms projekta sākšanas, tomēr tikai saistībā ar šo projektu tika sāкта un iedzīvināta praksē. To apliecina gan administratīvā sloga tēmas aktualizācijas intensifikācija, gan projekta gaitā īstenotās aktivitātes un to rezultāti.

Raksturojot situāciju pirms projekta sākšanas, jānorāda, ka saistībā ar administratīvā sloga samazināšanas uzdevumu Latvijā bija iespējams identificēt vairākas galvenās problēmas⁵⁷:

- publiskās pārvaldes darbiniekus raksturo ļoti zems izpratnes līmenis gan par administratīvā sloga problemātiku, gan par pieejām, kā novērtēt administratīvās izmaksas un identificēt administratīvo slogu, ko nosaka apstākļi, ka administratīvā sloga samazināšanas problemātika (un arī pielietotās metodes tā novērtēšanai) Eiropas Savienības valstīs ir kļuvusi jo īpaši aktuāla salīdzinoši neseno;
- trūkst pamatotas informācijas par administratīvā sloga apjomu, ko rada regulējumā iekļautās prasības; iztrūkstot šādai bāzes informācijai, nav iespējams efektīvi veikt administratīvā sloga samazināšanu, vienkāršojot tiesisko regulējumu (piemēram, trūkst informācijas par to, kuri normatīvie akti rada lielāku un kuri – mazāku administratīvo slogu, tādējādi ir apgrūtināta prioritāšu izvirzīšana, kuru normatīvo aktu vienkāršošana sniegtu lielāko ieguldījumu situācijas uzlabošanā – administratīvā sloga reāla samazinājuma nodrošināšanā);
- dažādās sabiedrības grupās (nozaru uzņēmēji, nevalstiskās organizācijas, iedzīvotāju grupas), kas tiek pakļautas regulējumā paredzētajām informācijas sniegšanas prasībām, trūkst informācijas par administratīvā sloga jautājumiem, kā arī to, ko pārvaldes institūcijas jau ir paveikušas un ir iecerējušas īstenot, lai mazinātu administratīvo slogu un vienkāršotu administratīvās procedūras.

Pieminēšanas vērts ir arī plašāks ES konteksts, kura ietvaros projekta īstenošana kļuva par svarīgu komponenti Labāka regulējuma politikas kontekstā, ņemot vērā arī Eiropadomes 2007. gadā izvirzīto uzdevumu līdz 2012. gadam samazināt administratīvo slogu ES par 25%. Eiropas Komisijas aprēķini⁵⁸ liecina, ka no 2007. līdz 2012. gadam administratīvais slogs

⁵⁶ Pasūtītājs ir saskaņojis viedokli, ka ar atbalstāmajām jomām tiek saprastas „Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2008.-2013. gadam” 3. nodaļā „Problēmu formulējums un rīcības virzieni” noteiktie rīcības virzieni.

⁵⁷ Projekta pieteikums

⁵⁸ "REFIT - Fit for growth" – Commission takes ambitious next steps to make EU law lighter. EC. Press Relise. Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-891_en.htm. [skatīts 20.01.2015.]

uzņēmējiem ir ticis samazināts par 26%, kas Eiropas ekonomikai katru gadu ietaupa 32,3 miljardus eiro. Savukārt informācija 2014. gada 1. oktobrī liecina, ka mērķis par 25% samazināt administratīvo slogu trīspadsmit prioritārajās jomās, kas noteiktas saskaņā ar ES Rīcības programmu administratīvā sloga samazināšanai⁵⁹, ir pārsniegts. Ar „Štoibera grupas” atbalstu to iniciatīvu, ko ierosinājusi Komisija un pieņēmis likumdevējs, rezultātā panākts izmaksu samazinājums, kas lēšams aptuveni 27% apmērā un atbilst vairāk nekā 33,4 miljardiem eiro ietaupījumu uzņēmumiem gadā. Šī summa ietver arī 18,8 miljardus eiro ietaupījumu par rēķinu izrakstīšanu un 6,6 miljardus eiro par grāmatvedības gada pārskatu prasību izpildi.

Jau minēts, ka Latvijas situācijā nav iespējams precīzi izmērīt, par cik procentiem ir samazinājies administratīvais slogs, jo nav bāzes datu par 2009. gadu vai agrāk, tāpēc nav references punkta, ar ko salīdzināt. Turklāt Latvijai ir izmērīta kopējā administratīvā sloga situācija tikai dažās jomās, tāpēc vispārināt un izdarīt secinājumus par kopējo situāciju valstī nebūtu metodoloģiski korekti. Pat ja tiktu veikts esošās situācijas pilnīgs izvērtējums, tas neļautu izdarīt kvantificējamus secinājumus. Var izdarīt pieņēmumus, ka administratīvais slogs ir mazinājies – daudz kas ir elektronizēts, padarīts elektroniski pieejams. Daudzās jomās ir progress.

Latvijā plašāk izmantotais instruments, lai novērtētu uzņēmējdarbības vidi, ir Pasaules Bankas starptautiskais pētījums *Doing Business*⁶⁰. Mērķtiecīgas reformas un cieša sadarbība ar uzņēmējiem ļāvusi Latvijai sasniegt augstus rezultātus. Pirms pievērsties reitinga rezultātiem, būtiski norādīt uz metodoloģiskajām īpatnībām, kas jāņem vērā. Pasaules Banka, publicējot katra nākamā gada datus, veic korekcijas⁶¹ iepriekšējā gada reitingā, tādējādi ieviešot izmaiņas vairākos vērtējuma aspektos un bieži vien arī kopējā valsts pozīcijā. Tas tiek darīts gan metodoloģijas un mērījumu izmaiņu dēļ, gan arī datu verificācijas procesā iegūstot precīzāku informāciju par attiecīgo aspektu. Tālab, salīdzinot datus ar iepriekšējo gadu novērtējumiem, vienmēr jāpievērš uzmanība aktuālajiem vērtējumiem, nevis iepriekšējā gada pārskatā publicētajiem. *Doing Business 2015*⁶² pētījumā, kura atskaides periods ir no 2013. gada 2. jūnija līdz 2014. gada 1. jūnijam, 189 valstu konkurencē Latvija ierindota 23. vietā un atrodas 9. vietā Eiropas Savienības dalībvalstu vidū. Pasaules Bankas *Doing Business 2014* pētījumā 189 valstu konkurencē Latvija tika ierindota augstajā 24. vietā, taču pēc datu korekcijas precizētais vērtējums ir vēl augstāks – 21. vieta. Saskaņā ar precizēto *Doing Business* vērtējumu Latvija 2013. gadā bija 24. vietā starp 185 pasaules valstīm.

13. tabula. Latvijas kopējā pozīcija *Doing Business* reitingā 2012-2015

2012		2013		2014		2015
Pirms datu korekcijas	Pēc datu korekcijas	Pirms datu korekcijas	Pēc datu korekcijas	Pirms datu korekcijas	Pēc datu korekcijas	Pirms datu korekcijas
21	21	25	24	24	21	23

Doing Business 2015 daudzos rādītājos notikušas metodikas izmaiņas, tādējādi novērtējumā iekļauti rādītāji, kuri līdz šim tika mērīti citādāk. Līdz ar to datus nevar objektīvi salīdzināt ar

⁵⁹ Reducing regulatory burdens. Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the EU Final Report. Available at: http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/admin_burden/index_en.htm [skatīts 10.02.2015.]

⁶⁰ Doing Business 2014. Pilns Latvijas profila ziņojums. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/uznemejdarbibas_vide/_uznemejdarbi_bas_vides_uzlabosana/doing_business/. [skatīts 31.01.2015.]

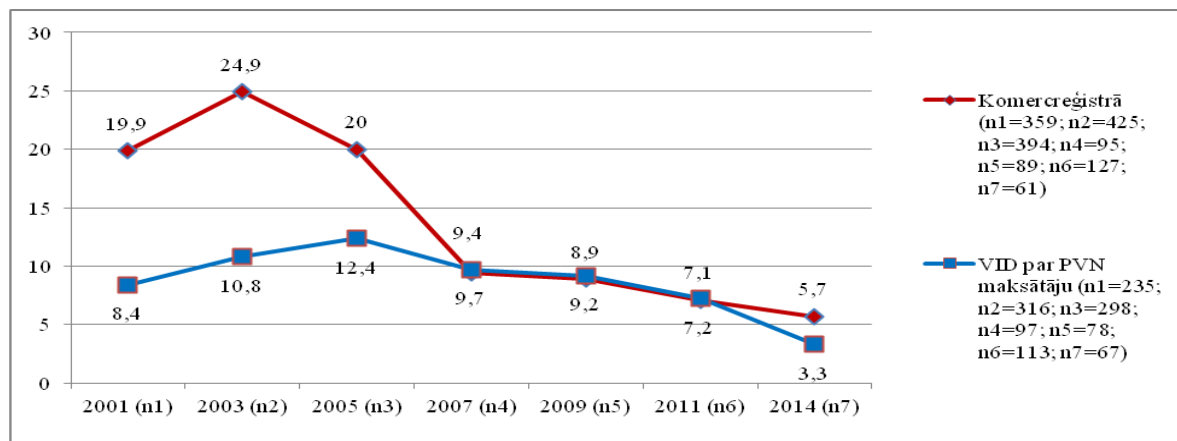
⁶¹ Data revisions. <http://www.doingbusiness.org/data/data-revisions>.

⁶² Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. Available at: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2015>. [skatīts 10.02.2015.]

iepriekšējā gada valstu novērtējumiem, ir jāsalīdzina tikai, izmantojot Pasaules Bankas koriģētos datus. *Doing Business 2015*⁶³ pētījumā Latvija ir uzlabojusi rādītājus nodokļu nomaksas un nekustamā īpašuma reģistrēšanas jomās. Nodokļu nomaksas rādītājā Latvijā ir vērojams uzlabojums, – rādītājs uzlabots par četrām vietām, ierindojoties 24. pozīcijā, ko sekmēja iepriekšējos gados veiktās reformas nodokļu deklarēšanas jomā un Elektroniskās deklarēšanas sistēmas pilnveidošanā, tādējādi samazinot iepriekšējā pētījumā konstatēto 264 dienu skaitu līdz 193 dienām jaunākajā ziņojumā. Nekustamā īpašuma reģistrēšanas jomā Latvija ir ierindota 32. vietā, tādējādi uzlabojot pozīciju par vienu vietu. Ir vērojams arī vairāku pozīciju kritums. Būvatļaujas saņemšanas procedūrās Latvija ir ierindota 47. vietā. Elektroenerģijas pieslēguma rādītājā Latvijai ir noteikta 89. vieta, kas ir par sešām pozīcijām zemāka nekā iepriekšējā gada. Ievērojami samazināts Kredītreģistra reitings, – Latvija ir ierindota 23. vietā, kas ir par 20 vietām zemāk nekā iepriekšējā gadā, lai gan vērojama Latvijas Bankā esošā publiskā kredītreģistra seguma koeficienta paaugstināšanās no 73,6% līdz 76,8% no pieaugušo iedzīvotāju kopskaita. Kā trāpīgi norāda Latvijas Bankas ekonomiste Daina Paula, *ja pozīcija nav būtiski mainījusies, tas nenozīmē, ka valstī nekas nav virzījies uz labo pusi (piemēram, Latvija ir vienkāršojusi nodokļu atmaksas pieprasījumu sistēmu uzņēmumiem, kā arī samazinājusi darba devēja sociālā nodokļa iemaksas). Taču iespējams, ka citās valstīs arī ir kaut kas nedaudz pavirzījies uz priekšu.*⁶⁴

Par pārmaiņām var spriest arī, iepazīstoties ar EM īstenoto Uzņēmumu aptauju par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi⁶⁵. 2014. gada sākumā pēc EM pasūtījuma septīto reizi tika veikta uzņēmēju aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Kopumā ar salīdzināmās aptaujas palīdzību ir analizēta situācija trīspadsmit gadu laikā, tādējādi sniedzot pamatu problēmu kvalitatīvai analīzei un nepieciešamo reformu identificēšanai. 2014. gada uzņēmumu aptaujas par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi Latvijā rezultāti liecina, ka uzņēmējdarbības sākšanai nepieciešams arvien mazāks laiks un procedūru skaits.

8. attēls. Uzņēmuma reģistrācijai nepieciešamais laiks 2001. -2014. gadā⁶⁶

Avots: 2014. gada uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi, EM.

⁶³ Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. Available at: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2015>. [skatīts 31.01.2015.]

⁶⁴ Doing Business – labs indekss, kas nepasaka visu. 03.11.2014. Pieejams:

<https://www.makroekonomika.lv/doing-business-labs-indekss-kas-nepasaka-visu>. [skatīts 31.01.2015.]

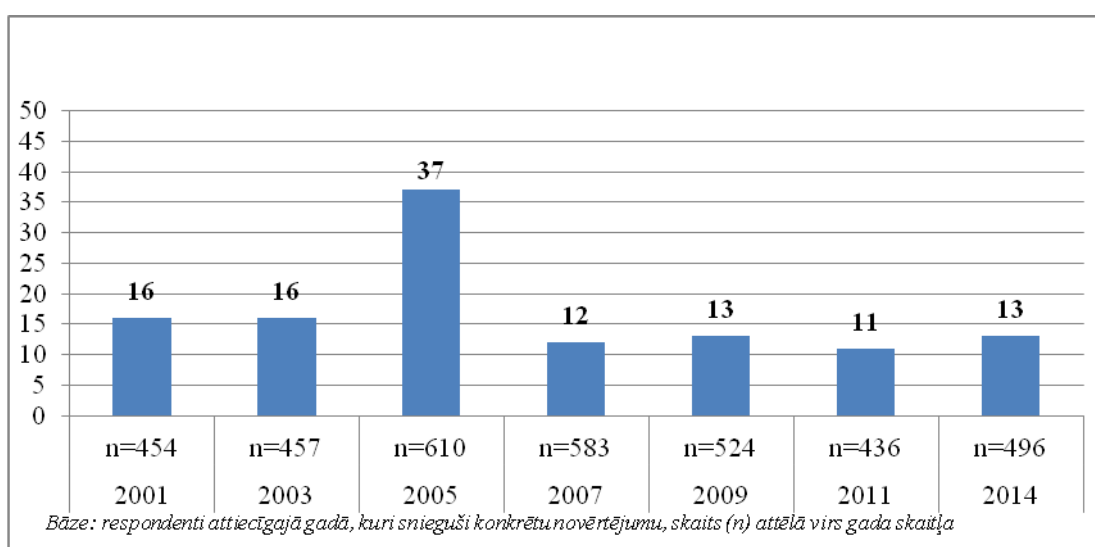
⁶⁵ 2014. gada Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/petijumi/. [skatīts 15.01.2015.]

⁶⁶ 2014. gada Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/petijumi/. [skatīts 15.01.2015.]

Pēc uzņēmēju vērtējuma, pakāpeniski samazinās uzņēmumu reģistrācijai patērētais laiks. Ja 2009. gadā reģistrācijai Uzņēmumu reģistrā tika patērētas 8,9 dienas, tad 2014. gadā tiek patērētas 5,7 dienas. Savukārt reģistrācijai Valsts ieņēmumu dienesta PVN maksātāju reģistrā 2009. gadā tika patērētas 9,2 dienas, bet 2014. gadā – 3,3 dienas. Vienlaikus konstatēts, ka 2014. gadā uzņēmumu reģistrācijai tikai daļa jaundibināto uzņēmumu (13,9%) izmantojusi elektronisko pakalpojumu portālā www.latvija.lv.

Saskaņā ar EM pētījuma⁶⁷ rezultātiem Latvijas uzņēmēji, risinot ar administratīvām prasībām saistītus jautājumus, tērē vidēji 13% sava darba laika. Uzņēmēju laika patēriņš administratīvo prasību izpildei 2014. gadā ir nedaudz lielāks, nekā tas bija 2011. gada rezultātos (11%), un ir atgriezies 2009. gada līmenī.

9.attēls. Vidējais uzņēmuma vadītāja laika patēriņš, risinot ar administratīvām prasībām saistītus jautājumus, salīdzinājumā pa gadiem⁶⁸

Avots: 2014. gada Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi, EM

Izvērtējuma laikā konstatēts, ka projektam ir bijusi cieša un tieša ietekme uz administratīvā sloga jēdziena un tā satura iedzīvināšanu. Ir augusi kā ierēdniecības, tā iedzīvotāju informētība un zināšanas par administratīvā sloga būtību, par administratīvā sloga mazināšanas nepieciešamību un iespējām. Administratīvā sloga novērtēšana ir kļuvusi par filtru dažādām iniciatīvām un aktivitātēm un jaunu regulējumu ieviešanā. Taču vienlaikus būtisks kļūst arī jautājums par to, cik tālu var mazināt administratīvo slogu, kad ir sasniegta minimālā robeža, kad turpmāka mazināšana nebūtu vēlama un saprātīga. Piemēram, būvniecības joma parādīja, ka, iespējams, ir pārlietu samazināts administratīvais slogs. Līdztekus administratīvā sloga mazināšanai ir būtiski attīstīt domāšanu, lai nepieļautu jaunu slogu veidošanos un lai jau sākotnēji izvairītos no administratīvā sloga rašanās. Izvērtējuma gaitā autori saskārās ar viedokli, ka Latvijas gadījumā raksturīgi: tajā brīdī, kad kaut kas notiek, uz konkrēto situāciju tiek pastiprināti reaģēts un izvirzītas pastiprinātas prasības, piemēram, pieprasīta jaunu atļauju nepieciešamību u.tml., taču izpaliek analīze par to, cik bieži šādas situācijas notiek, cik tas ir/nav bīstami. Sabiedrība strauji reaģē, un attiecīgā

⁶⁷ 2014. gada Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/petijumi/. [skatīts 15.01.2015.]

⁶⁸ 2014. gada Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/petijumi/ [skatīts 15.01.2015.]

spiediena rezultātā institūcijas strādā pie regulējuma un rada administratīvo slogu, bet pēc laika atkal notiek pretējais un šie jautājumi nonāk redzeslokā kā pārregulētas sfēras, kurās regulējums apdraud tā funkcionēšanu. Ir vairākas jomas, kas šobrīd „apaug” ar administratīvo slogu viena kāzusa rezultātā, kur iestādes ir asi reaģējušas, piemēram, saistībā ar gāzes baloniem, būvniecību, bērnu pieskatīšanu.

Projektā skartie jautājumi ir noteikti kā politiskā prioritāte⁶⁹ īstermiņā un vidējā termiņā, un tas ir palīdzējis sasniegt projekta mērķus un sniegt ieguldījumu jomas attīstībā. Tikai pateicoties projekta iniciatīvām, publiskās pārvaldes darbinieku izpratnes līmenis gan par administratīvā sloga problemātiku, gan par pieejām, kā novērtēt administratīvās izmaksas un identificēt administratīvo slogu, ir audzis. Projekts sniedza būtisku pienesumu jomas attīstībā saistībā ar neatkarīgo ekspertu veikto pētījumu rezultātiem, kas ļāva iegūt datus pamatotu informāciju par administratīvā sloga apjomu, ko rada regulējumā iekļautās prasības. Tieši šādas bāzes informācijas esamība padara iespējamu administratīvā sloga samazināšanu, vienkāršojot tiesisko regulējumu.

b. Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”

Tā kā publisko pakalpojumu nodrošināšana sabiedrībai ir viens no valsts galvenajiem uzdevumiem, projekta ietvaros īstenotās aktivitātes ir sniegušas būtisku konceptuālu, metodoloģisku un praktisku pienesumu, veicinot pakalpojumu un klientu orientēto darbības principu izmantošanu publiskajā pārvaldē. Publisko pakalpojumu sniegšanas pilnveidošana ir būtiska valsts pārvaldes modernizācijas un valsts pārvaldes strukturālo reformu sastāvdaļa un ir viena no valdības prioritātēm.⁷⁰ Projekts ir veicinājis arī ES noteikto e-pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu. Eiropas Savienība ir noteikusi 20 prioritāros pamatpakalpojumus, kas iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir jānodrošina elektroniskā veidā.⁷¹

Aktivitātē skartie jautājumi ir noteikti kā politiskā prioritāte īstermiņā un vidējā termiņā. Projekts ir sniedzis būtisku ieguldījumu kopējā e-pārvaldes attīstībā Latvijā.⁷² Projekta

⁶⁹ Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam” 1.4. paragrafs. <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40328566&mode=mk&date=2014-12-09>. [skatīts 19.11.2014.]

⁷⁰ Konceptijas projekts par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi (TA-697) VARAMKonc_110213_PP; Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/KAC_pilotprojekts/?doc=17634 [skatīts 19.11.2014. un 20.01.2015.]

⁷¹ *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - eEurope 2002: Impact and Priorities. A communication to the Spring European Council in Stockholm, 23-24 March 2001. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0140>*. [skatīts 19.11.2014.]

⁷² E-pārvaldes attīstības aizsākumi Latvijā ir datējami ar 1990.-1995.gadu, kad notika vispārēja IT ieviešana publiskajā pārvaldē, galvenokārt iestāžu iekšējo funkciju (dokumentu vadība, grāmatvedība, minimālā infrastruktūra – dokumentu uzturēšana, e-pasts) īstenošanā. Liels sasniegums bija iekšējo datortīklu izveide. No 2001. līdz 2006. gadam privātajā sektorā notika intensīva elektronisko pakalpojumu attīstība, bankas ieviesa un attīstīja internetbanku pakalpojumus. Arī daudzas valsts iestādes modernizēja savus risinājumus, ieviešot ātrdarbīgākas, internetā bāzētas aplikācijas. Iestādēm radās iespējas attīstīt klientu centru koncepciju, kas bija pārņemta privāta biznesa prakse: apmeklētājus vienkāršākos jautājumos var apkalpot klientu centra darbinieks, ja vien tam pieejama nepieciešamā informācija (klientu vadības sistēma). Vēl netika izveidoti un neieviesās e-pakalpojumi, kas mainītu iedzīvotāju/valsts iestāžu sadarbības raksturu, rindu-izziņu-rindu sistēmu. Var uzskatīt, ka 2006. gada beigās līdz ar e-paraksta un pirmo e-pakalpojumu ieviešanu aizsākās jauns posms e-pārvaldes attīstībā. Turpmākā attīstībā liela nozīme ir ERAF projektam «Infrastruktūra un pakalpojumi», tiek sāta www.latvija.lv izveide un Valsts informācijas sistēmu savietotāja (IVIS) izveide. Ievērojamas izmaiņas e-pakalpojumu sistēmas pilnveidē ieviesa projekts «Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana», attīstās Klientu apkalpošanas standarts, www.latvija.lv jauna versija. Tiek izstrādāta Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveides koncepcija, daudzkanālu pakalpojumu piegādes platforma.

rezultātiem ir ne tikai metodoloģiska un praktiska nozīme; tie ir kalpojuši par pamatu jauna tiesību akta izstrādei (likumprojekts „Publisko pakalpojumu likums”⁷³).

Izvērtējot projekta ietekmi uz atbalstāmajām jomām un ieguldījuma nozīmīgumu šo jomu attīstībā, jānorāda, ka par projekta rezultātiem var spriest arī pēc tā, vai un cik daudz iedzīvotāji lieto e-pakalpojumus. Var pieņemt, ka iedzīvotāju īpatsvaram, kas lietojuši e-pakalpojumus, projekta ieviešanas gaitā būtu jāpalielinās. Lai to novērtētu, ir izmantojami aptauju dati pirms projekta ieviešanas un projekta ieviešanas gaitā. Šeit nākas saskarties ar būtisku ierobežojumu, jo nav pieejami bāzes mērījumi, proti, nav reprezentatīvu datu par e-pakalpojumu lietojumu 2009.-2011. gadā, tāpēc par bāzes mērījumu šajā izvērtējumā tiks izmantoti pirms projekta ieviešanas veiktie pētījumi: pētījumu aģentūras TNS 2003. gadā veiktā aptauja par e-pārvaldes izmantotāju skaitu⁷⁴ un 2005. gadā veiktais pētījums pēc Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta pasūtījuma „Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”⁷⁵. Tas gan neļauj apgalvot, ka situācija 2009.-2011. gadā bija līdzīga situācijai 2003.-2005. gadā, tomēr par zināmu atskaites punktu šīs aptaujas kalpo.

Analizējot vairākās Latvijas iedzīvotāju aptaujās iegūtos datus, iespējams secināt, ka pēdējo desmit gadu laikā to iedzīvotāju, kuri izmanto elektroniskos pakalpojumus, īpatsvars ar katru gadu pieaug. To parāda arī VARAM sadarbībā ar SIA „Aptauju centrs” veikto aptauju „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”⁷⁶ rezultāti. Šī ziņojuma izstrādes laikā apskatīti arī citi par e-pārvaldi un tās attīstību Latvijā veiktie pētījumi laika posmā no 2001. līdz 2014. gadam. Tas darīts, lai novērtētu tendenci un varētu spriest par projekta iespējamo ietekmi uz situācijas izmaiņām. Kā liecina 2002. gadā pētījumu aģentūras TNS veiktā pētījuma par e-pārvaldes iespēju izmantošanu rezultāti, tikai 8% Latvijas iedzīvotāju 2001. un 2002. gadā lietojuši internetu, lai izmantotu iespējas, ko sniedz e-pārvalde, vai lai piekļūtu valsts un pašvaldību mājas lapām.⁷⁷ Savukārt 2003. gadā TNS publicētā pētījuma rezultāti parādīja, ka no 2003. gada elektronisko pakalpojumu lietotāju skaits Latvijā sācis pakāpeniski pieaugt, 2003. gada nogalē sasniedzot 14% no visiem Latvijas iedzīvotājiem 15-74 gadu vecumā, kas ir par 6% vairāk nekā iepriekšējos gados.⁷⁸ 2005. gada janvārī vismaz vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu bija izmantojuši jau 29% no aptaujātajiem 1116 Latvijas iedzīvotājiem.⁷⁹ Tātad jau pirms projekta ieviešanas bija vērojama skaidri izteikta tendence pieaugt e-pakalpojumu izmantotāju īpatsvaram kopējā iedzīvotāju skaitā. Tomēr ir pārsteidzoši, ka 2012. gada nogalē Latvijas iedzīvotāju, kuri izmantojuši e-pārvaldes iespējas, īpatsvars joprojām bijis 2005. gada līmenī. (skat. nākamo

⁷³ Likumprojekts "Publisko pakalpojumu likums". Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40296611>. [skatīts 19.11.2014.]

⁷⁴ Pētījumu aģentūra TNS: Latvijā nozīmīgi pieaug e-pārvaldes izmantotāju skaits (2003). Pieejams: <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=2043>. [skatīts 05.12.2014.]

⁷⁵ Pētījums "Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā", Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

⁷⁶ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

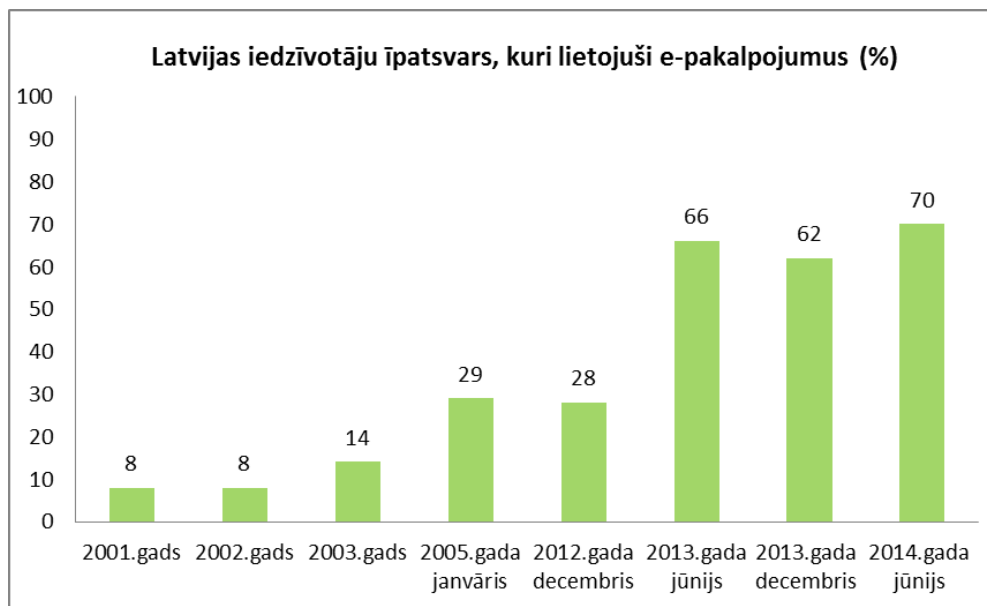
⁷⁷ Pētījumu aģentūra TNS: E-pārvaldes izmantošana Latvijā – izaugsme palēninās (2002). Pieejams: <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=1922>. [skatīts 05.12.2014.]

⁷⁸ Pētījumu aģentūra TNS: Latvijā nozīmīgi pieaug e-pārvaldes izmantotāju skaits (2003). Pieejams: <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=2043>. [skatīts 05.12.2014.]

⁷⁹ Pētījums "Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā", Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

attēlu). Tas liek izdarīt pieņēmumu, ka 2005. gada aptauju dati var tikt izmantoti par bāzes mērījumu projekta ietekmes izvērtēšanā.

10.attēls. Elektronisko pakalpojumu lietotāju skaita dinamika Latvijā pēc aptauju rezultātiem

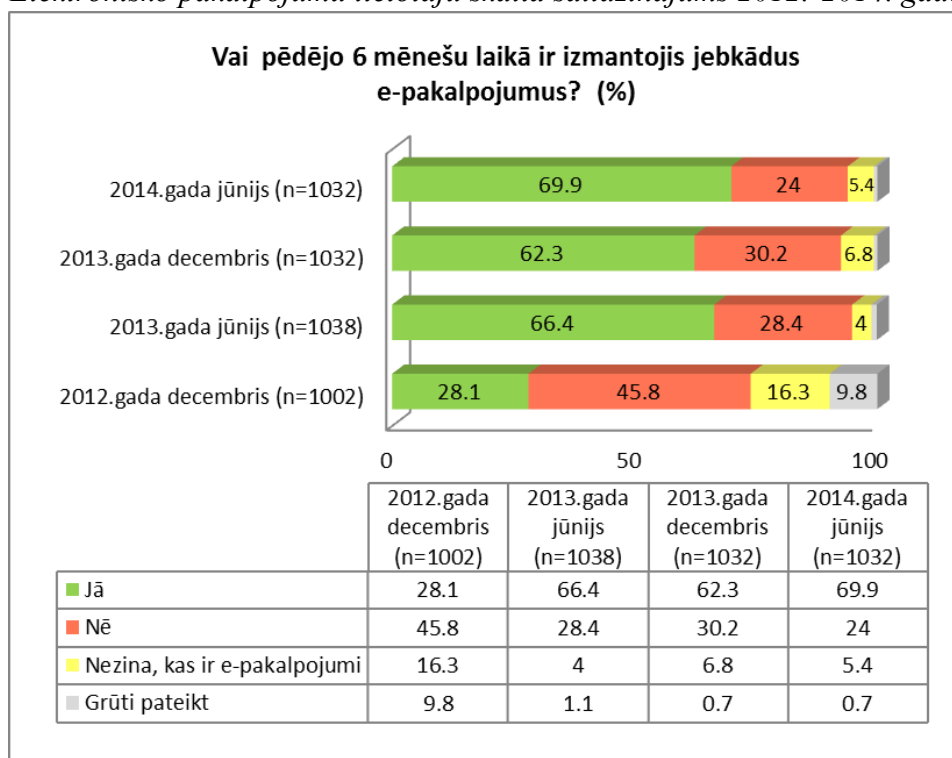

Avots: Autoru veidots grafiks, balstoties uz vairāku pētījumu datiem: TNS pētījumi par e-pārvaldes iespēju izmantošanu Latvijā (2001, 2002, 2003); ĪUMEPLS pētījums „Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā” (2005) un „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014).

Pētījumu „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”⁸⁰ (2012, 2013, 2014) dati arī liecina, ka tikai no 2013. gada vērojams izteikti straujš e-pakalpojumu lietotāju skaita pieaugums, un jau 2014. gada jūnijā salīdzinājumā ar 2012. gadu tas pieaudzis par 42% (skat. nākamo attēlu).

⁸⁰ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

11.attēls. Elektronisko pakalpojumu lietotāju skaita salīdzinājums 2012.-2014. gadā

Avots: Autoru veidots attēls, balstoties uz „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”.

Analizējot līdz šim par e-pārvaldi veikto pētījumu rezultātus⁸¹, iespējams arī secināt, ka trīspadsmit gadu laikā elektronisko pakalpojumu lietotāju skaits palielinājies teju deviņas reizes. Var pieņemt, ka pēdējos gados to ir veicinājušas projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” gaitā īstenotās aktivitātes. Projekta ieguldījuma kontekstā jānorāda, ka kopš 2012. gada Latvijas iedzīvotāju, kuri nezina, kas ir e-pakalpojumi, skaits ir samazinājies trīs reizes. Tikpat būtiska tendence: iedzīvotāju, kuri neizmanto e-pakalpojumus, īpatsvars, salīdzinot ar 2012. gada nogali, 2014. gadā ir samazinājies uz pusi.

Līdz šim par e-pārvaldi Latvijā veiktajos pētījumos⁸² noskaidrots, ka elektronisko pakalpojumu lietotāju vidū tikai aptuveni puse ir izmantojusi kādu valsts vai pašvaldību e-pakalpojumu, piemēram, 2014. gada jūnijā jebkādu e-pakalpojumu bija izmantojuši 69,9% respondenti, bet tikai 34,8% no viņiem bija izmantojuši kādu no valsts vai pašvaldību piedāvātajiem e-pakalpojumiem. Valsts un pašvaldību e-pakalpojumu izmantotāju vidū visvairāk ir tādu, kas izmantojuši tikai vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu. 2005. gadā veiktajā iedzīvotāju aptaujā⁸³ noskaidrots, ka vismaz vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu ir izmantojuši 29,4% no visiem respondentiem, un viņu skaitā 14,3% ir izmantojuši tikai 1 pakalpojumu, 8% – 2 pakalpojumus, bet 4,3% – 3 pakalpojumus.

⁸¹ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]; Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

⁸² Turpat.

⁸³ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

„Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”⁸⁴ atklāj, ka iepriekš minētā tendence arī pēdējo divu gadu laikā nav mainījusies: lielākā daļa valsts vai pašvaldību elektronisko pakalpojumu lietotāju ir izmantojuši tikai vienu valsts vai pašvaldību piedāvāto e-pakalpojumu. Tomēr salīdzinājumā ar 2005. gadu⁸⁵ lietotāju, kuri ir izmantojuši vismaz vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu, īpatsvars ir pieaudzis par 5,4%. Būtiski minēt, ka 2012. gadā, salīdzinot ar 2005. gadu, ir bijis pat mazāks iedzīvotāju īpatsvars, kas izmantojuši vismaz vienu e-pakalpojumu. Tātad pirms projekta sākšanas e-pakalpojumu izmantotāju skaits ir bijis pat nedaudz augstāks nekā projekta sākumposmā (skat. 14.tabulu).

14.tabula. Valsts un pašvaldību e-pakalpojumu lietotāju īpatsvars

Pētījuma veikšanas laiks	Respondentu bāze	Lietotāju, kuri ir izmantojuši vismaz vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu, skaits	Lietotāju, kuri ir izmantojuši vismaz vienu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu, īpatsvars (%)
2005. gada janvāris	n=1116	328	29,4%
2012. gada decembris	n=1002	245	24,5%
2013. gada jūnijs	n=1038	294	28,3%
2013. gada decembris	n=1032	302	29,3%
2014. gada jūnijs	n=1032	359	34,8%

Avots: Autoru veidota tabula, balstoties uz līdz šim veikto pētījumu datiem. Avots: ĪUMEPLS pētījums „Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā” (2005) un VARAM aptaujas „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014).

Projekta ietvaros ir veikts novērtējums, kurā secināts: pastāv iespēja, ka elektronizēti var tikt aptuveni 55%-60% no aptuveni 2000 pakalpojumu.⁸⁶ Vēl arvien ir liels nerealizēts potenciāls. Projekta pienesums iespēju izvērtēšanā ir būtisks pamatojums rīcībpolitikas veidošanā un tālākā e-pārvaldes attīstībā.

Neskatoties uz dažiem trūkumiem, var secināt, ka projekta kopējais ieguldījums jomas attīstībā un sistēmas kopējā sakārtošanā ir vērtējams kā nozīmīgs un ievērojams. Taču par to, cik daudz projekta rezultāti tiks izmantoti turpmāk, šobrīd spriest nevar, un tāpēc objektīvi projekta lomu un ietekmi varēs novērtēt tikai ilgākā laika periodā.

Rezumējot abu projektu pienesumu jomas attīstībā un tādējādi apakšaktivitātes ietekmi uz jomas attīstību, jāsecina, ka bez šiem projektiem tik ievērojama jomas attīstība sistēmas sakārtošanas ziņā nebūtu bijusi iespējama vai arī būtu bijusi iespējama tikai ļoti ierobežotā apmērā un kvalitātē. Ieguldījumiem ir tieša un cieša saistība ar konkrēto jomu līdzšinējo attīstību un turpmākas attīstības iespējām un priekšnosacījumiem. Neapšaubāmi, tik vērienīgas un daudzšķautņainas aktivitātes – pētījumus, metodiskos

⁸⁴ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

⁸⁵ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

⁸⁶ VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” ietvaros tika veikts pētījums „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, (Rīga, 2012). Pētījums tika veikts, balstoties uz 78 kritēriju kvantitatīvi kvalitatīvo analīzi, analizējot katru sniegto pakalpojumu, attiecīgi summējot resora griezumā (katra resora vērtējums tika saskaņots ar attiecīgo ministriju). Izmantojot statistiski matemātiskas metodes un aprēķinot kopējo procentu valstī, pētnieki ir nonākuši pie šādiem secinājumiem. Šis ir neatkarīgs pētījums. Pētījuma metodoloģija, t.sk. kritēriju izvēle, izvērtējamās institūcijas tika izskatīti un atbalstīti Projekta Vadības padomes sanāksmes sēdē, kuras sastāvā ir VARAM, VK, EM, FM, VRAA (04.08.2011. protokols Nr. 2 (17)).

materiālus, apmācības, pilotprojektus, pieredzes apmaiņas vizītes utt. – nebūtu iespējams organizēt bez ESF finanšu atbalsta. Tādējādi aktivitātes ieguldījumiem ir bijis veicinošs un procesus intensificējošs efekts.

15.tabula. Apakšaktivitātes ietekme uz atbalstāmajām jomām un ieguldījuma nozīmīgums šo jomu attīstībā

Nozīmīgums	Kritēriji
Ļoti nozīmīgs	Skaidrs un izcils piemērs ieguldījumu saistībai ar atbalstāmo jomu attīstību. Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama cieša un ilgstoša saistība ar atbalstāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem
Nozīmīgs*	Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama cieša saistība ar atbalstāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem ar nelieliem, maznozīmīgiem izņēmumiem.
Apmierinošs	Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama saistība ar atbalstāmo jomu attīstību. Izmaiņas atbalstāmo jomu attīstībā lielākoties ir tieši attiecināmas uz aktivitāšu ietvaros veiktajiem ieguldījumiem, tomēr dažas izmaiņas ir tikai pastarpināti attiecināmas uz veiktajiem ieguldījumiem. Ir saskatāma saistība starp aktivitātes ietvaros sasniegtajiem tiešajiem iznākumiem un atbalstāmo jomu attīstību arī pēc aktivitāšu noslēguma.
Vājš	Veiktajiem ieguldījumiem ir konstatējama netieša un pastarpināta saistība ar atbalstāmo jomu attīstību, šī saistība ir epizodiska un terminēta. Ieguldījumam beidzoties, vairs nav novērojama saistība starp aktivitātes ietvaros sasniegtajiem tiešajiem iznākumiem un atbalstāmo jomu attīstību.
Nav konstatējams	Nav konstatējama nekāda ieguldījumu saistība ar atbalstāmo jomu attīstību.

*atbilstošais vērtējums iezīmēts

3. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.3.)

Vai veiktie ieguldījumi aktivitātēs/apakšaktivitātēs ir adekvāti/atbilst sasniegto rezultātu vērtībai, izvērtējot ieviešanas efektivitāti?

a. Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”

Projekta kopējais finansējums ir 1 512 146.99 EUR, t.sk. projekta ES fonda finansējuma apjoms – 85% jeb 1 285 324.94 EUR, bet projekta nacionālā publiskā finansējuma apjoms – 15% jeb 226 822.05 EUR.

Vērtējot projekta ietvaros sasniegtos rezultātus saistībā ar sākotnēji plānotajiem rezultātiem un to sasniegšanai paredzēto finansējumu, jāsecina: tā kā projekts lielākoties sastāvēja no dažādiem pētījumiem un visu pētījumu veicēju atlase ir nodrošināta atbilstoši Publisko iepirkumu likuma prasībām, tas samazina nepamatoti sadārdzināta ārpakalpojuma iegādi un ir atbilstošs tirgus situācijai.

Projekta ietvaros sasniegtie rezultāti un projekta atdeve ir vērojama jau projekta realizācijas gaitā, proti, tūlītējs rezultātu pielietojums administratīvā sloga mazināšanā un administratīvo procedūru vienkāršošanā. Projekta rezultātiem ir izteikts ilgtermiņa ietekmes potenciāls, un atdeve no ieguldījumiem un rezultātu vērtība jāvērtē ilgākā laika perspektīvā. Jānorāda, ka projekta īstenošanas ietvaros tika sekmētas arī pārvaldes ierēdņu zināšanas par administratīvā sloga problemātiku, tā ilgtermiņā uzlabojot normatīvo aktu projektu kvalitāti: ierēdņi pakāpeniski apzināsies administratīvā sloga problemātikas praktiskos aspektus un izvairīsies no nesamērīgu informācijas sniegšanas pienākumu iekļaušanas normatīvo aktu projektos, tādējādi neļaujot normatīvā akta projektam radīt nesamērīgas administratīvās izmaksas iedzīvotājiem un uzņēmējiem.

Projekta realizēšanas gaitā ir bijušas situācijas, kas saistītas ar finansējuma apguves kavēšanos. Neizpildes iemesli šajā projektā galvenokārt ir saistīti ar aktivitāšu īstenošanas kavēšanos, tostarp arī ārēju un no finansējuma saņēmēju neatkarīgu apstākļu dēļ, prasībām neatbilstošu projekta ietvaros izstrādāto pētījumu kvalitāti un smagnējām iepirkumu procedūrām, ieskaitot pasludināto rezultātu pārsūdzību no iepirkuma pretendenta puses.

b. Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”

Projekta budžets: 1 372 744,61 EUR, no kuriem Eiropas Sociālā fonda finansējums ir 85% jeb 1 166 832,92 EUR, bet valsts budžeta finansējums – 15% jeb 205 911,69 EUR.

Jānorāda, ka pēc vienošanās grozījumu Nr. 4 stāšanās spēkā (01.07.2011.) projekta īstenotājs ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, tādējādi notika projekta finansējuma saņēmēju maiņa. Pārdales iemesls: publiskie pakalpojumi lielākoties ir saistīti ar pašvaldībām, tāpēc bija nepieciešama pašvaldību lielāka iesaiste un attiecīgi atbildīgās ministrijas iesaiste. Valsts Kontroles ziņojumā⁸⁷ konstatēts, ka, lai gan finansējuma saņēmēju maiņa būtiski neietekmēja aktivitātes īstenošanas gaitu un finanšu apguvi, līgumsaistību pārņemšana ar pakalpojuma sniedzējiem projekta ietvaros, dokumentācijas sakārtošana un nodošana starp institūcijām ir radījusi nobīdes projekta aktivitāšu laika grafikā. Taču tās nav uzskatāmas par būtiskām un neietekmēja sasniegto rezultātu kvalitāti.

Šajā projektā bija būtiska finansējuma apguves aizkavēšanās 2012. gadā, kas bija saistīta ar Ministru prezidenta 05.04.2012. rezolūciju Nr.90/TA-697, kā rezultātā netika veikta sešu maksājuma pieprasījumu apmaksa Valsts budžeta ieņēmumos. 09.11.2012. Ministru prezidents izdeva jaunu rezolūciju Nr.18/TA-697/13882, ar ko atcēla iepriekš izdoto 05.04.2012. rezolūciju Nr.90/TA-697, un līdz ar to projekts tika turpināts.⁸⁸

Raugoties uz projekta īstenošanas gaitu, sasniegtajiem rezultātiem un projekta atdevi ilgtermiņā, var uzskatīt, ka projekta ietvaros veiktās aktivitātes ir apjomīgas un resursietilpīgas. Iegūtajiem rezultātiem ir konceptuāls un metodoloģisks raksturs, kas ilgtermiņā ļaus ietaupīt ievērojamus līdzekļus. Projekta ietvaros veikto aktivitāšu efektivitātes

⁸⁷ Valsts Kontroles Revīzijas ziņojums Nr.5.1-2-16/2010. Valsts kancelejas darbības efektivitāte un atbilstība normatīvo aktu prasībām, pildot starpniekinstitūcijas funkcijas Eiropas Sociālā fonda ieviešanā un īstenojot Eiropas Savienības fondu projektus 2007.–2013.gada plānošanas periodā. Rīga. Pieejams: <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/valsts-kancelejas-darbibas-efektivitate-un-atbilstiba-normativo-aktu-prasibam-pildot-starpniekinstitucijas-funkcijas-eiropas-sociala-fonda-ieviesana-un-istenojot-eiropas-savienibas-fondu-projektus-20/>. [skatīts 15.12.2014.]

⁸⁸ Valsts kancelejas ziņojums par Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu par pārskata periodu no 01.07.2012. līdz 31.12.2012. Pieejams: http://komitejas.esfondi.lv/AI%20uzraudzibas%20ziojumi/Valsts%20Kanceleja/2012.%20gada%20II%20pusgad/s/AI_zin_IX_27012013.doc. [skatīts 15.12.2014.]

novērtēšanā būtisks aspekts, kas jāņem vērā, ir Publisko pakalpojumu sistēmas ieviešanas izmaksas un atdeve no ieguldījumiem. Tādējādi projekta gaitā iegūto rezultātu vērtība pilnībā var tikt novērtēta tikai ilgtermiņā. Projekta īstenotāji prognozē, ka, publisko pakalpojumu sistēmai pilnvērtīgi darbojoties, tiks mazinātas un ar laiku novērstas pārklājošās investīcijas, efektīvi plānojot un salāgojot pakalpojumu sniegšanas procesus, būs iespējams iegūt no sinerģijas ne vien no atsevišķas iestādes vai vairāku viena resora iestāžu ieguldījuma, bet arī no ciešākas sadarbības pārresoru līmenī. Tādējādi tiek izdarīts pieņēmums, ka projekta ieguldījumi atmaksāsies.

Kopumā ieviešana ir uzskatāma par efektīvu (ar dažiem izņēmumiem, piemēram, finansējuma apguves aizkavēšanās), un atsevišķos aspektos tā pārsniedz veiktos ieguldījumus. Lai arī ir visai sarežģīti sniegt viedokli par pētījumu izdevumu samēru, jāatzīmē, ka visu pētījumu veicēju atlase ir nodrošināta atbilstoši Publisko iepirkumu likuma prasībām, kas samazina nepamatoti sadārdzināta ārpakalpojuma iegādi. Ir pamats uzskatīt, ka apakšaktivitātes ietvaros veiktie ieguldījumi ir bijuši adekvāti sasniegto rezultātu vērtībai kā īstermiņā, tā ilgākā laika periodā.

16.tabula. Efektivitātes izvērtējuma rubrika

Efektivitāte	Kritēriji
Ļoti efektīva	<i>Izcils efektivitātes piemērs, kad sasniegto rezultātu vērtība būtiski pārsniedz veiktos ieguldījumus. Izvēlēta ieviešanas stratēģija ir ļoti veiksmīga visās tās izpausmēs.</i>
Efektīva	<i>Aktivitātes ieviešana ir efektīva. Sasniegto rezultātu vērtība pārsniedz veiktos ieguldījumus. Izvēlēta stratēģija kopumā bija veiksmīga ar dažiem izņēmumiem.</i>
Apmierinoša	<i>Veiktie ieguldījumi atbilst sasniegto rezultātu vērtībai. Sasniegtie rezultāti ir proporcionāli veiktajiem ieguldījumiem, tomēr bija iespējamās citas, efektīvākas alternatīvas, kas ļautu sasniegt rezultātus ar mazākiem ieguldījumiem.</i>
Zema	<i>Veiktie ieguldījumi pārsniedz sasniegto rezultātu vērtību. Tomēr sasniegtie rezultāti atsvēr veiktos ieguldījumus. Efektivitāte ir zema. To ietekmē neveiksmīgi izvēlēta stratēģija, jo bija iespējamās citas, efektīvākas alternatīvas, kas ļautu sasniegt rezultātus ar mazākiem ieguldījumiem.</i>
Nav konstatējama	<i>Veikto ieguldījumu apmērs būtiski pārsniedz sasniegto rezultātu vērtību. Sasniegtie rezultāti neatsver veiktos ieguldījumus. Efektivitāte nav konstatējama.</i>

*atbilstošais vērtējums iezīmēts

4. izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.4.)

Kāda ir aktivitātes/apakšaktivitātes ietvaros īstenoto projektu rezultātu ilgtspēja, ņemot vērā projekta iesnieguma 3.5. sadaļā aprakstīto, līgumos ar projekta īstenotāju noteikto, kā arī Padomes regulā Nr.1083/2006 noteikto?

a. Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”

Tā kā projekta ietvaros tika veikti pētījumi – administratīvā sloga ‘mērījumi’ – noteiktās identificētajās jomās, projekta īstenošanas rezultātā tika iegūti bāzes dati par administratīvo slogu, ko noteiktās jomās satur normatīvais regulējums. Šādu datu esamība un pieejamība pēc projekta beigām ļaus daudz vieglāk turpināt uzkrāt un strukturēt arī klāt nākušos datus par jaunpieņemtā normatīvā regulējuma radītā administratīvā sloga apjomu, tāpat arī atvieglos nākamo administratīvā sloga ‘mērījumu’ veikšanu (jo īpaši, ja tie tiks veikti kādās saistītajās jomās, jo ar veiktajiem pētījumiem tiks iegūti administratīvo slogu veidojoši pamatdati, ko savukārt pēc projekta pabeigšanas varēs izmantot iespējamās paplašinātos jomu pētījumos).

Vienlaikus projekta īstenošanas ietvaros tika sekmētas pārvaldes ierēdņu zināšanas par administratīvā sloga problemātiku, tā ilgtermiņā uzlabojot normatīvo aktu projektu kvalitāti: ierēdņi pakāpeniski apzināsies administratīvā sloga problemātikas praktiskos aspektus un izvairīsies no nesamērīgu informācijas sniegšanas pienākumu iekļaušanas normatīvo aktu projektos, tādējādi neļaujot normatīvā akta projektam radīt nesamērīgas administratīvās izmaksas iedzīvotājiem un uzņēmējiem.

Nemot vērā projektā izvirzītā mērķa pastāvīgo aktualitāti kā Eiropas Savienības, tā Latvijas valsts līmenī, tiks nodrošināta projekta sasniegto rezultātu uzturēšana. Var prognozēt, ka atbilstoši projekta aktivitāšu sasniegto rezultātu efektivitātei tiks izvērtēta konkrētu aktivitāšu turpmāka finansēšana no projekta īstenošanas rīcībā esošajiem finanšu līdzekļiem un/vai tiks piesaistīti citu fondu vai finanšu programmu līdzekļi.

Izvērtējot projekta rezultātu ilgspēju, jāsecina, ka iesāktās administratīvā sloga mērīšanas aktivitātes turpināsies, – tā ir administratīvā sloga regulēšana. Tiks uzturēta un funkcionēs Valsts kancelejas vietne „Mazinām slogu kopā!”. Ieviestās aktivitātes tiks uzturētas, taču jauni neatkarīgo ekspertu pētījumu par administratīvo slogu, tā mērījumi netiks veikti. Diemžēl nebūs iespējas pārbaudīt, pārliecināties par administratīvā sloga esamību/neesamību un mazināšanas iespējām ar neatkarīgo ekspertu pētījumu palīdzību. Administratīvā sloga aktualitāte kā tāda valsts pārvaldē nepazūd, tas ir iestrādāts arī jaunajā attīstības plānā⁸⁹. Administratīvais slogs ir politiskajā dienaskārtībā, tāpēc var pieņemt, ka pārskatāmā nākotnē turpināsies uz administratīvā sloga mazināšanu vērstas aktivitātes un priekšlikumi. Likumsakarīgi, ka tas nenotiks tik aktīvi. Nebūs arī iespēju ārvalstu labās prakses plašākai izziņošanai un pieredzes apmaiņas braucieniem. Būs ļoti limitētas iespējas (vai to nebūs vispār) regulāriem izvērtējumiem, lai varētu sekot līdzi administratīvā sloga izmaiņu dinamikai. Mērījumi turpināsies tikai jaunajos tiesību aktos, izvērtējot slogu, bet tie būs *ex-ante* mērījumi, taču nebūs *ex-post* mērījumu. Būtiski norādīt, ka tas nozīmē, ka tikai tiesību akta izstrādes procesā tiks veikti administratīvā sloga mērījumi, taču Saeimā bieži vien tiek veikti papildinājumi, izmaiņas, un turpmākajos posmos nekādi administratīvā sloga mērījumi nenotiek. Rekomendējami būtu visā procesā veikt mērījumus. Var pieņemt, ka iestādes pašas savu budžetu ietvaros savā jomā var iniciēt administratīvā sloga mērījumus, bet tā nebūs kā obligāta prakse un nebūs visaptveroša un valstī kopēja.

Būtu lietderīgi integrēt administratīvā sloga mērījumus *Doing Business* pētījumos. Tas sniegtu konkrētus rādītājus un būtu salīdzināms ar citām valstīm. Arī valdības noteikto prioritāšu kontekstā ir svarīgi *Doing Business* reitingā pakāpties par 10 vietām augstāk. Tādējādi tas būtu tikai likumsakarīgi un saistīti ar valdības prioritātēm un konkrētu rīcības virzienu ierēdniecībai.

⁸⁹ Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam, 1.4. paragrāfs. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40328566&mode=mk&date=2014-12-09>. [skatīts 15.12.2014.]

b. Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”

Projekta ietvaros tika plānots⁹⁰, ka veikto pētījumu rezultātā tiks izstrādāts rekomendējamais modelis publisko pakalpojumu sniegšanai, publisko pakalpojumu reģistra izveidei, tādējādi tie kalpos par pamatu tālākai publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošanai, kas faktiski nozīmēs izstrādāto modeļu praktisku ieviešanu. Arī projekta rezultātā izstrādātā rokasgrāmata dos tiešu ieguldījumu publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošanā, jo tā tiks izplatīta visām publiskās pārvaldes iestādēm, īpašu uzmanību pievēršot tieši pašvaldībām un to iestādēm. Tā kā metodisko materiālu izstrāde organizēta, atsevišķi nodalot visus galvenos publisko pakalpojumu pilnveidošanas procesa posmus, tiks garantēts, ka izstrādātās rokasgrāmatas saturs ir pietiekami detalizēts. Tādējādi rokasgrāmata sniegs pārskatu un ieteikumus visam publisko pakalpojumu pilnveidošanas procesam kopumā. Īstenojot valsts klientu apkalpošanas centra tīkla pilotprojektu, tika nodrošināta „vienas pieturas aģentūras” principa ieviešana publisko pakalpojumu sniegšanā uzņēmējiem un iedzīvotājiem, kā arī tas kalpo par empīrisku pamatu, 2014. gada otrajā pusē aktualizējot koncepciju „Par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi”. Pilotprojekta ietvaros sasniegtie rezultāti apliecināja vienas pieturas aģentūras pieejas dzīvotspēju, kā arī ieguvumus iedzīvotājiem – iespēju taupīt laiku un naudu, apmeklējot vienu klientu apkalpošanas centru tā vietā, lai saņemtu sev nepieciešamos pakalpojumus atsevišķi katru savā valsts vai pašvaldības iestādē. 2015. gada 6. janvārī valdībā tika apstiprināti grozījumi Koncepcijā par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi⁹¹, kas paredz, ka 2015. gadā pakāpeniski tiks sākti Valsts un pašvaldību vienoto klientu centru izveide 89 novadu nozīmes un 21 reģionālās nozīmes centros un līdz 2020. gadam arī deviņos nacionālās nozīmes attīstības centros. Būtiski pieminēt, ka koncepcija neparedz jaunas valsts pārvaldes institūcijas izveidošanu. Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru izveide balstās uz starpinstitutionālo sadarbību un domāšanas veida maiņu, kas ir vērsta uz klienta vēlmi publiskos pakalpojumus saņemt pēc iespējas vienkāršā un ērtā veidā. Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveide un e-pārvaldes attīstība ir iekļauta kā īstermiņa, tā vidēja termiņa un ilgtermiņa plānos nacionālā, reģionālā un iestāžu līmenī. Sekmējot publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi, NAP 2020⁹² ir iekļauts rīcības virziens publisko pakalpojumu optimizēšanas un pieejamības nodrošināšanai (elektronizācijas iespējas, klientu apkalpošanas nodošana klientu apkalpošanas centriem) atbilstoši „vienas pieturas aģentūras” principam, tostarp paredzot klātienē klientu apkalpošanas centru tīkla izveidei valsts budžeta finansējumu. Raksturojot projekta ilgtspēju sasniegto rezultātu uzturēšanas kontekstā, pozitīvi ir vērtējamas aktivitātes tieši no metodoloģiskā, institucionālā un tiesiskā aspekta.

Viennozīmīgi var apgalvot, ka rezultāti, kur nav nepieciešams papildu finansējums, darbosies arī turpmāk, ņemot vērā elektronizācijas tendences un e-pārvaldes attīstības procesus. Daļai rezultātu uzturēšanai un/vai ieviešanai praksē ir rasts finansējums valsts budžeta ietvaros.

Projektu ietvaros izstrādātie pētījumi sniedza situācijas analīzi un ieteikumus, nav pamata uzskatīt, ka lielākā daļa var zaudēt savu aktualitāti vidējā un ilgtermiņā. Problemātiskāk ir ar darbinieku izpratnes un zināšanu līmeņa rezultātu ilgtspēju, kas var tikt apdraudēta darbinieku

⁹⁰ Projekta iesniegums.

⁹¹ Grozījumi Koncepcijā par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi. Ministru kabineta rīkojums Nr.14. Rīgā 2015. gada 10. janvārī (prot. Nr.1 20.§). Pieejams: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=271511>. [skatīts 22.01.2015.]

⁹² Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014-2020. Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121220_NAP2020_Saeim%C4%81_apstiprin%C4%81ts.pdf. [skatīts 15.12.2014.]

mainības dēļ.

Kopumā aktivitātes ietvaros sniegtā atbalsta ilgtspēja ir vērtējama pozitīvi. Projektu rezultātu augsta praktiskā pielietojamība un institucionalizācija liecina par projekta rezultātu izmantošanu un turpmāku pilnveidi, taču ir bažas par finansējuma pieejamību un nepieciešamību izšķirties, kuras aktivitātes un cik daudz būs iespējams uzturēt/pilnveidot turpmāk.

5.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.5.)

Kādas ir aktivitātes/apakšaktivitātes īstenošanas iespējas nākotnē, izmantojot citus ārvalstu finanšu avotus (norādīt konkrētas ārvalstu finanšu palīdzības programmas, instrumentus un avotus)?

Iesaistīto pušu pārstāvji atzīst, ka 1.5.1.2. aktivitātes ietvaros aizsākto procesu turpināšanai un izveidoto sistēmu pilnveidei būtu nepieciešams rast finansējuma avotus, taču jaunā perioda ES fondu programmās nav paredzēts atbalsts līdzīga rakstura aktivitātēm, tāpēc esošajai aktivitātei pārskatāmā nākotnē nebūs iespēju saņemt līdzīgu atbalstu, ja vien netiks veiktas kādas izmaiņas fondu finansējuma nosacījumos. EK nostāja: finansējums šādām aktivitātēm ir jārod valsts budžetā, kā arī ir jāstiprina valsts pārvaldē strādājošo pētnieciskā kapacitāte, lai ierēdņu kompetences līmenis ļautu veikt izpēti, nepiesaistot neatkarīgos ekspertus un profesionālus pētniekus.

Ir panākta situācija, ka valsts budžeta ietvaros tiks finansēta klientu apkalpošanas centru darbība.⁹³

Tā kā abi projekti sniedza metodoloģisku pienesumu, var pieņemt, ka atsevišķos aspektos var pretendēt arī uz finansējumu zinātniskiem pētījumiem. Kā viena no iespējām varētu būt Pētniecības un inovācijas pamatprogramma “Apvārsnis 2020”⁹⁴.

Lai arī teorētiski pastāv iespējas līdztekus valsts un pašvaldību finansējumam piesaistīt ārvalstu finanšu programmas, tomēr tā ir maz ticama iespēja. Finansējuma avotus, kas tieši atbalsta šādas aktivitātes, izvērtējuma izstrādes gaitā ne pētniekiem, ne atbildīgo institūciju pārstāvjiem neizdevās atrast. Ir iespēja finansēt atsevišķus elementus, bet tas ir ļoti specifiski un atkarīgs no uzdevumiem un programmu mērķiem. Iespējams, ka apakšaktivitāte ir jāsegmentē un finansējuma iespējas jāraugās tikai kādām atsevišķām iniciatīvām vai jomām. Administratīvā sloga mērīšanas gadījumos to iespējams iekļaut citu pētījumu/projektu ietvaros kā komponenti.

Jāsecina: lai arī ārvalstu finansējums abu projektu turpmākai pilnveidei būtu bijis svarīgs, resursi būs jārod valsts budžeta ietvaros vai arī kā apakšaktivitātes jāintegrē citu plašāku projektu ietvaros, taču tad likumsakarīgi jāreķinās gan ar ierobežotiem līdzekļiem, gan būtiski samazinātu vērienīguma pakāpi, gan arī aktivitāšu sekundāro lomu salīdzinājumā ar projektu mērķiem.

⁹³ Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”.

⁹⁴ Horizon 2020. The EU Framework Programme for Research and Innovation. Available at: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>. [skatīts 15.12.2014.]

6.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.1.1.6.)

Vai sasniegtos rezultātus var cēloniski attiecināt un tieši saistīt ar aktivitātes/apakšaktivitātes ieguldījumiem?

a. Projekts „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”

Ir pamats uzskatīt, ka bez projekta administratīvā sloga mazināšanas iespēju izvērtējumi Latvijā diez vai tiktu veikti, jo valsts budžetā tādu resursu nebija. Projekts bija veiksmīgs, jo tika veikta padziļināta administratīvā sloga mazināšanas jomu izpēte, administratīvā sloga mērījumi, kas citādi nebūtu veikti, un bez projekta noteikti nenotiktu pilnvērtīga situācijas izvērtēšana. Šis projekts ļāva veikt izvērtējumus ne tikai vienas iestādes ietvaros, bet horizontāli visā valsts pārvaldē, tādējādi ļaujot distancēti analizēt rezultātus. Projektam ir vistiešākā loma administratīvā sloga koncepta iedzīvināšanā, administratīvā sloga mazināšanas iespēju vērtēšanas institucionalizēšanā. Valsts kancelejas pārstāvji intervijās ar šī izvērtējuma veicējiem norādīja, ka *projekts iznesa priekšplānā un aktualizēja šos jautājumus, padarīja tēmu par aktuālu dienaskārtības jautājumu, veidoja izpratni ne tikai ierēdņiem un politikas veidotājiem, bet arī plašākai sabiedrībai. Vērsa uzmanību uz to, ka ir jādomā, kā mazināt slogu, un ka arī iedzīvotāji var šos procesus ietekmēt.* Pasākumu plānu izveide administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai iedzīvotājiem un uzņēmējiem bez projekta, visticamāk, nebūtu notikusi. Projekta īstenotāji vēl nav veikuši kopsavilkumu par izvirzīto priekšlikumu kopskaitu administratīvā sloga mazināšanai un aprēķinus par to, cik no tiem ņemti vērā un realizēti. To ir plānots izdarīt pēc projekta pabeigšanas. Starprezultāti, pēc Valsts kancelejas pārstāvju teiktā, liecina par augstu priekšlikumu realizācijas pakāpi. Tikai pateicoties projekta iniciatīvām, publiskās pārvaldes darbinieku izpratnes līmenis gan par administratīvā sloga problemātiku, gan par pieejām, kā novērtēt administratīvās izmaksas un identificēt administratīvo slogu, ir audzis, līdz ar to ir uzlabojusies tiesību aktu izstrādes kvalitāte.⁹⁵

b. Projekts „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”

Pastāv cēloniskas tiešas un pakārtotas sakarības starp ieguldījumiem un rezultātiem. Ietekme uz jomu attīstību plaši ir aprakstīta iepriekš un arī specifiskajos izvērtējuma jautājumos. Rezultāti ir instrumentāli un sasaistāmi ar aktivitātes ieguldījumiem un projekta ietvaros realizēto. Sevišķi atzinīgi ir vērtējama sistēmas funkcionēšanas analīze un izstrādātais sākotnējais publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējama modelis, kas ietver arī metodikas un vadlīnijas. Otrs atzinīgi vērtējams aspekts ir projekta ieguldījums vienas pieturas aģentūras darbības sistēmas pilnveidē, izstrādājot un izvērtējot vienas pieturas aģentūras izveides alternatīvas, tostarp radīti priekšlikumi KAC reģionālajam pārklājumam un izstrādāta katras alternatīvas finanšu aplēse, izmantojot izmaksu lietderības (*Value for money*) pieeju. Cēloniski sasaistāma ir arī veiktā apjomīgā situācijas analīze.

⁹⁵ To apliecina Valsts kancelejas darbinieki, kas strādā ar šiem jautājumiem.

Visu resoru un neatkarīgo iestāžu publisko pakalpojumu identificēšana (aptuveni 2000 publiskie pakalpojumi) un analīze (vairāk nekā 70 analīzes kritēriji katram pakalpojumam)⁹⁶, pašvaldību pakalpojumu identificēšana (aptuveni dažādi 700 pakalpojumi, 100 pašvaldības, vidēji pašvaldības sniedz 250 pakalpojumus) un analīze. Katra rezultāta ietvaros ir iespējams konstatēt vēl tālāku detaļu attīstību.

Viennozīmīgi aktivitātes ieguldījumu rezultātā ir izstrādāts likumprojekts „Publisko pakalpojumu likums”. Tas ir fundamentāls priekšnosacījums turpmāku aktivitāšu īstenošanai un tiesiskā ietvara pilnveidošanai publisko pakalpojumu jomā.

Jāsecina, ka bez aktivitātes ieguldījumiem Latvijā konkrētajā laika periodā nebūtu bijusi iespējama administratīvā sloga mazināšanas sistēmiska, zinātniski pamatota un pierādījumos balstīta analīze un attiecīgi tai sekojoša datos bāzētas rīcībpolitikas attīstība. Aktivitātes ieguldījumi ir publisko pakalpojumu sistēmas mērķtiecīgas un resursefektīvas sakārtošanas pamats, lai veicinātu publisko pakalpojumu pieejamību. Lai arī valsts iestāžu sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamības veicināšanā ir identificējamās pozitīvas pārmaiņas, tomēr ievērojams darbs vēl jāiegulda, lai sakārtotu pašvaldību sniegto pakalpojumu sistēmu, par ko arī visbiežāk tiek saņemtas sūdzības. Aktivitātes ietvaros īstenoto darbību rezultātā ir radīts/sekmēts institucionālais, tiesiskais un metodiskais ietvars.

⁹⁶ „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, Rīga, 2012. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=15503. [skatīts 01.12.2014.]

Aktivitātei specifiskie izvērtējuma jautājumi

10.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.3.1.)

Kāda ir publisko pakalpojumu elektronizācijas ietekme uz pakalpojumu pieejamību un to kvalitātes uzlabošanu, piemēram, analizējot elektroniski pieejamo pakalpojumu skaitu un jomas, patērēto laiku pakalpojumu saņemšanai, izmaksas un klientu apmierinātību?

Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” tieši nav elektronizējis publiskos pakalpojumus, taču, īstenojot projektā paredzētās aktivitātes, ir nodrošināta vienotu kritēriju izstrāde publisko pakalpojumu sniegšanai valsts līmenī, kā arī izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām, lai unificētu to sniegtos publiskos pakalpojumus. Tāpat nodrošināta līdz šim trūkstošās pamatinformācijas ieguve par to, cik un kādus pakalpojumus Latvijā sniedz pārvaldes iestādes, kā arī cik pieejami dažādām sabiedrības grupām ir pārvaldes iestāžu sniegtie pakalpojumi. Veikts izvērtējums par publisko pakalpojumu elektronizācijas lietderību un elektronizācijas iespējām. Tātad var secināt, ka projekta rezultātā ir radīti/sekmēti institucionālie, tiesiskie un metodiskie priekšnosacījumi publisko pakalpojumu elektronizācijai un pieejamības un kvalitātes uzlabošanai.

Atbilde uz šo izvērtējuma jautājumu strukturēta šādi:

- elektronizēto pakalpojumu skaita dinamika un e-pakalpojumu lietošanas intensitāte;
- elektronizācijas ietekme uz pakalpojuma pieejamību pakalpojuma saņemšanai patērētā laika ziņā;
- elektronizācijas ietekme uz pakalpojuma saņemšanas izmaksu ietaupījumu;
- elektronizācijas ietekme uz klientu apmierinātību ar publisko pakalpojumu saņemšanu.

Būtiski norādīt, ka atbilde uz šo izvērtējuma jautājumu pieprasa bāzes mērījumu nepieciešamību. Ir pieejami aptauju dati pirms projekta ieviešanas un projekta ieviešanas gaitā veiktās aptaujas, kas tomēr nesniedz bāzes mērījumus, proti, nav reprezentatīvu datu par e-pakalpojumu lietojumu 2009.-2011. gadā. Tāpēc par bāzes mērījumu šajā izvērtējumā izmantoti pirms projekta ieviešanas veiktie pētījumi: pētījumu aģentūras TNS 2003. gadā veiktā aptauja par e-pārvaldes izmantotāju skaitu un 2005. gadā veiktais pētījums pēc Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta pasūtījuma „Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”. Tas gan neļauj apgalvot, ka situācija 2009.-2011.gadā bija līdzīga situācijai 2003.-2005.gadā, tomēr par zināmu atskaites punktu šīs aptaujas kalpo.

a. Elektronizēto pakalpojumu skaita dinamika un e-pakalpojumu lietošanas intensitāte

Jau minēts, ka konkrētais projekts tieši neelektronizēja pakalpojumus (tas notika citu projektu ietvaros), taču Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveides projekta ietvaros tika veikts izvērtējums par publisko pakalpojumu elektronizācijas lietderību un elektronizācijas iespējām, kā arī izstrādāts metodiskais materiāls.

Secināts, ka no ~600 valsts pārvaldes pakalpojumiem, kuru elektronizācija būtu lietderīga, ir elektronizēti aptuveni 240 pakalpojumi.⁹⁷ Pastāv iespēja, ka elektronizēti var tikt aptuveni 55%-60% no apmēram 2000 pakalpojumu.⁹⁸ ES struktūrfondu plānošanas periodā 2007.-2013. gadam ir izveidoti e-pakalpojumi veselības, izglītības, labklājības un sociālo pakalpojumu jomā⁹⁹; ir izveidota virkne pakalpojumu uzņēmējiem – Elektroniska uzņēmuma reģistrācija un citi Uzņēmuma reģistra pakalpojumi; Valsts vides dienesta e-pakalpojumi, Valsts darba inspekcijas e-pakalpojumi u.c. Portālā www.latvija.lv 2013. gada septembrī bija pieejams 61 e-pakalpojums, 2014. gada decembrī – 93 e-pakalpojumi.

Elektronizēto pakalpojumu skaita dinamika portālā www.latvija.lv pa gadiem/mēnešiem atspoguļota nākamajā tabulā.

17.tabula. Elektronizēto pakalpojumu skaita dinamika pa gadiem/mēnešiem

2012. gada februāris	2013. gada septembris	2014. gada decembris
Pieejami 44 e-pakalpojumi	Pieejams 61 e-pakalpojums	Pieejami 93 e-pakalpojumi

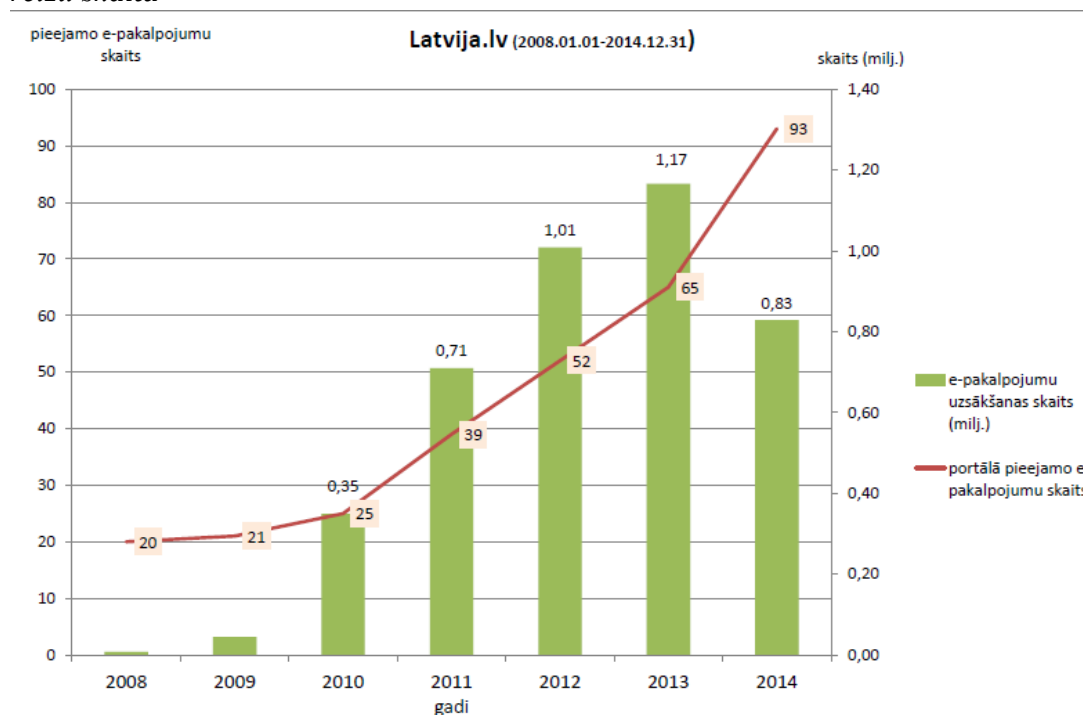
Nākamajā attēlā atspoguļota skaita dinamika par portālā www.latvija.lv pieejamo pakalpojumu skaitu un e-pakalpojumu sāksanas reižu skaitu.

⁹⁷ „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, Rīga, 2012. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=15503. [skatīts 01.12.2014.]

⁹⁸ VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” ietvaros tika veikts pētījums „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, (Rīga, 2012). http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/. Pētījums tika veikts, balstoties uz 78 kritēriju kvantitatīvi kvalitatīvo analīzi, analizējot katru sniegto pakalpojumu, attiecīgi summējot resora griezumā (katra resora vērtējums tika saskaņots ar attiecīgo ministriju). Izmantojot statistiski matemātiskas metodes, aprēķinot kopējo procentu valstī, pētnieki ir nonākuši pie šādiem secinājumiem. Šis ir neatkarīgs pētījums. Pētījuma metodoloģija, tostarp kritēriju izvēle, izvērtējamās institūcijas tika izskatīti un atbalstīti Projekta Vadības padomes sanāksmes sēdē, kuras sastāvā ir VARAM, VK, EM, FM, VRAA (04.08.2011. protokols Nr.2 (17).

⁹⁹ Sīkāk skatīt ziņojuma pielikumā par nozīmīgākajām līdzšinējām aktivitātēm saistībā ar publisko pakalpojumu pilnveidošanu un e-pakalpojumu izstrādi.

12.attēls. Skaita dinamika ar par pieejamo pakalpojumu skaitu un e-pakalpojumu uzsākšanas reižu skaitu

Visvairāk lietotie e-pakalpojumi prioritārā secībā būtiski nemainās jau vairākus gadus.¹⁰⁰ Tie ir:

- elektroniskā pieteikšanās studijām pamatstudiju programmās;
- dzīvesvietas deklarācijas iesniegšana;
- „mani dati” iedzīvotāju reģistrā;
- pārbaude, vai persona ir deklarēta norādītajā adresē;
- informācija par prognozējamo vecuma pensiju;
- valsts apmaksātie veselības aprūpes pakalpojumi
- valsts fondēto pensiju shēmas (2. līmenis) daļībnieka konta izraksts;
- informācija par sociālās apdrošināšanas iemaksām un apdrošināšanas periodiem;
- dokumentu pārbaude nederīgo dokumentu reģistrā;
- īpašumā deklarētās personas.

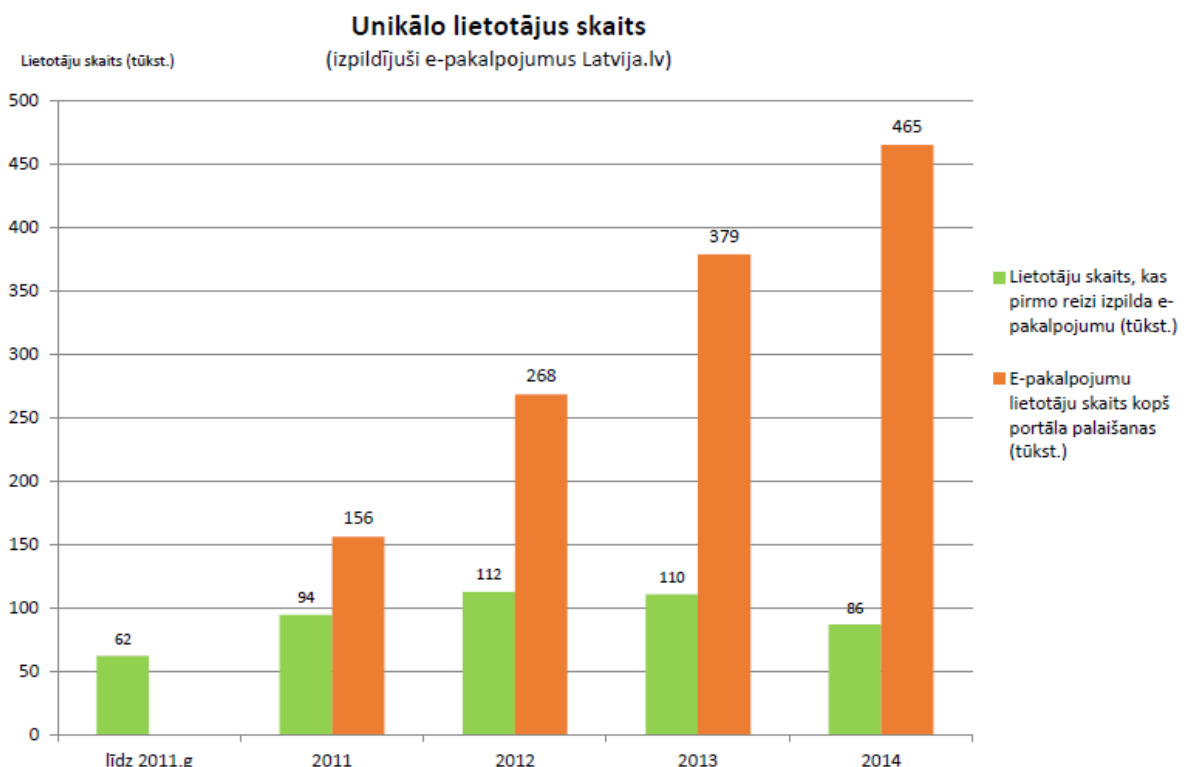
¹⁰⁰ Pēc izvērtētāju pieprasījuma VRAA sniegtie dati.

18.tabula. Visvairāk lietotie e-pakalpojumi pēc to sāksanas biežuma (2008-2014)¹⁰¹

		TOP1	TOP2	TOP3	sakārtots pēc 2014.gada kolonas			
e-Pakalpojums	skaits / gadi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzīvesvietas deklarācijas iesniegšana (EP15)	47	5988	55395	94152	125078	177362	155319	
Elektroniskā pieteikšanās studijām pamatskolu programmās (EP42)			131943	184656	182978	161150	110129	
Mani dati iedzīvotāju reģistrā (EP01)	592	4999	34108	74937	110130	142160	90615	
Informācija par prognozējamo vecuma pensijas apmēru (EP61)				32226	71257	95383	73524	
Valsts fondēto pensiju shēmas (pensiju 2.līmeņa) dalībnieka konta izraksts (EP44)				22545	49700	62549	60740	
Informācija par sociālās apdrošināšanas iemaksām un apdrošināšanas periodiem (EP43)				12619	41323	58271	57218	
Pārbaude, vai persona ir deklarēta norādītajā adresē (EP29)	781	7560	19083	49649	80527	75505	39268	
Reģistrācija Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros (EP119)					1900	25220	31809	
Manā īpašumā deklarētās personas (EP00)	1745	3783	18507	24116	34943	52707	31600	
Administratīvo sodu pārbaude un nomaksa (EP38)					2928	12150	18134	
Informācija par apdrošinātās personas pensijas kapitālu (EP48)				6994	20709	24088	15863	
Informācija par VSAA ieturēto ienākuma nodokli (EP53)				5534	11046	13204	12483	
Informācija par izmaksātajiem pabalstiem/pensijām/atlīdzību un ieturēto ienākuma nodokli (ienākumu deklarēšanai) (EP46)				5359	20497	21810	10066	
Mani dati kadastrā (EP32)		189	13239	9229	15100	14829	8963	
E-iesniegums iestādei (EP155)					2288	12822	8728	
Dokumentu pārbaude Noderīgo dokumentu reģistrā (EP22)	2134	10277	24830	56245	38416	13025	8466	
Izziņas pieprasīšana par fiziskās personas sodāmību (EP21)	295	4121	5551	7109	8245	8659	8456	
Informācija par piešķirtās pensijas/pabalsta/atlīdzības apmēru (EP51)				10843	17885	21577	8142	
Informācija par izmaksai nosūtīto pensiju/pabalstu/atlīdzību (EP52)				2671	4868	6638	7908	
Informācija par reģistrēto darba stāžu (līdz 1996.gadam) (EP47)				10948	21250	23378	7431	
Izziņas pieprasīšana no Uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem (EP120)					814	6374	6819	
Ieroču reģistrācija, atļauju, licenču un sertifikātu pārbaude (EP108)							6523	
Nekustamā īpašuma apmaksa tiešsaistē (EP57)							5647	
Mani dati pašvaldībā (EP20)	597	4093	6355	7883	9013	10343	4897	
Pārbaude, vai persona ir iekļauta iedzīvotāju reģistrā un vai nav ziņu par personas nāvi (EP28)	281	1673	3309	15521	23384	20077	4664	
Informācija par ieturējumiem no izmaksātas pensijas/pabalsta/atlīdzības (EP50)				1003	5322	5440	3692	
Iesniegums par dzīvesvietas reģistrāciju ārvalstīs (EP26)	87	25	61	45	3677	4189	3349	
Informācija par valsts fondēto pensiju shēmas dalībnieka reģistrāciju un ieguldījuma plāna izvēli (EP49)				1357	4596	4253	2578	
Biometrijas datu apstrādes sistēmā uzkrāto ziņu sniegšana datu subjektam un uzkrāto datu aktualizācijas pieteikums (EP74)					333	2231	2430	
Mani dati VDEAVK (EP64)					1288	2260	2339	
Iesniegums VDEAVK par invaliditātes ekspertīzes veikšanu (EP62)					567	1600	2165	
Atkārtotas dzimšanas apliecības vai izziņas no dzimšanas reģistra pieprasīšana (EP12)	73	28	235	847	890	2167	1549	
Pieteikums uzturēšanās atļaujas saņemšanai (EP54)						33	1389	
Iesniegums Veselības inspekcijai (EP113)						612	1225	
Informācija par valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāja un ieguldījuma plāna maiņu (EP45)				1474	2536	2169	1174	

¹⁰¹ Pēc izvērtētāju pieprasījuma VRAA sniegtie dati.

13.attēls. Latvija.lv unikālo autorizēto lietotāju skaits

Avots: Pēc izvērtētāju pieprasījuma VRAA sniegtie dati.

Vidēji gadā kopējais autorizāciju skaits pārsniedz 1 miljonu. Lietotāju skaita dinamika pa gadiem rāda izteiktu augšupejošu tendenci.

Apkopojot un analizējot līdz šim veikto pētījumu rezultātus, iespējams secināt, ka, neskatoties uz e-pakalpojumu lietošanas intensitātes un popularitātes pieaugumu, Latvijā joprojām ir liels to iedzīvotāju skaits, kuri labprātāk valsts vai pašvaldību pakalpojumus izmanto klātienē.¹⁰² 2005. gadā Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta veiktajā izpētē¹⁰³ iegūtie dati liecināja, ka valsts vai pašvaldību pakalpojumus tolaik izmantojuši 82,9% pētījumā aptaujāto respondentu, kas, pēc attiecīgā pētījuma autoru domām, norādīja uz lielu mērķa grupu arī elektroniskajiem pakalpojumiem. Pēc desmit gadiem – 2014. gada jūnijā – veiktās aptaujas¹⁰⁴ rezultāti parāda, ka nedaudz vairāk nekā puse jeb 51% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju joprojām izvēlas lietot valsts un pašvaldību pakalpojumus klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski. Galvenais iemesls valsts vai pašvaldību pakalpojumu izmantošanai klātienē vai ar telefona/pasta starpniecību ir vēlme pārrunāt interesējošos jautājumus vai risināt problēmsituācijas personīgi kopā ar iestādes darbiniekiem vai speciālistiem. Pētījumu dati arī rāda, ka šāds valsts vai pašvaldību pakalpojumu izmantošanas paradums balstās iedzīvotāju bažās par kļūdu vai pārpratumu rašanās iespējamību un vēlmi izvairīties no tādām situācijām. Minētās aptaujas rezultāti liecina, ka aptuveni piektā daļa

¹⁰² Detalizētāka informācija ziņojuma pielikumā: Iemeslu, kādēļ priekšroku dod valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, apkopojums un salīdzinājums 2012.-2014. gadā.

¹⁰³ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

¹⁰⁴ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

valsts vai pašvaldību pakalpojumus izmanto klātienē, ar telefona vai pasta starpniecību arī tādēļ, ka viņiem nav brīvi pieejams interneta pieslēgums.

2005. gadā Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta veiktajā elektronisko pakalpojumu efektivitātes mērījumā¹⁰⁵ tika atklāts, ka iedzīvotāju skatījumā viszemāk novērtētais elektronisko pakalpojumu efektivitātes indikatora faktors bija „elektronisko pakalpojumu izmantošanas iemaņu līmenis”. Arī pēc desmit gadiem¹⁰⁶ daļa Latvijas iedzīvotāju e-pakalpojumu izmantošanai nepieciešamo zināšanu un iemaņu trūkumu min kā vienu no iemesliem, kādēļ viņi valsts vai pašvaldību piedāvātos pakalpojumus neizmanto elektroniski. Tomēr vērojama situācijas uzlabošanās, jo VARAM 2014. gada jūnijā veiktajā aptaujā¹⁰⁷, salīdzinot ar 2012. un 2013. gada pētījumiem, šādu respondentu īpatsvars vairs nepārsniedz 20% atzīmi.¹⁰⁸

Pēdējā desmitgadē pasaulē piedzīvotais straujais informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstības progress arī Latvijas iedzīvotāju vidū veicinājis mobilo ierīču un viedtālrunu izmantošanas pieaugumu informācijas iegūšanā, tostarp par e-pakalpojumiem. Par to liecina arī VARAM aptauju¹⁰⁹ rezultāti. Tas savukārt paver iespējas dažādu jaunu informatīvu un interaktīvu viedtālrunu lietotāju mērķauditorijai paredzētu aplikāciju par valsts un pašvaldību piedāvātajiem e-pakalpojumiem izveidei. Aptaujās¹¹⁰ noskaidrots, ka pēdējo divu gadu laikā mobilo ierīču lietotāju, kuri savus mobilos tālrunus vai viedtālrunus bieži izmantojuši, lai lietotu valsts un pašvaldību e-pakalpojumus vai elektroniski saņemtu nepieciešamo informāciju, skaits palielinājies teju piecas reizes, un 2014. gadā tie bijuši jau 13,4% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Kopumā respondentu, kuri informācijas iegūšanai izmanto mobilās ierīces, skaits pieaudzis no 10,7% 2012. gadā līdz 32,1% 2014. gadā.

Var secināt, ka projekta īstenošanas periodā ir pieaudzis e-pakalpojumu skaits un palielinājusies šo iespēju lietošanas intensitāte. Uzskatāms, ka projekts ir devis ieguldījumu publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidē un veicinājis šos procesus.

b. Elektronizācijas ietekme uz pakalpojuma pieejamību pakalpojuma saņemšanai patērētā laika ziņā

Projekta ietvaros nav veikti precīzi aprēķini par dažādos novados dzīvojošu iedzīvotāju kategoriju laika patēriņu dažādu publisko pakalpojumu saņemšanai klātienē un elektroniski.

¹⁰⁵ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

¹⁰⁶ Detalizētāka informācija ziņojuma pielikumā: Iemeslu, kādēļ priekšroku dod valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, apkopojums un salīdzinājums 2012.-2014. gadā.

¹⁰⁷ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹⁰⁸ Detalizētāka informācija ziņojuma pielikumā: Iemeslu, kādēļ priekšroku dod valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, apkopojums un salīdzinājums 2012.-2014. gadā.

¹⁰⁹ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁰ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

Taču tiek pieņemts, ka laika ietaupījums ir vērā ņemams. Aptaujas¹¹¹ apstiprina e-pakalpojumu galvenās lietošanas priekšrocības tieši saistībā ar ātrāku pakalpojuma saņemšanas iespēju. 2005. gada *ĪUMEPLS* aptaujā¹¹² arī tika akcentēts būtisks iemesls, kāpēc pakalpojumi būtu jāelektronizē, – iedzīvotāji pieprasa ātrāku informācijas apriti. Aicināti novērtēt, vai e-pakalpojumus saņemt pietiekami ātri, aptaujātie Latvijas iedzīvotāji četru ballu skalā (kur 1 – *nē*, 2 – *drīzāk nē*, 3 – *drīzāk jā*, 4 – *jā*) visbiežāk atzīmēja atbildi *drīzāk jā*. Arī pēc desmit gadiem¹¹³ pakalpojuma saņemšanas ātrums un laika ietaupīšanas iespēja iedzīvotāju skatījumā ir viena no visbūtiskākajām elektronisko pakalpojumu priekšrocībām un iemesls, kādēļ daudzi izvēlas lietot valsts vai pašvaldību pakalpojumus elektroniski. Piemēram, 2014. gada aptaujas¹¹⁴ dati rāda, ka šo iemeslu kā būtisku savā izvēlē atzīmējuši 81,4% respondentu.

Var secināt, ka elektronizācijai kopumā ir pozitīva ietekme uz pakalpojumu pieejamību.

c. Elektronizācijas ietekme uz pakalpojuma saņemšanas izmaksu ietaupījumu

Projekta īstenotāji ir piedāvājuši savu aprēķina metodiku un secinājuši, ka ietaupījums ir kā iedzīvotāju līmenī, tā valsts līmenī. Saskaņā ar 2009. gadā veiktajiem aprēķiniem¹¹⁵ papīra dokumentu sagatavošanas izmaksas ir LVL 3,53 plus pasta izdevumi, savukārt elektroniska dokumenta sagatavošanas izmaksas – aptuveni LVL 1,67.¹¹⁶ Saskaņā ar Lielbritānijā veiktajiem pētījumiem par pakalpojumu sniegšanas kanālu izmaksām tika aplēsts, ka transakcijas izmaksu attiecība iedzīvotāja apkalpošanai klātienē un elektroniski ir 1:130 un 1:82.¹¹⁷ Pēc 2010. gadā VARAM veiktajiem aprēķiniem¹¹⁸, palielinot portāla www.latvija.lv pieejamo publisko pakalpojumu skaitu par 20 e-pakalpojumiem, tas dod valsts līdzekļu ietaupījumu 338.5 tūkst. latu, salīdzinot ar klātienē iedzīvotāju apkalpošanu (1.8 miljoni latu).

Būtu nepieciešami dati par faktisko ietaupījumu 2013. un 2014. gadā, lai varētu novērtēt, vai prognozes ir piepildījušās. Šādu aprēķinu veikšana būtu lietderīga un pamatotu projekta rezultātu noturības ilgtspēju un turpmāku sistēmas attīstību, kā arī ļautu izvērtēt atdevi.

¹¹¹ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹² Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹³ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁴ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁵ RAPLM oficiālā vēstule politiskajam blokam „Par labu Latviju”. Pieejama: [http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS_LmP.nsf/0/bcfe350e2bdf6cd1c22577a7003207b8/\\$FILE/12_5-2-270.pdf](http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS_LmP.nsf/0/bcfe350e2bdf6cd1c22577a7003207b8/$FILE/12_5-2-270.pdf). [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁶ Valsts un pašvaldību iestāžu anketēšanas rezultātu apkopojums. Publiskās pārvaldes dokumentu pārvaldības sistēmu integrācijas vides izveide (2009). Pieejams: http://www.vraa.gov.lv/uploads/petnieciba/petijumi/Edokumentu%20projekts_Anketesanas%20rezultati.pdf. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁷ By Dr. Gerald „Power, „Channel Shift: Realising the Benefits”. Available at: <http://govdelivery.co.uk/pdfs/whitepaper-channelshift.pdf>. [skatīts 05.12.2014.]

¹¹⁸ RAPLM oficiālā vēstule politiskajam blokam „Par labu Latviju”. Pieejama: [http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS_LmP.nsf/0/bcfe350e2bdf6cd1c22577a7003207b8/\\$FILE/12_5-2-270.pdf](http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS_LmP.nsf/0/bcfe350e2bdf6cd1c22577a7003207b8/$FILE/12_5-2-270.pdf). [skatīts 05.12.2014.]

d. Elektronizācijas ietekme uz klientu apmierinātību ar publisko pakalpojumu saņemšanu

Izvērtēšanai izmantoti tiek dažādu reprezentatīvu aptauju¹¹⁹ dati. 2014. gada aptaujā¹²⁰ 12,5% aptaujāto iedzīvotāju norādījuši, ka izvēlas valsts vai pašvaldību pakalpojumus izmantot klātienē vai ar telefona/ pasta starpniecību, jo uzskata, ka e-pakalpojumu lietošana ir sarežģīta. Šie respondenti tika aicināti arī detalizētāk pamatot šādu viedokli. Saņemtās atbildes iezīmē vairākas problēmsituācijas, kas saistāmas ar e-pakalpojumu izmantošanu, piemēram, pamācību trūkumu vai – gluži pretēji – personas nespēju orientēties, kritiski izvērtēt un rezultatīvi izmantot ar elektronisko pakalpojumu lietošanu saistīto plašo informācijas apjomu. Citiem iedzīvotājiem priekšstata par e-pakalpojumu sarežģītu izmantošanu veidošanos sekmējusi sastapšanās ar tehniska rakstura problēmām.

Viens no iemesliem, kādēļ daļa aptaujāto¹²¹ iedzīvotāju dod priekšroku valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, ir arī neuzticēšanās darbam elektroniskā vidē. Līdz šim par e-pārvaldi Latvijā izstrādātajos pētījumos¹²² atklāts, ka daļa Latvijas iedzīvotāju neizmanto elektroniskos pakalpojumus, jo baidās par savu datu drošību interneta vidē.

Iedzīvotāji augstu novērtē un izmanto elektronisko pakalpojumu sniegtās priekšrocības veidot komunikāciju, saņemt informāciju un kārtot formalitātes ar valsts un pašvaldības iestādēm viņiem ērtā laikā, vietā un personīgajam zināšanu un iemaņu līmenim atbilstošā tempā. Gan pirms desmit gadiem *ĪUMEPLS* veiktajā pētījumā¹²³, gan pēdējo divu gadu laikā veiktajās *VARAM* aptaujās¹²⁴ kā būtisku elektronisko pakalpojumu priekšrocību un izmantošanas ieguvumu iedzīvotāji akcentē iespēju ietaupīt dažādus resursus – laiku, personīgos finanšu un citus resursus, kā arī pakalpojumu sniedzēju resursus. *VARAM* aptaujās¹²⁵ šo kā būtisku iemeslu e-pakalpojumu lietošanas izvēlē katru gadu atzīmējuši vismaz piektā daļa respondentu, kas dod priekšroku izmantot valsts un pašvaldību pakalpojumus elektroniski.

¹¹⁹Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams:

petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²⁰ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²¹ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²² Piemēram, pētījumu aģentūras TNS 2001. gadā veiktajā pētījumā noskaidrots, ka 81% respondentu neizmanto darbu elektroniskā vidē, jo tikai 19% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju apgalvojuši, ka viņi justos droši, ja internetā būtu jāsniedz, piemēram, kredītkartes vai bankas konta numuri, norēķinoties par valsts un pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem. Salīdzinot TNS un *VARAM* „Sabiedriskās domas izvērtējumus par e-pakalpojumu pielietojumu”, iespējams secināt, ka Latvijas iedzīvotāju viedoklis par datu drošumu interneta vidē pēdējo trīsdesmit gadu laikā turpinājis būtiski uzlaboties, jo 2014. gadā *VARAM* veiktajā aptaujā no tiem respondentiem, kuri izvēlas valsts vai pašvaldību pakalpojumus izmantot klātienē vai ar telefona/pasta starpniecību, tikai 10,1% atzīmējuši, ka neizmanto darbu elektroniskā vidē. „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2014). Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²³ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams:

petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

¹²⁴ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams:

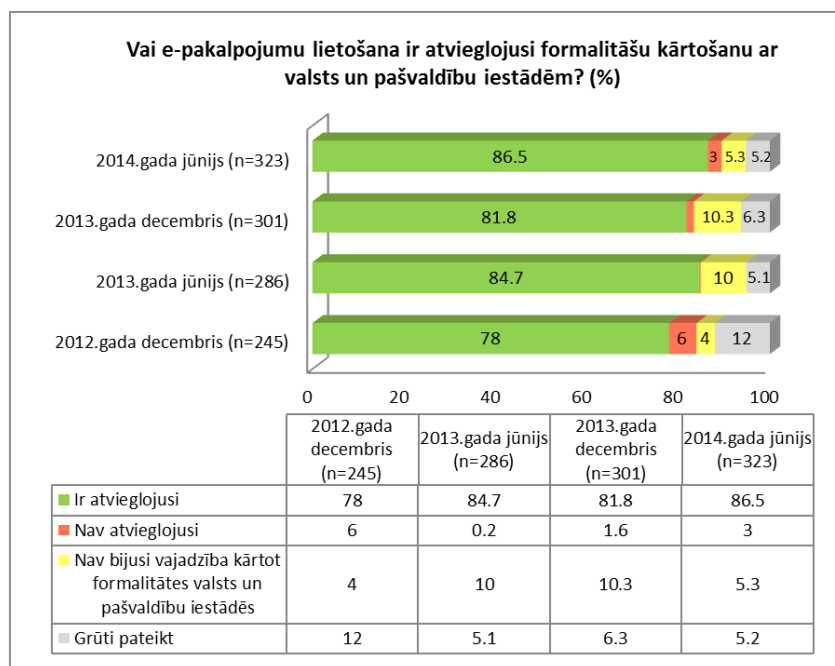
http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²⁵ „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams:

http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

Viens no valsts un pašvaldību e-pakalpojumu ieviešanas un attīstības nozīmīgākajiem mērķiem ir atvieglot formalitāšu kārtšanu ar valsts un pašvaldību iestādēm. Šis aspekts arī noteikts un mērīts kā viens no elektronisko pakalpojumu efektivitātes indikatora faktoriem 2005. gadā Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta veiktajā pētījumā¹²⁶ par elektronisko pakalpojumu pieejamību un efektivitāti. Pētījuma izstrādes gaitā secināts: ja, e-pakalpojumu izmantojot, iedzīvotājs var apgalvot, ka tā viņam ir ērtāk saņemt pakalpojumus no valsts un pašvaldības, e-pakalpojumu efektivitāte pieaug. Tāpat pētījumā tieši šim faktoram iegūts visaugstākais vidējais vērtējums no visiem respondentiem – 3,74 balles, kas ir augstākais novērtējums starp pieciem aptaujā minētajiem un pētījumā mērītajiem e-pakalpojumu efektivitātes faktoriem. Vērtējums arī bija ļoti tuvs četrām ballēm, kas izvēlētajā mērījumu skalā bija maksimāli iespējamais. Šie pētījuma dati liecina, ka Latvijas iedzīvotāju vērtējumā formalitāšu kārtšanas ar valsts un pašvaldību iestādēm atvieglošana ir viens no būtiskākajiem rādītājiem, līdz ar to tas liecina par augstu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu efektivitāti. Iepriekš minētais faktors kā nozīmīgs pētnieciskais jautājums analizēts arī „Sabiedriskās domas izvērtējumos par e-pakalpojumu pielietojumu”¹²⁷. Izvērtējot iegūtos datus, secināts, ka absolūti lielākā daļa iedzīvotāju, kuri vismaz vienu reizi izmantojuši kādu valsts un pašvaldību piedāvāto e-pakalpojumu, atzīst, ka tas ir būtiski atvieglojis formalitāšu kārtšanu (skat. nākamo attēlu), turklāt ar gadiem vērojams šādi domājošo respondentu pieaugums: ja 2012. gadā tie bija 78% aptaujāto, tad 2014. gadā – jau 86,5%. Tas savukārt netieši liecina gan par e-pakalpojumu kvalitātes, to pieejamības un lietojamības uzlabošanos, gan par klientu apmierinātības pieaugumu.

14. attēls. Vērtējuma par to, vai e-pakalpojumu lietošana atvieglojusi formalitāšu kārtšanu ar valsts un pašvaldību iestādēm, salīdzinājums 2012.-2014. gadā

Avots: VARAM pētījumi „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”.
Bāze: 2012. gadā: respondenti, kuri ir izmantojuši vismaz vienu valsts vai pašvaldību e-

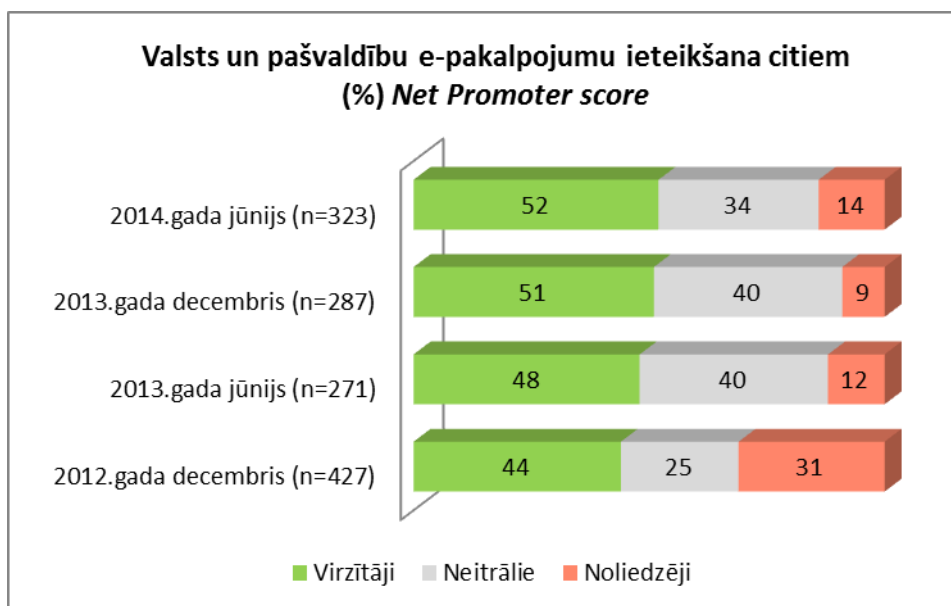
¹²⁶ Pētījums “Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā”, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005. Pieejams: petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=2307. [skatīts 05.12.2014.]

¹²⁷ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

pakalpojumu internetā; 2013. un 2014. gadā: respondenti, kuri dod priekšroku lietot valsts vai pašvaldību e-pakalpojumus.

Valsts un pašvaldību e-pakalpojumu klientu apmierinātības izpētē „Sabiedriskās domas izvērtējumus par e-pakalpojumu pielietojumu”¹²⁸ izmantots tā dēvētais *Net Promoter Score* – rīks, ar kura palīdzību iespējams izmērīt klientu lojalitāti konkrētiem pakalpojumiem. *Net Promoter Score* tiek izmantots kā alternatīva tradicionālajiem klientu apmierinātības mērījumiem, jo tas mēra nevis uzskatus, bet gan potenciālo rīcību, uzdodot vienu konkrētu jautājumu. Aptaujās¹²⁹ Latvijas iedzīvotājiem tika uzdots jautājums: *Vai jūs ieteiktu saviem draugiem vai paziņām izmantot valsts un pašvaldību e-pakalpojumus?* Vērtējuma paušanai respondentiem tika piedāvāts izteikt savu atbildi skalā no 0 līdz 10, kur 0 nozīmē, ka *noteikti neieteiktu*, bet 10 – *noteikti ieteiktu*. Tie, kas uz jautājumu atbildējuši ar *noteikti ieteiktu* (devītā vai desmitā atzīme skalā), tiek saukti par *virzītājiem (promoters)*, tie, kas izvēlējās balles no nulles līdz seši, – par *noliedzējiem (detractors)*, savukārt tie, kas savam vērtējumam izvēlējās balli septiņi vai astoņi, – par *neitrālajiem (passive)*. Aptaujās iegūtie dati liecina, ka ar katru gadu valsts un pašvaldību e-pakalpojumu *virzītāju* kļūst vairāk (skat. nākamo attēlu), līdz ar to iespējams secināt, ka palielinās klientu lojalitāte valsts un pašvaldību piedāvātajiem elektroniskajiem pakalpojumiem, kas savukārt netieši norāda arī uz šo e-pakalpojumu kvalitātes uzlabošanos.

15. attēls. *Net Promoter Score* klientu lojalitātes mērījuma salīdzinājums 2012.-2014. gadā

Avots: VARAM pētījumi „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”. Bāze: 2012. gada aptaujā: visi respondenti, kuri ir izteikuši viedokli (neskaitot tos, kuri atbildējuši „Grūti pateikt”); 2013. gada aptaujās: respondenti, kuri dod priekšroku e-pakalpojumiem un kuri ir izteikuši viedokli (neskaitot tos, kuri atbildējuši „Grūti pateikt”); 2014. gada aptaujā: respondenti, kuri pēdējo 6 mēnešu laikā ir lietojuši valsts un pašvaldību e-pakalpojumus un kuri ir izteikuši viedokli (neskaitot tos, kuri atbildējuši „Grūti pateikt”).

¹²⁸ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹²⁹ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

Ar *Net Promoter Score* rīka palīdzību iegūtā valsts un pašvaldību e-pakalpojumu klientu apmierinātības mērījuma analīzes kontekstā svarīgi arī atzīmēt, ka divu gadu laikā uz pusi samazinājies *noliedzēju* īpatsvars – ja 2012. gadā tie bija 31% visu aptaujāto, tad 2014. gadā tie jau bija tikai 14% no izvēlētās respondentu bāzes. Padziļinātāk salīdzināt pa gadiem ar *Net Promoter Score* rīku iegūtos datus nav iespējams, jo aptaujās¹³⁰ atšķiras šim mērījumam izmantotās respondentu bāzes.

Lai arī projekts tieši nav veicis publisko pakalpojumu elektronizāciju, publisko pakalpojumu elektronizācijas ietekme uz pakalpojumu pieejamību un to kvalitātes uzlabošanu ir vērtējama kā pozitīva. Strauji ir pieaudzis elektroniski pieejamo pakalpojumu skaits un jomas, ievērojami samazinājies patērētais laiks pakalpojumu saņemšanai. Var pieņemt, ka saistībā ar e-pakalpojumu ieviešanu ir izmaksu ietaupījums gan iedzīvotājiem, gan valstij. Ir augusi klientu apmierinātība.

11.izvērtējuma jautājums (TS jautājums 3.1.3.2.)

Vai un kā ir paaugstinājusies publisko pakalpojumu aprakstu uztveramība, uzlabojot publisko pakalpojumu katalogā publicēto informāciju (www.latvija.lv) saistībā ar projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” īstenošanu?

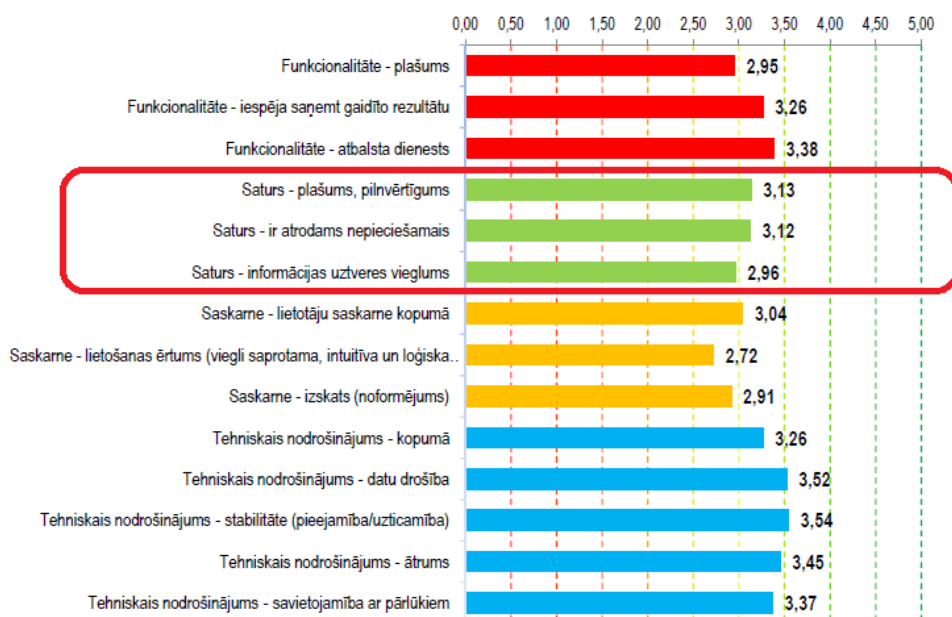
Publisko pakalpojumu uztveramības izvērtēšanā izmantojamas aptaujas¹³¹. Projekta īstenošanu veiktā publisko pakalpojumu kataloga (www.latvija.lv) galveno lietotāju grupu aptauja¹³² atklāja, ka informācijas uztveramība ir viens no viszemāk novērtētajiem portāla rādītājiem.

¹³⁰ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹³¹ Publisko pakalpojumu kataloga (www.latvija.lv) galveno lietotāju grupu aptauja, 2012; Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

¹³² Rekomendācijas Publisko pakalpojumu kataloga (reģistra) turpmākai attīstībai. VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, Rīga, 2012. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/in_site/tools/download.php?file=files/text/finansu_instrumenti/es07_13/15120//PPK_pilnv_042012.pdf [skatīts 05.12.2014.]

16.attēls. Publisko pakalpojumu uztveramība lietotāju skatījumā

Avots: Publisko pakalpojumu kataloga (www.latvija.lv) galveno lietotāju grupu aptauja, 2012.

Projekta īstenotāji vērsuši uzmanību uz vairākām aktivitātēm, kas jāveic, lai palielinātu informācijas uztveres vieglumu no satura viedokļa. Liela atbildība ir tieši pakalpojumu turētājiem, kas aizpilda saturu. Lai sasniegtu rezultātu (uzlabotu pakalpojumu saņēmēju apmierinātību), ir jāveic vairākas aktivitātes:

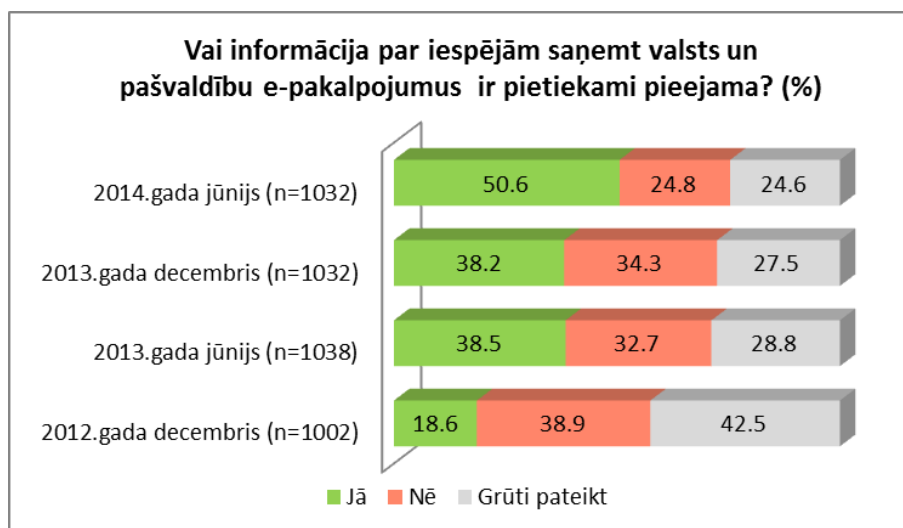
- jāuzlabo metodikas apraksts, kā noteikt pakalpojumus, kā veidot to nosaukumus, kā veidot pakalpojumu aprakstus;
- jāveic iesaistīto apmācība;
- jārada motivācija metodiku pielietot;
- jāizveido vienkāršs un saprotams informācijas nodošanas mehānisms – lietotāju saskarne.

Ir sniegtas rekomendācijas par pakalpojumu aprakstu veidošanu, piedāvāta metodika, kā arī rekomendācijas par pašvaldību „tipveida” pakalpojumu aprakstu gatavošanu, kas ir ļoti būtisks pienesums uztveramības sekmēšanā.

„Sabiedriskās domas izvērtējumos par e-pakalpojumu pielietojumu”¹³³ aptaujātie Latvijas iedzīvotāji tika aicināti paust savu viedokli par to, vai, viņuprāt, informācija par iespējām saņemt valsts un pašvaldību e-pakalpojumus ir pietiekami pieejama. Saņemtās atbildes liecina, ka kopš 2012. gada respondentu viedoklis šajā jautājumā ir būtiski mainījies, līdz ar to var secināt, ka informācijas par valsts un pašvaldību piedāvātajiem e-pakalpojumiem pieejamība ir uzlabojusies. To parāda arī 2012. gadā un 2014. gadā veiktajās aptaujās iegūto datu salīdzinājums: pirms diviem gadiem informācijas pieejamību kā labu un pietiekamu atzīmēja 18,6% respondentu, bet 2014. gada aptaujā šādu respondentu skaits bija pieaudzis teju trīs reizes un sasniedza 50,6% atzīmi (skat. nākamo attēlu).

¹³³ Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu” (2012, 2013, 2014). Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321. [skatīts 05.12.2014.]

17.attēls. Informācijas par iespējām saņemt e-pakalpojumus pieejamības novērtējuma salīdzinājums 2012.-2014. gadā

Avots: Autoru veidots attēls, balstoties uz VARAM pētījumu datiem „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”.

Šāda izmaiņu dinamika liecina, ka kopš 2012. gada, kad tika konstatēta virkne augšupminēto problēmu ar publisko pakalpojumu katalogu un tajā ietverto informāciju, kā arī izstrādātas vairākas metodiskās vadlīnijas un citi materiāli, ir konstatējami uzlabojumi. To pamatā ir projekta ietvaros izstrādāto materiālu izmantošana praksē, ko var konstatēt, iepazīstoties ar publisko pakalpojumu kataloga saturisko un strukturālo uzbūvi. Uzlabojumi ir saistīti arī ar iesaistīto pušu pieredzes un kompetences līmeņa paaugstināšanos, kas veidojusies, laika gaitā strādājot ar publisko pakalpojumu katalogu. Ir plānots turpināt darbu pie portāla www.latvija.lv pilnveides un perspektīvā realizēt vēl virkni priekšlikumu un rekomendāciju, kas saistītas ar portālā publicēto informāciju un publisko pakalpojumu uztveramību. Sevišķa uzmanība jāpievērš tieši pašvaldību sniegto pakalpojumu aprakstiem.

Saistībā ar projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” īstenošanu ir paaugstinājusies publisko pakalpojumu aprakstu uztveramība, uzlabojot publisko pakalpojumu katalogā publicēto informāciju (www.latvija.lv), kā arī identificēti turpmākas pilnveides iespēju risinājumi. Norit darbs pie priekšlikumu ieviešanas praksē. Pilnvērtīgam publisko aprakstu uztveramības izvērtējumam būtu nepieciešams veikt aptauju par portāla latvija.lv lietošanas aspektiem, veidot detalizētu izpēti par informācijas pietiekamību, saprotamību, lietošanas ērtumu utt. Tikai balstoties uz padziļinātu dažādu iedzīvotāju kategoriju analīzi, varētu izdarīt datus pamatotus secinājumus un izvirzīt priekšlikumus portāla pilnveides/pārveides nepieciešamībai.

Secinājumi un priekšlikumi

Lai arī var uzskatīt, ka 1.5.1.2. aktivitātes mērķis kopumā ir sasniegts, sasniedzot projektu mērķus un to iznākumu un arī rezultātu rādītāju mērķus, praksē šis mērķis un attiecīgi projektu mērķi būs sasniegti tikai tad, kad izstrādātie modeļi tiks atbilstoši pielietoti un iesaistītās puses skaidri redzēs izmaiņas, ko veicinājuši tieši projektu ietvaros izstrādātie instrumenti. Aktivitātes iznākuma rādītāji atspoguļo kvantificējamās izmaiņas, taču daudz augstāk ir vērtējama projekta gaitā īstenoto pētījumu, pasākumu plānu, metodisko materiālu, apmācību, pilotprojektu un normatīvo aktu izmaiņu īstenošana un projekta rezultātu turpmāka pielietojamība, tātad aktivitātes pienesums sistēmas sakārtošanā.

Rezumējot abu projektu pienesumu jomas attīstībā un tādējādi apakšaktivitātes ietekmi uz jomas attīstību, jāsecina, ka bez šiem projektiem jomas attīstība sistēmas sakārtošanas ziņā nebūtu bijusi iespējama vai arī būtu bijusi iespējama tikai ļoti ierobežotā apmērā un kvalitātē. Ieguldījumiem ir tieša un cieša saistība ar konkrēto jomu līdzšinējo attīstību un turpmākas attīstības iespējām un priekšnosacījumiem. Neapšaubāmi, tik vērienīgas un daudzšķautņainas aktivitātes – pētījumus, metodiskos materiālus, apmācības, pilotprojektus, pieredzes apmaiņas vizītes utt. – nebūtu iespējams organizēt bez ESF finanšu atbalsta. Tādējādi aktivitātes ieguldījumiem ir bijis veicinošs un procesus intensificējošs efekts.

Kopumā projektu ieviešana ir uzskatāma par efektīvu (ar dažiem izņēmumiem, piemēram, finansējuma apguves aizkavēšanās) un atsevišķos aspektos pārsniedz veiktos ieguldījumus. Lai arī ir visai sarežģīti sniegt viedokli par pētījumu izdevumu samēru, jāatzīmē, ka visu pētījumu veicēju atlase ir nodrošināta atbilstoši Publisko iepirkumu likuma prasībām, kas samazina nepamatoti sadārdzināta ārpakalpojuma iegādi. Ir pamats uzskatīt, ka apakšaktivitātes ietvaros veiktie ieguldījumi ir bijuši adekvāti sasniegto rezultātu vērtībai kā īstermiņā, tā ilgākā laika periodā.

Aktivitātes ietvaros sniegtā atbalsta ilgtspēja ir vērtējama pozitīvi. Projektu rezultātu augsta praktiskā pielietojamība un institucionalizācija liecina par projekta rezultātu izmantošanu un turpmāku pilnveidi, taču ir bažas par finansējuma pieejamību un nepieciešamību izšķirties, kuras aktivitātes un cik daudz būs iespējams uzturēt/pilnveidot turpmāk.

Lai arī ārvalstu finansējums abu projektu turpmākai pilnveidei būtu bijis svarīgs, resursi būs jārod valsts budžeta ietvaros vai arī kā apakšaktivitātes jāintegrē citu plašāku projektu ietvaros, taču tad likumsakarīgi jāreķinās gan ar ierobežotiem līdzekļiem, gan būtiski samazinātu vērienīguma pakāpi, gan arī aktivitāšu sekundāro lomu salīdzinājumā ar projektu mērķiem.

Jāsecina, ka bez aktivitātes ieguldījumiem Latvijā konkrētajā laika periodā nebūtu bijusi iespējama tāda administratīvā sloga mazināšanas sistēmiska, zinātniski pamatota un pierādījumos balstīta analīze un attiecīgi tai sekojoša datos bāzētas rīcībpolitikas attīstība. Aktivitātes ieguldījumi ir publisko pakalpojumu sistēmas mērķtiecīgas un resursefektīvas sakārtošanas pamats, lai veicinātu publisko pakalpojumu pieejamību. Lai arī valsts iestāžu sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamības veicināšanā ir identificējamās pozitīvas pārmaiņas, tomēr ievērojams darbs vēl jāiegulda, lai sakārtotu pašvaldību sniegto pakalpojumu sistēmu, par ko arī visbiežāk tiek saņemtas sūdzības. Aktivitātes ietvaros īstenoto darbību rezultātā ir radīts/sekmēts institucionālais, tiesiskais un metodiskais ietvars.

Lai arī projekts nav veicis tiešu publisko pakalpojumu elektronizāciju, publisko pakalpojumu elektronizācijas ietekme uz pakalpojumu pieejamību un to kvalitātes uzlabošanu ir vērtējama kā pozitīva. Strauji ir pieaudzis elektroniski pieejamo pakalpojumu skaits un jomas, ievērojami samazinājies patērētais laiks pakalpojumu saņemšanai. Var pieņemt, ka saistībā ar

e-pakalpojumu ieviešanu ir izmaksu ietaupījums gan iedzīvotājiem, gan valstij. Ir augusi klientu apmierinātība.

Ir paaugstinājusies publisko pakalpojumu aprakstu uztveramība, uzlabojot publisko pakalpojumu katalogā publicēto informāciju (www.latvija.lv), kā arī identificēti turpmākas pilnveides iespēju risinājumi. Norit darbs pie priekšlikumu ieviešanas praksē. Pilnvērtīgam publisko aprakstu uztveramības izvērtējumam būtu nepieciešams veikt aptauju par portāla latvija.lv lietošanas aspektiem, veidot detalizētu izpēti par informācijas pietiekamību, saprotamību, lietošanas ērtumu utt. Tikai balstoties uz padziļinātu dažādu iedzīvotāju kategoriju analīzi, varētu izdarīt datus pamatotus secinājumus un izvirzīt priekšlikumus portāla pilnveides/pārveides nepieciešamībai.

Priekšlikumi projektu mērķu un rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai

Secinājumi	Priekšlikumi	Adresāts	Termiņš	Riski
Administratīvā sloga apjoma izvērtējums un attiecīgi veikto aktivitāšu ietekmes izvērtējums uz administratīvā sloga mazināšanos praksē ir izmērāms tikai ilgākā laika periodā, tāpēc ir nepieciešams regulārs administratīvā sloga monitorings un izmaiņu dinamikas novērtējums.	Jāturpina administratīvā sloga monitorings, lai noskaidrotu administratīvā sloga indeksu iedzīvotājiem, NVO un uzņēmējiem un varētu novērtēt situācijas dinamiku. Būtu lietderīgi integrēt administratīvā sloga mērījumus <i>Doing Business</i> pētījumos. Tas sniegtu konkrētus rādītājus un būtu salīdzināms ar citām valstīm.	Valsts kanceleja	Ik pēc 2 gadiem	Administratīvā sloga indekss neuzrāda administratīvā sloga samazināšanās tendences.
Izstrādāto „Pasākumu plānu administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai iedzīvotājiem un uzņēmējiem” izpildes pakāpes izvērtēšanā iztrūkst regularitātes un pēctecības. Respektīvi, netiek sekots līdzi plānā paredzētajos termiņos daļēji izpildīto vai neizpildīto uzdevumu izpildes gaitai, kaut arī tie tiek realizēti ar laika nobīdi. Nav arī veikts kopsavilkums par izvirzīto priekšlikumu kopskaitu administratīvā sloga mazināšanai un aprēķini par to, cik no tiem ņemti vērā un ieviesti praksē.	Nepieciešams veikt izvērtējumu par izstrādāto „Pasākumu plānu administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai iedzīvotājiem un uzņēmējiem” izpildes pakāpes novērtējumu. Jāizvērtē priekšlikumu realizācijas pakāpe. Jāinformē iedzīvotāji, uzņēmēji un citas iesaistītās puses par plānu izpildi, tādējādi sekmējot sabiedrības informētību par administratīvā sloga mazināšanas rezultātiem praksē. Vienlaikus tas veicinātu pozitīvas sabiedriskās domas veidošanos.	Valsts kanceleja	01.09. 2015. (līdz projekta beigām)	Pasākumu plāns un administratīvā sloga mazināšana notiek tikai deklaratīvā līmenī.
Publisko pakalpojumu elektronizācijas ietekme uz pakalpojumu pieejamību un to kvalitātes uzlabošanu ir vērtējama kā pozitīva. Strauji ir pieaudzis elektroniski pieejamo pakalpojumu skaits	Nepieciešami turpmāki mērķtiecīgi pasākumi, kas ir vērsti uz kvalitatīvas komunikācijas veidošanu ar sabiedrību par e-pārvaldes attīstību, e-pārvaldes	VARAM	Pastāvīgi	Saglabājas salīdzinoši zems iedzīvotāju īpatsvars, kas

un jomas, ievērojami samazinājies patērētais laiks pakalpojumu saņemšanai. Var pieņemt, ka saistībā ar e-pakalpojumu ieviešanu ir izmaksu ietaupījums gan iedzīvotājiem, gan valstij. Ir augusi klientu apmierinātība. Tomēr, neskatoties uz elektronizēto pakalpojumu skaita būtisku pieaugumu, joprojām ir zems iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto e-pakalpojumus, salīdzinot ar ES vidējo līmeni. Aptaujas liecina, ka ir zems informētības līmenis par pakalpojumu pieejamību elektroniski un neuzticība interneta videi. Tas liecina, ka pasākumi, kas ir vērsti uz e-pārvaldes attīstības komunicēšanu ar sabiedrību, e-pārvaldes ieguvumu skaidrošanu, pakalpojumu lietotāju izglītošanu, kā arī elektroniskās vides izmantošanas drošības aspektu skaidrošanu, ir bijuši nepietiekami.	ieguvumu skaidrošanu, pakalpojumu lietotāju izglītošanu, kā arī elektroniskās vides izmantošanas drošības aspektu skaidrošanu.			izmanto e-pakalpojumus. Pieaug iedzīvotāju neapmierinātība ar e-pakalpojumu izmantošanas iespējām.
Lai arī valsts iestāžu sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamības veicināšanā ir identificējas pozitīvas pārmaiņas, tomēr ievērojams darbs vēl jāiegulda, lai sakārtotu pašvaldību sniegto pakalpojumu sistēmu, par ko arī visbiežāk tiek saņemtas sūdzības.	Apkopot dominējošas iedzīvotāju sūdzību kategorijas par pašvaldību sniegtajiem publiskajiem pakalpojumiem un izstrādāt priekšlikumus to novēršanai. Izplatīt labo praksi par pašvaldību sniegto e-pakalpojumu nodrošinājuma piemēriem.	VARAM	2015.-2016.	Neuzlabojoties situācijai ar pašvaldību sniegtajiem e-pakalpojumiem un to saņemšanu, pieaugs iedzīvotāju neapmierinātība, un veiktie ieguldījumi publisko pakalpojumu sistēmas sakārtošanā

				nedos plānoto, kā arī nemazinās administratīvo slogu.
Pilnvērtīgam publisko aprakstu uztveramības izvērtējumam būtu nepieciešams veikt aptauju par portāla latvija.lv lietošanas aspektiem, veidot detalizētu izpēti par informācijas pietiekamību, saprotamību, lietošanas ērtumu utt. Tikai balstoties uz padziļinātu dažādu iedzīvotāju kategoriju analīzi, varētu izdarīt datus pamatotus secinājumus un izvirzīt priekšlikumus portāla pilnveides/pārveides nepieciešamībai.	Plānojot turpmāko portāla latvija.lv attīstību/pārveidi, nepieciešams veikt padziļinātu izpēti par portāla lietošanas aspektiem, ņemot vērā dažādu iedzīvotāju kategoriju prasības un vajadzības, kā arī iegūstot bāzes mērījumus turpmākajai analīzei/kvalitātes novērtēšanai.	VARAM	Pirms būtisku izmaiņu veikšanas latvija.lv saturā un tehniskajā aspektā.	Netiek ņemtas vērā dažādu iedzīvotāju kategoriju specifiskās vajadzības.
Projekts sniedza ievērojamu ieguldījumu jēdzienu ‘publiskais pakalpojums’ un ‘publisko pakalpojumu sistēma’ definēšanā un vienotas izpratnes veidošanā. Projekts izzināja un piedāvāja priekšlikumus vienotas pakalpojumu sniegšanas kārtības izstrādē. Nozīmīgs projekta ieguldījums ir saistīts ar visaptverošu sistēmas funkcionēšanas analīzi, nepilnību identificēšanu faktiski visos sistēmas elementos un procesos un detalizētu risinājumu, rekomendāciju un metodisko materiālu piedāvāšanu. Iegūtajiem rezultātiem ir konceptuāls un metodoloģisks raksturs, kas ilgtermiņā ļaus ietaupīt ievērojamus līdzekļus.	Veikt novērtējumu, vai plānotais finanšu ietaupījums valsts budžetā ir sasniegts.	VARAM	2015.-2016.	Neprecīza aprēķinu metodoloģija un problēmas ar datu nodrošinājumu/ pieejamību.
Netika konstatēts ilgspējīgs un sistemātisks pētījumu ieteikumu un rekomendāciju ieviešanas kontroles veids un instrumenti administratīvā sloga mazināšanas un publisko pakalpojumu sistēmas	Nepieciešams attīstīt sistēmu, lai uzturētu aktuālu pētījumu rekomendāciju ieviešanu un plānoto rezultātu turpmāku izmantošanu.	Attiecīgo nozaru ministrijas Pārresoru		Nenodrošinot sistemātisku veikto pētījumu ieteikumu un

sakārtošanas nolūkā.		koordināciju centra pārraudzībā		rekomendāciju ieviešanas uzraudzību, nevar pārliecināties par pētījumu lietderību un rezultātu izmantošanu praksē, rodas šaubas par izmaksu attiecināmību.
----------------------	--	---------------------------------------	--	--

PIELIKUMI

1. pielikums. Izmantotie avoti

1. ANO Starptautiskās Darba organizācijas konvencija Nr. 144 „Par trīspusējām konsultācijām starptautisko darba normu pielietošanas sekmēšanu”
2. Darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”
3. Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājums
4. Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība”
5. Ministru kabineta 2008. gada 2. jūnija noteikumi Nr. 396 „Noteikumi par darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apakšaktivitāti “Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana””
6. ESF projekta iesniegums „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos”
7. ESF Projekta iesniegums „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana”
8. Progresā pārskats par Eiropas Savienības fondu līdzfinansētā projekta „LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” ieviešanu par pārskata periodu no 01.07.2014. līdz 30.09.2014.
9. Progresā pārskats par Eiropas Savienības fondu līdzfinansētā projekta iesniegums „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana” ieviešanu par pārskata periodu no 01.07.2014. līdz 30.09.2014.
10. Iepirkuma nolikums un tehniskā specifikācija LDDK reģionālo koordinātoru atlasei, iepirkuma norises dokumentācija
11. Iepirkuma nolikums un tehniskā specifikācija LBAS reģionālo koordinātoru atlasei, iepirkuma norises dokumentācija
12. LDDK gada pārskati par laika posmu 2008.-2013. gads
13. LBAS dati par sagatavotajiem atzinumiem un atbalstītajiem priekšlikumiem par normatīvo aktu un politikas dokumentu projektiem 2011.-2014. gadā
14. LBAS dati par koplīgumu skaitu Latvijā 2009.-2013. gadā
15. LDDK atzinums par ES fondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projektu (MK 2014.11.02. sēdes materiāls)
16. LBAS atzinums par ES fondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projektu (MK 2014.11.02. sēdes materiāls)
17. Izziņa par atzinumos sniegtajiem iebildumiem par projektu „Par darbības programmu „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020. gada plānošanas periodam” (MK 2014.11.02. sēdes materiāls)
18. 2010. gada 17. februāra vienošanās par Daugavpils pilsētas trīspusējās konsultatīvās padomes izveidi
19. Daugavpils pilsētas Trīspusējās konsultatīvās padomes nolikums
20. 2010. gada 10. septembra vienošanās par Rēzeknes pilsētas un Rēzeknes novada trīspusējās konsultatīvās padomes izveidi
21. Rēzeknes pilsētas un Rēzeknes novada Trīspusējās konsultatīvās padomes nolikums
22. Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Vidzemes reģionā, 2014. gada I pusgads
23. Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Latgales reģionā, 2014. gada I pusgads

24. Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Kurzemes reģionā, 2014. gada I pusgads
25. Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Rīgas reģionā, 2014. gada I pusgads
26. Ziņojums par divpusējā un trīspusējā sociālā dialoga attīstību Zemgales reģionā, 2014. gada I pusgads
27. LDDK Latgales reģiona koordinatores S. Baltaces mēneša atskaites par laika posmu 2014. gada janvāris – 2014. gada decembris (11 atskaites)
28. LBAS Latgales reģiona koordinatores I. Griņokas mēneša atskaites par laika posmu 2014. gada janvāris – 2014. gada decembris (11 atskaites)
29. <http://www.csb.gov.lv/dati/dati-245.html> CSP datu bāzes informācija (Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā sadalījumā pa reģioniem, Uzņēmumu skaita izmaiņas Latvijas reģionos, Darbavietu kopskaits Latvijā, lielo un MVK skaits Latvijā)
30. www.esfondi.lv
31. www.eeagrants.lv
32. www.ddd.lv
33. www.lbas.lv
34. http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ets_1420/?doc=16884
35. Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2008.-2013. gadam <http://likumi.lv/doc.php?id=176343>
36. 2011. gada 29. augustā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 409 apstiprinātais pirmais Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=37444>
37. 2011. gada 9. novembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.592 apstiprinātais otrais plāns – Izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāns <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3807>
38. 2013. gada 20. septembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.419 apstiprinātais trešais plāns – Administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4501>
39. 2014. gada 8. decembrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.748 pieņemtais Pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai privātā sektora darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=5060>
40. 2015. gada janvārī Ministru kabinetā apstiprinātā papildinātā „Konceptija par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi”; VARAMKonc_110213_PP; Konceptijas projekts par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi (TA-697)
41. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - eEurope 2002: Impact and Priorities A communication to the Spring European Council in Stockholm, 23-24 March 2001. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0140&from=EN>
42. Doing Business 2014. Pilns Latvijas profila ziņojums ir pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/uznemejdarbibas_vidē/uznemejdarbibas_vidē_uzlabosana/doing_business/
43. Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. Available at: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2015>
44. Dr. Gerald „Power, „Channel Shift: Realising the Benefits”, <http://govdelivery.co.uk/pdfs/whitepaper-channelshift.pdf>

45. Elektroniskās pārvaldes attīstības plāns 2011.–2013. gadam
46. ES struktūrfondu darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma (apstiprināts ar MK 09.04.2008. rīkojumu Nr.197 „Par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apstiprināšanu”)
47. European Commission. Press release. "REFIT - Fit for growth" – Commission takes ambitious next steps to make EU law lighter. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-891_en.htm
48. Iedzīvotāju aptaujas – administratīvo procedūru novērtējumi (2010-2014). Aptauju rezultātu kopsavilkums pieejams: http://mk.gov.lv/sites/default/files/editor/iedz_adm_proceduras_4gadi.pdf Aptauju rezultātu ziņojumi pieejami: <http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
49. Informatīvais ziņojums par pamatnostādņu „Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2006. – 2013. gadam” īstenošanas gaitu
50. Informatīvais ziņojums Par Izglītības iestāžu uzraudzības un kontroles pasākumu samazināšanas plāna izpildes gaitu. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3807>
51. Informatīvais ziņojums par pasākuma plāna administratīvā sloga samazināšanai un administratīvo procedūru vienkāršošanai veselības aprūpes pakalpojumu jomā izpildi. 21.01.2015. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4501>
52. Informācija par projektu „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana”
(Vienošanās Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001/01)
<http://www.mk.gov.lv/lv/content/administrativo-skerslu-mazinasana-0>
53. Informācija par projektu „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”
(Vienošanās Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002/02)
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/
54. Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam
55. Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts. Pētījums: Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā (2005).
56. Īstenotie pilotprojekti – pakalpojumu pārbūves plāni.
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=14562
57. Komisijas darba dokuments COM (2006)691: „Administratīvo izmaksu novērtēšana un administratīvā sloga samazināšana Eiropas Savienībā”. Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai COM(2006) 689: „Labāka regulējuma Eiropas Savienībā stratēģisks pārskats” <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2007/LV/1-2007-23-LV-F1-1.Pdf>
58. Konceptija „Vienas pieturas aģentūras principa ieviešana atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra direktīvas 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū noteiktajām prasībām”
59. Latvijas iedzīvotāju aptaujas, VPVKAC/ VVKAC klientu aptaujas un VVKAC strādājošo aptaujas rezultāti. SKDS aptaujas, 2014.
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=18107
60. Likumprojekts „Publisko pakalpojumu likums”
<http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40296611>
61. Metodiskās rokasgrāmatas „Paplašinātais standarta izmaksu modelis”
- „Klienta maršruta attēlošanas metode” <http://www.mk.gov.lv/content/metodiska-rokasgramata-un-apmacibas>
62. Ministru kabineta noteikumi Nr.333 Rīgā 2008.gada 19.maijā (prot. Nr.31 3.§)
Noteikumi par darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma aktivitāti “Administratīvo šķēršļu samazināšana un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana” <http://m.likumi.lv/doc.php?id=175673>

63. Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.
http://www.pkc.gov.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121220_NAP2020_Saeim%C4%81_apstiprin%C4%81ts.pdf
64. Pētījums "Elektronisko pakalpojumu pieejamības un efektivitātes novērtējums Latvijā", Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Rīga, 2005
65. Pētījums „Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektivizēšanas priekšlikumu izstrāde”. <http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
66. Pētījums „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai” <http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
67. Pētījums „Administratīvā sloga samazināšanas iespēju izpēte privātajam sektoram darbības dokumentēšanas un dokumentu glabāšanas jomā”
<http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
68. Pētījums „Administratīvo prasību analīze un kontrolējošo institūciju darbības novērtējums veselības aprūpes pakalpojumu jomā”
<http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
69. Pētījums „Izglītības iestādes kontrolējošo institūciju darbības novērtējums”.
<http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
70. Pētījums „Komersantu kontrolējošo institūciju darbības novērtējums”
<http://www.mk.gov.lv/content/administrativa-sloga-petijumi>
71. Pētījumu aģentūra TNS: E-pārvaldes izmantošana Latvijā – izaugsme palēninās (2002). Skatīts internetā:
<http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=1922>
72. Pētījumu aģentūra TNS: Latvijā nozīmīgi pieaug e-pārvaldes izmantotāju skaits (2003). Skatīts internetā:
<http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=2043>
73. Projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” iesnieguma aktuālā versija
74. Projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”
(Vienošanās Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002/02) iesnieguma aktuālā versija
75. Publisko pakalpojumu kataloga (www.latvija.lv) galveno lietotāju grupu aptauja, 2012
76. Publisko pakalpojumu sistēmas attīstības modeļa izstrādes materiāli.
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=13506
77. Reducing regulatory burdens. http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/admin_burden/index_en.htm
78. Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu Latvijā (2012, 2013a, 2013b, 2014a, 2014b)
http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/pet_Eparv/?doc=14321
79. Sabiedrības izteiktie iebildumi un priekšlikumi par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi publiskās apspriešanas laikā no 2012.gada 1. līdz 31.maijam
80. Uzņēmumu aptauja par administratīvo procedūru ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi. Ekonomikas Ministrija 2014. gada
https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/petijumi/
81. Valsts kancelejas ziņojums par Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu par pārskata periodu no 01.01.2013. līdz 30.06.2013.
82. Valsts kancelejas ziņojums par Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu par pārskata periodu no 01.07.2012. līdz 31.12.2012.
83. Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam, 1.4. paragrafs. <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40328566&mode=mk&date=2014-12-09>

84. Valsts vienoto klientu apkalpošanas centru tīkla pilotprojekts
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/KAC_pilotprojekts/?doc=17634
85. VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, Rīga, 2012,
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=15503
86. Vienas pieturas aģentūras darbības principu noteikšanas materiāli. “Vienas pieturas aģentūras darbības, pakalpojumu sniegšanas un to kvalitātes novērtēšanas rekomendējama modelis”.
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=13505
87. VRAA dati: Latvija.lv unikālo autorizēto lietotāju skaita dinamika
88. VRAA dati: skaita dinamika par portālā www.latvija.lv pieejamo pakalpojumu skaitu un e-pakalpojumu uzsākšanas reižu skaitu
89. VRAA dati: Visvairāk lietotie e-pakalpojumi pēc to uzsākšanas biežuma (2008-2014)

1.5.2.2.1. apakšaktivitātes ietvaros veiktās intervijas:

Nr.	Intervētā persona	Institūcija, amats	Datums
1.	Līga Meņģelsone	LDDK ģenerāldirektore	22.12.2014
2.	Līvija Marcinkēviča	LBAS priekšsēdētāja vietniece	10.12.2014.
3.	Elīna Egle	Bijusī LLDDK ģenerāldirektore	11.12.2014.
4.	Skaidrīte Baltace	LDDK Latgales reģiona koordinatore	18.12.2014.
5.	Iveta Cīrule	LDDK Rīgas reģiona koordinatore	19.12.2014.
6.	Inna Griņoka	LBAS Latgales reģiona koordinatore	18.12.2014.
7.	Tatjana Andersone	LBAS Vidzemes reģiona koordinatore	17.12.2014.
8.	Vilnis Rantiņš	Mašīnbūves un metālapstrādes asociācijas vadītājs	19.12.2014.
9.	Laila Ābola	"Latvijas Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodu biedrība" priekšsēdētāja vietniece	22.12.2014.
10.	Baiba Bāne	Finanšu ministrijas valsts sekretāre	17.12.2014.
11.	Žanna Kulakova	Bijusī Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāja	19.12.2014.
12.	Gunārs Anšīns	Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks	19.12.2014.

Notikusi komunikācija ar LDDK projekta vadītāju A. Pavlinu un LBAS projekta vadītāju L. Liekni.

1.5.1.2. aktivitātes izvērtēšanas ietvaros veiktās intervijas

Nr.	Intervētā persona	Institūcija, amats	Datums
1.	Eva Upīte	Valsts pārvaldes attīstības departamenta vadītāja, Valsts kancelejas direktora vietniece valsts pārvaldes un cilvēkresursu attīstības jautājumos	22.01.2015.
2.	Jānis Glazkovs	VARAM Vienas pieturas aģentūras nodaļas vadītājs, projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” vadītājs	15.01.2015. 21.01.2015.
3.	Zane Fridrihsberga	Valsts kancelejas Valsts pārvaldes attīstības departamenta konsultante, projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” vadītāja	22.01.2015.

Notikusi komunikācija ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) Informācijas sistēmu attīstības departamenta (līdz 2015. gadam – Elektronisko pakalpojumu departaments) direktoru Māri Jungu un departamenta Lietojumprogrammatūru pārvaldības nodaļas vadītāju Egitu Rudzīti.

2. pielikums. Aktivitātes 1.5.1.2. projekta „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana” plānotās un īstenotās aktivitātes un sasniegtie rezultāti

Plānotās aktivitātes un rezultāti	Īstenotās aktivitātes un sasniegtie rezultāti
Publisko pakalpojumu sniegšanas analīze, publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana un apmācību organizēšana	
Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamā modeļa izstrāde.	Izstrādāts sākotnējais publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējama modelis. Piedāvātais modelis ietver divas galvenās sadaļas: (1) publisko pakalpojumu sistēmas modelis (PPS modelis) – jēdzienu, konceptuālu risinājumu un nostādņu izklāsts saistībā ar publisko pakalpojumu sniegšanas un pilnveidošanas nodrošināšanu; (2) ar piedāvātā modeļa īstenošanu saistītās metodikas un vadlīnijas – risinājumu un nostādņu izmantošanas skaidrojumi un ieteikumi, kurus izmantos gan konsultanti tālākajā projekta īstenošanas gaitā, gan arī kas kalpos par pamatu attiecīgu normatīvi apstiprinātu instrukciju izstrādei, kuras pārvaldes iestādes izmantotu, patstāvīgi realizējot ar publisko pakalpojumu pilnveidošanu saistītās aktivitātes. Risinājumu izstrādē tika izmantoti arī citu projektu un aktivitāšu ietvaros sagatavotie priekšlikumi un idejas, rezultātā piedāvāts sistemātisks uz iepriekšējām izstrādēm un pieredzi balstīts, konkrētas problēmas risinošs modelis, kā valstī jāveic un jāorganizē publisko pakalpojumu pārvaldība un sniegšana.
Publisko pakalpojumu un to sniegšanas kārtības analīze (iekļaujot pilotprojektus).	Veikta piecu pakalpojumu (turpmāk – pilotpakalpojumu) izvērtēšana un pārbūves plānu sagatavošana: - pakalpojums „Kadastra informācija mantojuma lietai”¹³⁴; - pakalpojumu grupa „Darbnespējas lapas saņemšana/slimības pabalsta piešķiršana”¹³⁵; - pakalpojumu grupa „Bērna piedzimšanas notikums”; - pakalpojums „Būvatļaujas izsniegšana”;

¹³⁴ Sākotnēji darba uzdevumā bija paredzēta pakalpojuma „Jauna nekustamā īpašuma (kadastra objekta) reģistrācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā” pārbūve. Pēc VZD lūguma šis pakalpojums tika nomainīts ar pakalpojumu „Kadastra informācija mantojuma lietai”.

¹³⁵ Sākotnēji darba uzdevumā bija paredzēta pakalpojuma „Bezdarbnieka statusa piešķiršana, bezdarbnieku uzskaitē, bezdarbnieka pabalsts” pārbūve. Pēc VSAA lūguma šis pakalpojums tika nomainīts ar pakalpojumu „Darbnespējas lapas saņemšana/slimības pabalsta piešķiršana”.

	- Pakalpojums „Reklāmas materiālu, izkārtnu, sludinājumu un citu informatīvo materiālu izvietošana publiskās vietās”.
Publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) pilnveidošana.	Publisko pakalpojumu katalogs (PPK) ir portāla www.latvija.lv integrāla sastāvdaļa, un tas ir cieši saistīts ar citām portāla sastāvdaļām (piekļuves nodrošināšanu e-pakalpojumiem, sadarbības nodrošināšanu ar citiem portāliem un sistēmām) un daļēji ar e-pakalpojumu portālu. Tādēļ vērtējums tika veikts visam portālam kā vienotam veselumam, nevis tikai vienai, atrautai tā sadaļai (arī PPK lietotāji portālu uzskata par vienotu veselumu). Izstrādātas “Publisko pakalpojumu reģistra (kataloga) izstrādes rekomendācijas”.
‘Vienas pieturas aģentūras’ darbības principu noteikšana.	Izstrādāts “Vienas pieturas aģentūras darbības, pakalpojumu sniegšanas un to kvalitātes novērtēšanas rekomendējamais modelis”. Izstrādāts materiāls par VPA principa ieviešanas valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamībā iespējamajiem risinājumu variantiem, papildinot VARAM ‘Konceptiju par vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamībā’, iekļaujot dažādu alternatīvu izvērtējumu, aptaujāto institūciju paustos viedokļus un argumentētu alternatīvas izvēli. Izpētes laikā veiktas šādas aktivitātes: - apzināta esošā situācija Latvijā un pamatota nepieciešamība ieviest VPA principu valsts un pašvaldību pakalpojumu sniegšanā; - izvērtēta citu valstu pieredze VPA principa ieviešanā; - izstrādātas un izvērtētas VPA izveides alternatīvas, tostarp izstrādāti priekšlikumi KAC reģionālajam pārklājumam un katras alternatīvas finanšu aplēse, izmantojot izmaksu lietderības (<i>Value for money</i>) pieeju; - sniegtas rekomendācijas realizējamās alternatīvas izvēlei, definēta VPA ieviešanas misija, vīzija, mērķi un uzdevumi, kā arī piedāvāts augsta līmeņa realizācijas plāns VPA principa ieviešanai valsts pārvaldē. Ir izstrādāts VPA darbības, pakalpojumu sniegšanas un kvalitātes novērtēšanas rekomendējamais modelis (turpmāk – VPA modelis), detalizējot ‘Konceptiju par vienas

	pieturas aģentūras principa ieviešanu valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamībā, iekļaujot VPA realizācijas institucionālo modeli, budžetēšanas, KAC tīklu izveides principus, KAC nododamo pakalpojumu apjomu, kā arī būtiskākās KAC operacionālās procedūras.
Publisko pakalpojumu izvērtēšana un klasifikācija.	Situācijas analīzei ir veikta visu resoru un neatkarīgo iestāžu publisko pakalpojumu identificēšana (aptuveni 2000 publiskie pakalpojumi) un analīze (vairāk nekā 70 analīzes kritēriji katram pakalpojumam)¹³⁶, pašvaldību pakalpojumu identificēšana (aptuveni dažādu 700 pakalpojumi, 100 pašvaldības, vidēji pašvaldības sniedz 250 pakalpojumus) un analīze, kā arī konsultācijas ar resoru pārstāvjiem, pašvaldību pārstāvjiem un ekspertiem un organizēta piedāvāto risinājumu publiskā apspriešana. Kopumā ir konstatēta virkne specifisku un nozarēm raksturīgu problēmu, kā arī sistēmiskas problēmas ar administratīvā sloga mazināšanu, pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu, valsts pārvaldes efektivitātes un caurskatāmības nodrošināšanu.
Apmācību programmas izstrāde un uz tās balstītu izglītojošu semināru organizēšana par publisko pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu.	Veikta publiskās pārvaldes iestāžu darbinieku apmācība par publisko pakalpojumu pārvaldības un sniegšanas jautājumiem.
Metodiskās rokasgrāmatas izstrāde, pavairošana un izplatīšana.	Izstrādāta un ir pieejama metodiskā rokasgrāmata par pakalpojumu sniegšanas un kvalitātes jautājumiem. Šīs rokasgrāmatas mērķauditorija ir Latvijas valsts tiešās pārvaldes un pašvaldību iestāžu vadītāji un darbinieki, kas saistīti ar publisko pakalpojumu nodrošināšanu, kā arī citi interesenti, kuri vēlas pilnveidot savas zināšanas publisko pakalpojumu sniegšanas jomā, kā arī valsts politiku un iecerēm saistībā ar publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi Latvijā. Rokasgrāmata sniedz ieteikumus un vadlīnijas efektīvākai pakalpojumu sniegšanas un pārvaldības organizēšanai iestādē. To būtība izriet no topošā publisko pakalpojumu likumprojekta, publisko pakalpojumu sistēmas pilnveides projekta ietvaros sagatavotajiem

¹³⁶ VARAM, Eiropas Sociālā fonda projekts Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/002 „Publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidošana”, „Visu valsts īstenoto publisko pakalpojumu izvērtēšanas un klasifikācijas rezultāti”, Rīga, 2012. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=15503.

	dokumenti un pētījumiem, projekta ietvaros veiktajām valsts un pašvaldību darbinieku apmācībām, kā arī vispārpieņemtās labās prakses pakalpojumu sniegšanas un pārvaldīšanas jomā. Rokasgrāmata sastāv no divām daļām: (1) Publisko pakalpojumu pilnveidošanas konceptuālais ietvars; (2) Pakalpojumu sniegšanas un pārvaldības organizācija iestādē. Rokasgrāmatas pielikumos ir doti klientu apkalpošanas noteikumu un standarta paraugi.
Ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamā modeļa izstrāde	
Ar pakalpojumiem saistīto informācijas sistēmu arhitektūras rekomendējamā modeļa izstrāde.	Identificēti galvenie esošās situācijas iztrūkumi saistībā ar mērķiem un vajadzībām, kas izriet no Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnēm, Publisko pakalpojumu pilnveides koncepcijas, IKT pārvaldības pilnveidošanas koncepcijas, Eiropas Savienības iniciatīvās informācijas sabiedrības un e-pārvaldes jomā, kā arī vispārējām IKT attīstības tendencēm. Ietvertie konstatējumi un atziņas ir attiecināmas uz esošo situāciju 2014. gada pirmajā pusē (darba izpildes laikā), kā arī situāciju saistībā ar šobrīd izstrādē esošo IKT projektu sagaidāmajiem rezultātiem, kuru ieviešanas termiņš paredzēts ne vēlāk kā 2015. gadā (ERAF 3.2.2.1.1. apakšaktivitātes vai no citiem avotiem finansētu). Izvērtējuma ietvaros tika analizēta IKT funkcija, kā arī iestāžu funkciju izpildei nepieciešamās informācijas sistēmas, informācijas un tehniskie resursi 99 institūcijās: - 13 ministrijas un Valsts kanceleja; - 75 pakļautības un pārraudzības iestādes (bez izglītības un zinātnes (universitātes, skolas), kultūras (teātri, muzeji) un sociālās aprūpes iestādēm); - četras pašvaldības (Rīga, Roja, Auce, Valmiera); - 7 valsts kapitālsabiedrības, kuras nodrošina valsts informācijas sistēmu darbību (tikai kontekstā ar šo IS darbību).

3. pielikums. Pārskats par nozīmīgākajām līdzšinējām aktivitātēm saistībā ar publisko pakalpojumu pilnveidošanu un e-pakalpojumu izstrādi

Kopš 2006. gada Latvijā ir veikts vērā ņemams darbs valstiskā līmenī saistībā ar publisko pakalpojumu sistēmas sakārtošanu un pilnveidošanu, piemēram,

- nacionālās programmas „Elektroniskās pārvaldes infrastruktūras bāzes attīstība” projekta „E-pārvaldes portfelis” aktivitātes „Valsts un pašvaldību pakalpojumu elektronizācijas pilotprojekts” ietvaros tika izstrādāts valsts un pašvaldību pakalpojumu elektronizācijas un pilnveidošanas modelis, kā arī pakalpojumu apraksta standarts un metodika tā aizpildīšanai;
- kopš 2006. gada augusta publisko pakalpojumu portālā www.latvija.lv ir sāta publisko pakalpojumu kataloga izveide, un tajā ir apkopota informācija par ~1500 pakalpojumiem;
- „Pasākumu plāna valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai” (apstiprināts ar MK 2009. gada 22. jūlija rīkojumu Nr. 483) 3.3. uzdevums paredz izvērtēt esošo valsts pārvaldes iestāžu reģionālo tīklu, to īstenotās funkcijas, decentralizācijas iespējas, kā arī vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu pakalpojumu sniegšanā iedzīvotājiem;
- MK (2009. gada 15. septembra sēdes protokola lēmums Nr. 57 39.§) apstiprināja RAPLM sagatavoto „Informatīvo ziņojumu „Par vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu pārvaldes pakalpojumu pieejamībā””¹³⁷;
- Valsts kancelejas vadībā veikts apjomīgs darbs pie funkciju auditu veikšanas, funkciju izpildes optimizācijas, kā arī publisko funkciju izvērtēšanas;
- deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 2.5 punkts „Nodrošināsim "vienas pieturas aģentūras" principa ieviešanu valsts un pašvaldību pakalpojumu sniegšanā. Vienkāršosim valsts un pašvaldību sniegto pakalpojumu procedūras, samazinot administratīvo slogu un pakalpojuma izmaksas, vienlaikus paaugstinot pakalpojumu pieejamību un kvalitāti”.

2006. gada 12. decembrī pieņemtā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū¹³⁸ (turpmāk – pakalpojumu direktīva) noteica Latvijai pienākumu līdz 2009. gada beigām ieviest vienas pieturas aģentūra principu valsts pārvaldes sektorā saistībā ar pakalpojumu direktīvas jomā esošiem pakalpojumiem.

MK 2009. gada 28. maijā (rīkojums Nr. 342) apstiprināja koncepciju "Vienas pieturas aģentūras principa ieviešana atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvā 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū noteiktajām prasībām", kurā ir paredzēta iespēja pakalpojumu sniedzējiem administratīvās procedūras un formalitātes veikt ar vienas pieturas aģentūras starpniecību. EM un VARAM strādā pie šīs koncepcijas īstenošanas, veidojot vienotu kontaktpunktu uz portāla www.latvija.lv bāzes un elektronizējot

¹³⁷ Informatīvais ziņojums „Par vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu

pārvaldes pakalpojumu pieejamībā”. Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3158> [skatīts 05.12.2014.]

¹³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū. 2006.gada 12.decembris. Pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:LV:PDF> [skatīts 05.12.2014.]

78 pakalpojumus, kuri attiecas uz Pakalpojumu direktīvas¹³⁹ ieviešanu. Ir sagatavoti un MK izskatīti vairāki informatīvie ziņojumi, kuros ir sniegta informācija par koncepcijas ieviešanas gaitu.

Vairākas pašvaldības jau vairākus gadus sekmīgi strādā pie pakalpojumu sniegšanas modernizācijas un vienas pieturas aģentūras principa ieviešanas, piemēram:

- Rīgas pašvaldības e-pilsētas projekts, kura ietvaros kopš 2005. gada pašvaldības darbībā tiek ieviests VPA princips;
- Ventspils, Liepājas, Jelgavas u.c. pašvaldību aktivitātes pakalpojumu sniegšanas pilnveidošanā.

Ar ES struktūrfondu atbalstu tiešās valsts pārvaldes iestādēs un pašvaldībās tiek īstenota virkne projektu saistībā ar publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, piemēram:

- Zemkopības ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu uz klientu orientētas pakalpojumu sistēmas un vienotas informatīvās vides izveide;
- Valsts zemes dienesta sniegto pakalpojumu kvalitātes paaugstināšana;
- Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumu kvalitātes pilnveidošana;
- Valsts kases sniegto pakalpojumu pilnveidošana un attīstība;
- publisko pakalpojumu izvērtēšana un uzlabošana komercdarbības attīstībai Zemgales reģionā;
 - publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana Latgales plānošanas reģionā;
 - publisko pakalpojumu kvalitātes paaugstināšana Salaspils novada pašvaldībā;
 - Carnikavas novada domes sniegto publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošana;
 - inovatīvu pasākumu īstenošana Jēkabpils novada pašvaldībā publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai;
 - sociālo pakalpojumu kvalitātes uzlabošana Kuldīgas novadā;
 - pakalpojumu pieejamības paaugstināšana Ilūkstes novadā.

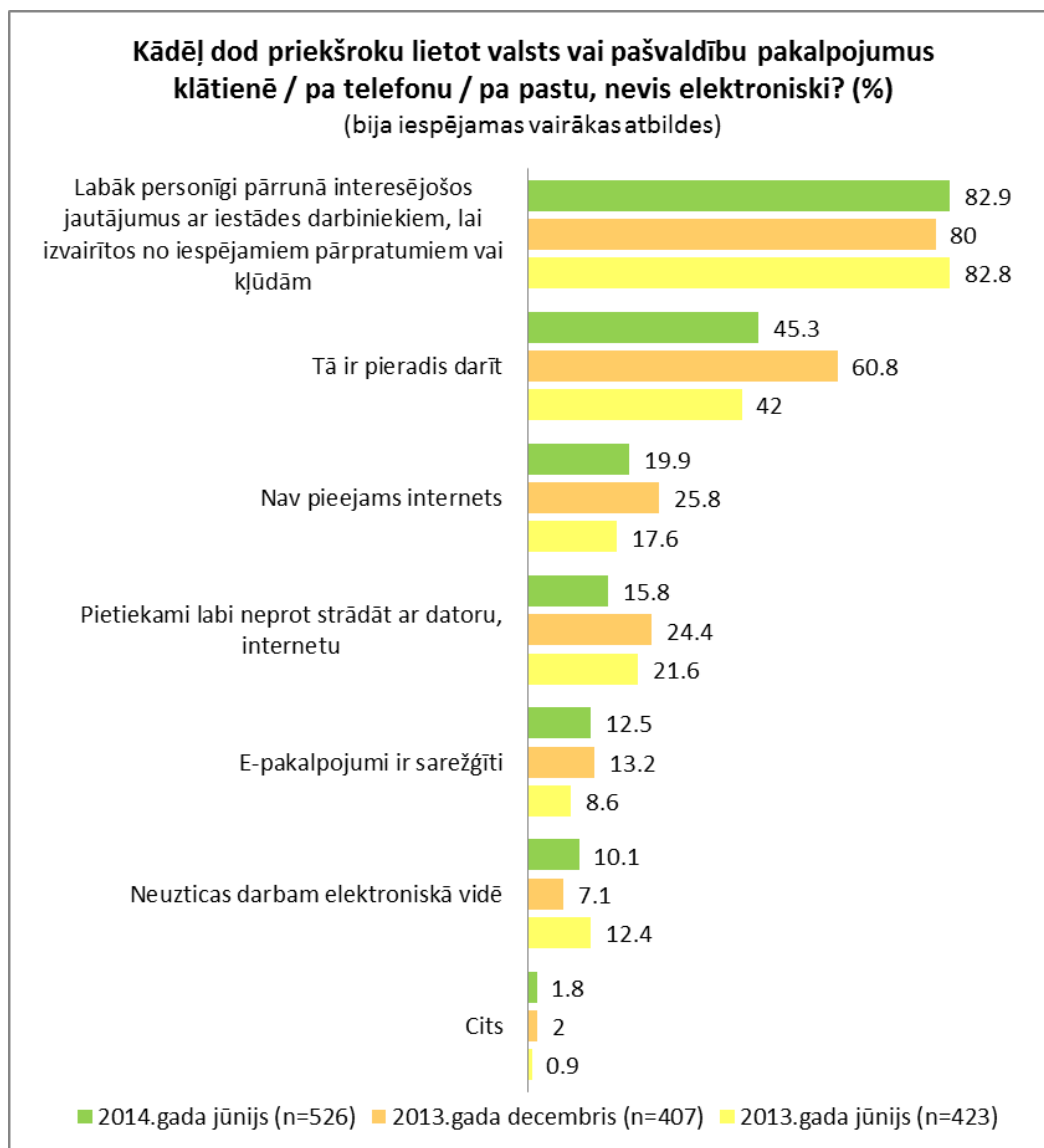
Iestādēs un pašvaldībās notiek intensīvs darbs pie nozaru un iestāžu informācijas sistēmu attīstības e-pakalpojumu izstrādes, piemēram:

- Zemkopības ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu vienotas informācijas telpas izveide;
- Veselības ministrijas e-veselības ietvaros īstenojamie projekti;
- VSAA, NVA u.c. LM padotības iestāžu IS un e-pakalpojumu attīstība;
- būvniecības informācijas sistēmas izstrāde (EM);
- Valsts zemes dienesta ģeotelpisko datu ģeotelpiskās informācijas sistēmas izveide;
- digitālās bibliotēkas pakalpojumu attīstība;
- Tieslietu ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu arhīvu sagatavošana elektronisko pakalpojumu sniegšanai;
- pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas, infrastruktūras un nekustamo īpašumu pārvaldības un uzraudzības informācijas sistēma (VRAA);
- e-pakalpojumi un to infrastruktūras attīstība (VRAA);

¹³⁹Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū. 2006.gada 12.decembris. Pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:LV:PDF>

- pašvaldību funkciju atbalsta sistēmas izveide (VRAA).

4. pielikums. Iemeslu, kādēļ priekšroku dod valsts un pašvaldību pakalpojumu lietošanai klātienē, pa telefonu vai pa pastu, nevis elektroniski, apkopojums un salīdzinājums 2012.-2014. gadā

Bāze: respondenti, kuri dod priekšroku lietot valsts un pašvaldību e-pakalpojumus klātienē / pa telefonu / pa pastu.

Avots: Autoru veidots, balstoties uz VARAM pētījumu datiem „Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu”.